

အမည်အမည်

၁၁၁

မေဃာယန

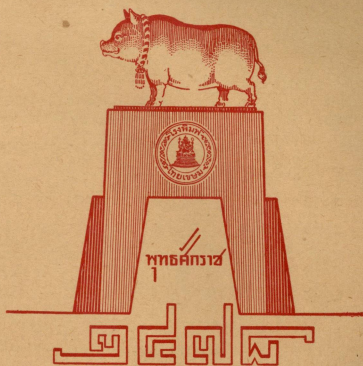
၁၃၄၄

บัญชีเรื่อง

(ปีที่ ๑๑ เล่ม ๑๒ วันที่ ๑๕ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๘)

มาสาณุสสรณ์	หน้า ๘๔๑
พระกวนอิม	ดินสอ ,, ๘๔๖
ปกิณณกนิพนธ์	พระศรี ,, ๘๕๐
ข้อพิสูจน์	แสงทอง ,, ๘๕๓
สมเด็จพระนารายณ์มหาราชกับศาสนา	พ่อเจก ,, ๘๖๐
ธรรมานุสสรณ์	อุบลวรรณ ,, ๘๖๖
ไม้แน่น	พรรณนะแพทย์ ,, ๘๗๕
คน คือ ใคร	ม. ณ. ก. ,, ๘๗๕
มฤตกบรพบุรุษไทยเรา	อ. น. ก. ,, ๘๗๕
พิธีโหล่ หรือพิธีชาวฮินดูใช้น้ำสีแดงสดกัน	
.	เสฐียรโกเศศและนาคะประทีป ,, ๘๕๐
เด็กเพราะบรรพ ๖	อาชัญโหมกับโอปอ ,, ๘๕๕
ใครเข้าขู	มรกต ,, ๕๐๘
แมงมุมแห่งอารยะมนุษย์	ส. โพธิ์ศรี และ ส. ศิลปภัณฑ์,, ๕๑๕
หมายเหตุเบ็ดเตล็ด	ศิวิลยานนท์ ,, ๕๓๐
อันควาที่	บรรณาธิการ ,, ๕๓๓

ส. ค. ส.

มาสาธุสสรณ์

[พากย์ไทย พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระ
มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชนิพนธ์]

พากย์มคธ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ได้
ทรงเลือกคาถา ๑๐ คาถา จาก เตมียชาดก และทรงพระนิพนธ์เพิ่มอีกคาถา ๑
สำหรับให้พระสงฆ์สวดประสิทธิ์พรแก่คณะเสือน้ำ]

มาสาณสูตรณ์

เมษ

๑. ปะหุตะกัโข ภาวะติ
พะหุ นั อูปะชวันติ	วิปะวุตโต สะกั ฆะรา
โย มิตตานัน ณะ ทุพกะติ
๒. ยัยิ ชนะปทั ยาคิ
สัพพัตตะ ปุชิตโต โหติ	นิคะเม ราชะธานิโย
โย มิตตานัน ณะ ทุพกะติ
๓. นาสสะ โจรา ปะสะหันติ
สัพเพ อะมิตเต ตะระติ	นาติมัญญะติ ขัตติโย
โย มิตตานัน ณะ ทุพกะติ
๔. อะกุกโข สะมะริ เอติ
ญานัน อุตตะโม โหติ	สกะปายะ ปะณินันทิโต
โย มิตตานัน ณะ ทุพกะติ
๕. สักกัตวา สักกะโต โหติ
วันณะกิตติ กะโต โหติ	กะรุ โหติ สะการะโว
โย มิตตานัน ณะ ทุพกะติ
๖. ปุชะโก ละภเต ปุชั
ยะโสภิตติญจะ บัปปิโติ	วันทะโก ปะณิวันทะนั
โย มิตตานัน ณะ ทุพกะติ

๑.	ผู้ไม่ประทุษร้ายต่อ
ถึงแม้จะจรดล
ก็คงมีลำบาก
ชนมากก็ได้เอา	ศุภะมิตระแห่งตน
และนิราสะเคหา
และบ่อตสุภักษา
ศบะเพื่อผะตุงชนม์
๒.	ผู้ไม่ประทุษร้ายต่อ
แม่ไป ณ แห่งหน
ฤาจะชานี
เป็นบุษณีย์ใน	ศุภะมิตระแห่งตน
ชนบทนิคมใด
ฤณเขตตะเทสไหนด
นรภูมิทุกหน
๓.	ผู้ไม่ประทุษร้ายต่อ
โจรร้ายมีอาจผจญ
ศัตรุจะมุ่งร้าย
ข้ามพ้นอะมิตรแม่น	ศุภะมิตระแห่งตน
และกษัตริย์บ่ดูแคลน
ก็บ่มจะขัดแค้น
จรข้ามกระแสดล
๔.	ผู้ไม่ประทุษร้ายต่อ
ไม่จำจะโกรธจน
เพราะชนจะต้อนรับ
เป็นขอคณมัญญา	ศุภะมิตระแห่งตน
จรกลับ ณ เคหา
ณประชุมจะปรีดา
ติประเศรฐะทุกหน
๕.	ผู้ไม่ประทุษร้ายต่อ
สักการะแล้วคน
เคารพก็คงรับ
เกริกเกียรติคุณเม	ศุภะมิตระแห่งตน
ก็จะนอบและตอบดี
คะรุตอบประเสริฐศรี
นรขอบณสาถล
๖.	ผู้ไม่ประทุษร้ายต่อ
บุษาก็รับผล
ไหว้แล้วจะได้รับ
ยศเกียรติถึงพลัน	ศุภะมิตระแห่งตน
นรบุษะตอบพลัน
อภิวันทนาฉันท
เพราะพิสิฐพิเศษคน

๑. อักคิ ขะถา บัษชะละติ
สิริยา อะชะหิโต โหติ	เทวะตาวะ วิโรจะติ
โย มิตตานัน นะ ทุพพะติ
๒. คาโว ตัสสะ ปะชายันติ
วุตตานัน ณะละมัสสันติ	เขตตา วุตตัม วิรุหะติ
โย มิตตานัน นะ ทุพพะติ
๓. ทะริโต บัพพะตาโต วา
จุโต ปะติญฺญิ ละกะติ	รูกะชะโต ปะติโต นะโร
โย มิตตานัน นะ ทุพพะติ
๑๐. วิรุฬหะมุละสันตานัน
อมิตตา นันปะสะหันติ	นิโคร์ธะมัวะ มาลุโค
โย มิตตานัน นะ ทุพพะติ
๑๑. เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ
สะมัคโค พะละกาโยยิ	โหตุ โว ชยะมังคะลัม
สะตะตัม ฐาตุ นิพพะโย ฯ

๓.	ผู้ไม่ประทุษรุต่อ
แจ่มจ้าส่งายล
รุ่งเรืองวิโรจน์ราว
ศรีข้อมบ่หน่ายแหมง	ศุภะมิตระแห่งตน
ดุษะเพลิงเถกิงแสง
สุระเทวะฤทธิ์แรง
บ่มีราสะห่างหน
๔.	ผู้ไม่ประทุษรุต่อ
มีฝูงคะวานนท์
ข้าวกล้ำณาหว่าน
เขาข้อมจะแนได้	ศุภะมิตระแห่งตน
บ่มีลคมีห่อนไป
ก็จะงอกจะงามไสว
บริโภคพิบูลย์ผล
๕.	ผู้ไม่ประทุษรุต่อ
ตกเหวอุหุบชล
ตกรุกขะคันใหญ่
มีที่จะเกาะถ่วง	ศุภะมิตระแห่งตน
ถูจะตกคี่หลว
นิรภัยพิบัติปวง
สะกะยันตะรายพัน
๑๐.	ผู้ไม่ประทุษรุต่อ
แม้ว่าอะมิตรผจญ
เหมือนนวาบุกล้ำกาจ
ความสัตยะทรงไว้	ศุภะมิตระแห่งตน
ก็ปะลาศปะราชัย
บ่มีอาจะล้มไทร
ดุจรากนิโคจรดี
๑๑.	ด้วยสัจจะภามิต
จงสิทธิพรมี
จงจิตตะร่วมรัก
ยังยืนประดิษฐาน	ชยมังคะลาศรี
ณสะมັคคะพลหาญ
หะสะมັคสะมานนาน
นิรภัยพิบัติ เทอญ ฯ

พระ กวน อิม

เปิดเตี๊ตพงศาวดารจีน

ฉบับอาจารย์ยัก

เรื่องที่ ๑๓

พระกวนอิม ชื่อตามหนังสือว่า พระโคตมชุก พระดังซิมจิง ครั้นอาสาพระเจ้าถังไท่จงองค์
เป็นพระโพธิสัตว์ซึ่งมีบุญญาบารมีและอานุภาพ จักรพรรดิแห่งราชอาณาจักรตกในรัชสมัย
ใหญ่กว้าง ควรถึงแล้วซึ่งพุทธภูมิ แต่ยังไม่ได้สำเร็จแห่งความอธิษฐานเดิม จึงเพื่อ
ดั่งกำหนดแห่งความอธิษฐานเดิม จึงเพื่อ
ระสมยามให้ส่งยังขึ้น ได้เที่ยวไปทุกถิ่น
ประเทศ เพื่อไปร่ำลือว่า ที่เห็นว่ามีอุปนิสัย
ในทางมรรคผล ก็ช่วยให้สำเร็จไป เช่น
เสิบงโล่งทั้งใจ ซึ่งเดิมชื่อ อังไทหิ บุก
งม่ออึ้ง บิดากระษัตริย์นั้น แต่ก่อนก็
ประพฤติไปในทางอันเป็นมิชฌาตัญญู โดย
จำเวรอุบายตามบิดา ไก่โคยจับและระทำร้าย บรรลุผลได้สำเร็จเป็นเซียน ประกอบด้วย

พระดังซิมจิง ครั้นอาสาพระเจ้าถังไท่จงองค์
จักรพรรดิแห่งราชอาณาจักรตกในรัชสมัย
แห่งราชวงศ์ถัง ไปอาราธนาพระโคตมชุก
ลงประเทศไซที่ เชิงเจีย คิณย์ใหญ่ของพระ
ดังซิมจึงทำการปรายปรามก็ไม่สำเร็จ ใน
ที่สุดก็ขอให้พระกวนอิมช่วยเหลือ พระ
กวนอิม เห็นด้วยจึงอาราธนาว่า อังไทหิ มี
อุปนิสัยจะสำเร็จถึงซึ่งพุทธภูมิ จึงได้ทรงมาน
จนสิ้นพบศรัย ย่อมเป็นศิษย์พระกวนอิม ตาม
ไปอยู่ณสำนักนั้นใช้ ไก่คิกยาทางธรรม จน
บรรลุผลได้สำเร็จเป็นเซียน ประกอบด้วย

บูชา และรับนั้นก็ค่อย ๆ แพร่หลายไปในที่ต่าง ๆ แล้วชนชั้นหลังก็เขียนตามต่อ ๆ มา เพราะเหตุนี้ รูปพระกวนอิม ของจีน จึงปรากฏลักษณะรามานทุกวันนี้

พระกวนอิมนี้ นอกจากจะช่วยเหลือโปรดสัตว์ ชักนำสัตว์ ให้ออกจากทุกข์ คือ มีจิตปฏิวัติ ไปสู่ทางสว่าง คือ สัมมาปฏิบัติ ก็ยังบรรยายมาข้างต้นแล้ว ยังคอยช่วยเหลือมนุษย์ขณะใคร่ทุกข์ขบขันต่าง ๆ ทั่วไปอีก เมื่อผู้ใดทุกข์ขบขันนั้น ๆ รุสถึงลง โดยออกนามว่า “ลัมบู กวนอิม โพซาค” (นโมพระกวนอิมโพธิสัตว์) สามหนหรือหลาย ๆ หน ก็จะได้รับการช่วยเหลือให้พ้นภัยได้ และมีเรื่องต่อไปนี้

ครั้งนั้นในเมืองเขินเหลียง อันโดยกษัตริย์เขินราชธานี แห่ง มหาจักรยในราชวงศ์ซ่ง ยังมีชายช่างเขียนคนหนึ่ง ชื่อ เซ่งจ้วน แซ่ตัน ก็ออกเดินทางจากนครหลวง ไปยังเมืองกังจิ๋ว เพื่อเยี่ยมญาติ เมื่อมาถึงตำบลชวชเคียม อันเป็นเขตทางหัวกังกจิ๋ว ก็พอลำดิ่ง จึงเข้าอาศัยในโรงเคียมทำถ่านนี้ เจ้าของโรงเคียมชั่งแวงด้วยความปรารถนา หวังพักทุก ๆ ห้องเต็มหมด มีห้องหลังโรงเคียมห้องเดียวว่างอยู่ แต่ห้องนั้นยัดๆ ไม่มีใครกล้าเข้าพัก

อาศัยเลย เมื่อสร้างแล้วได้มีคนมาเช่าพักสองสามราย ถูกบีบคั้นทำร้าย โดยแสดงอิทธิฤทธิ์ให้เกิดลมพายุ มีคำตราอาวรูปถวามาทำอันตราย แล้วต่อจากนั้นก็ไม่มีใครกล้าเช่าอีก

และก็ไม่ มี ใคร สามารถ กำกับ คำนั้น ได้ คนเซ่งจ้วน ไม่มี ทาง ระขยิบขยายใจ อย่างใด เพราะเป็นเวลาค่าและหนทางเปลี่ยว จึงจำเ็นต้องเลี้ยงบุญเลี้ยงกรรมชดเชยห้องที่บีบคั้นนั้น เจ้าของโรงเคียมชด ไม่ได้กล้าจ้างคนอื่นเช่าให้อยู่โดยมีใจเ็นหวังที่สุด และหวังว่ารุ่งขึ้นเช้า ก็คงจะได้พบคนเซ่งจ้วน ได้รับอันตรายถึงชีวิตอยู่ในห้องนั้น แต่เ็นที่น่าประหลาดใจก็แทนจะได้เห็น คนเซ่งจ้วน ได้รับอันตรายจากอำนาจบีบคั้นในวันรุ่งขึ้น กลับได้เห็นคนเซ่งจ้วนเ็นคนออกมารับประทานอาหาร ด้วยอาการยิ้มแย้มแจ่มใส เจ้าของโรงเคียมจึงซักถาม คนเซ่งจ้วน ถึงเหตุการณ์เ็นนั้น คนเซ่งจ้วนเล่าว่า เมื่อได้ทราบจากเจ้าของโรงเคียมว่าห้องนั้นยัดๆ และก็ไม่ มี ทาง ระหาที่อื่นอาศัยอีกใด จึงจำต้องเช่าอยู่ในห้องนั้น และราวนาขออำนาจพระกวนอิมให้ช่วยเหลือ โดยกล่าวว่า “ลัมบู กวนอิม โพซาค” แล้วก็เอาพุทธานุมาเขียนเป็นรูปใช้ตั้งบนกระดานขาว ประมาดหนึ่งเขียนบิณฑบาตประทุมกัน้าต่างทุก

พ. ศ. ๒๔๗๘

พระกวนอิม

แห่ง ไก่ด้อยอย่างเสี่ยงว่าโช้น เชนของแข็ง
แรง อารักขังประศุนท์นาคำให้แน่น มีให้ผู้ที่
จะทำร้ายเย็ดผลึกเข้ามาได้ แล้วอธิษฐาน
ขออำนาจพระให้ช่วยเหลือ ถึงกล่าวข้างบน
แล้วก็เข้านอนหลับสนิทตลอดรุ่ง มิได้รู้สึกตัว
ว่าไค้มีเหตุการณ์อย่างไค้เกิดขึ้นเลย พอ
ตื่นเข้าปรากฏว่าที่กระพาศภาพโชที่ขี้ไค้ตาม
ประศุนท์นาคำนั้น มีอาวุธต่าง ๆ มารวมกอยู่
หมด พิจารณาเหมือนว่าภาพโชนั้นไค้ล้าม
เขาอาวุธต่าง ๆ นั้นไว้อย่างแน่นหนา และ
ทันแข่งวัน กล่าวว่ ทั้งนตองเชนก้วยอำนาจ
พระกวนอิมไค้ช่วยเหลือ เจ้าของโรงเคียม

ไค้พาลูกจ้างเข้าไปควรวกในท้องที่คนแข่งวัน
นอน ก็ไค้เห็นการเ็นจริงถึงทันแข่งวันไค้
เล่า่นั้น ก็พลอยยินดีที่ทันแข่งวันไค้รอกชีวิต
และรู้สึกเคารพในคุณอำนาจของพระกวนอิม
เ็นอันมาก จึงนำรูปพระกวนอิมมาแขวนไว้
ในท้องนั้น และท้องอื่น ๆ ทุกท้อง ถึงแต่นั้น
มา ท้องที่มีศำรทุกไค้ใช้อาศัยอยู่ไค้ตามปกติ
ไค้ยบศำรว่ายทสิ่งอยู่นั้นเกรงอำนาจพระกวน-
อิมก็อันครธานสญหาไป ถึงนั้น ชาวจีน
ด้อยอย่างเคร่งครัดว่าอำนาจพระ ไค้ยเ็น
พระพุททองศักดิ์ หรือส่วของพระพุททองค้
ก็ไค้ มีอำนาจเห็นอำนาจไค้ ๆ ในโลกนี้

ปกิณณกนิพนธ์

พระศรี

๑ โค้งก้นคำ กระหน้าผล คนละข้าง
ชุกสำหัตสมาน งานก็ ไม่มีน้อย
๑ โลมชวรา โภคา เป็นยาชุป
ยิ่งสูงคึกก็ รักก็ ไม่มีควา
๑ ทุ่มมก้นแก่ แพ้กัน ชักขวัญหาย
ผ่ายแพ้ว แม้ประเทียข ก็เปรียบคุณ
๑ เปรื่องปรัชชา พิกษา โภคายศ
ลำพังโถม โถมเรือ รู้เข็ญ
๑ โอ้ความรัก ใช้ประจักษ์ ทุกใจคน
คนรักก็ รักชู้ คู่สำราญ
๑ เกิดแล้วตาย หายไป นำไ้คึก
โยเยบักเบียด เพียรผจญ ให้คนเทอม
๑ การไ้ยศ เป็นชนก คำหนัก
การไ้ท่า สมท่า พำจาเรญ
๑ เอาใจใส่ อนามัย มีชัยโรค
ประคองภิก สมชีวิต ที่เกิดมา
๑ ทะนงเหิร ให้เกิน ธรรมดา
คนเหมือนกัน คนใจ โกลดกันจ้
๑ คอกฟุคชะยา คอกเกียน เพี้ยนไ้
ถึงยุ่น กุหลาบมอญ ช้อนเข้ามา

แพ้กกลางกลาง ทางสะเทิน เคนเอื้อยเอื้อย
ใจเย็นเอื้อย ชวาชัน ช่งเย็นเอื้อย ๖
ผลากอปล ปดมก้น ให้หนุ่มสาว
ยิ่งโน้มน้าว เสน่ห์ประ โยทอเอื้อย ๖
ก๊วยประกาย ไฟฟ้า ไม่ฉำฉน
เงิงถูทอชุน เสน่ห์ ชูหน้าเอื้อย ๖
มกชชชช โลมทราม ให้จามแก่น
ไม่เหมือนเช่น คุณะมัย โลมใจเอื้อย ๖
รู้จักว่าน ป่านกมล เกร็ดวาน
นักปราชญ์ท่าน เรียกมนุชย์ สูงสุดเอื้อย ๖
ชยนักใจ เกอมนุชย์ จนสุดเอื้อย
สายควมเอื้อย เหมือนหมี่ ก็ทอเอื้อย ๖
การไ้คึกก็ สมคน คนสรรเสริญ
ไ้ท่าเกิน ท่าเหมาะ ถูกเขารเอื้อย ๖
เหมือนรวบโลก รวบพลัง ไ้คึกหน้า
ทั้งอวยเอื้อย เลี้ยงประชา ภายหน้าเอื้อย ๖
ไ้ชนักปราชญ์ นักปราชญ์ ว่าชาคิง
มิไ้ทั้ง มีผลาก มีผลากเอื้อย ๖
ไม่สง่า อ่าไ้ ทรามโซกว่า
กุหลาบฝรั่ง ยิ่งสง่า สวยกว่าเอื้อย ๖

พ. ศ. ๒๔๗๘

ปถิณณกนิพนธ์

๑ ไร้วาราน ชอบผลาญ ท่านฉิหาย
แก้แค้นฉาก คนชยาก อำนาจา

๑ ยามเขาว์เนา เทย้าถนอม กล่อมนอนอยู่
ยามหนุ่มได้ ไวทยวิทย์ กอปรักการ

๑ เกวรีฉาน ป่านเท็ก เจ็กจันใหม่
ว่ารู้หมก ขนคมณุษย์ มุกละเมอ

๑ สงขเจ้า ไซ้เรา เอาแต่บุญ
เหมือนแก้ข้าว เราดวล ถิ่นอัมฮัก

๑ ยามกายแก่ แม่มีไซ้ ไวถัยย่อน
ฟังยากิน ชินท่อย ก้ออยเพลย

๑ แม่รักภัก ผักโธน ไยคนค้อ
เมื่อเหลือนแก่ แผลทนอง พองเย็นพิย

๑ ถึงชรา ทำทาง อารังพักตร์
แต่หลังหัก ผักแข็ง แ่งอย่างไร

๑ แข่งยศคักก ยักอำนาจ การโกโก้
แก้สปาก น้ำรัก ชะนิโค

๑ รื้อไร ก็ไม่เช้น ความเห็นปราชญ์
เกิกเขาทน ทนหลง ทนงเคลม

๑ ยิงหนุ่มคัก ไม่นก ถึงเมอแก่
หลุดกัวผลอ เพ้อฉน มิกมัม

๑ กหลายเหี่ยว เหลือวเห็น ไกรเว้นเขอน
แก้มนุษย์ บุครหลาน คร้านพันพิ

๑ ชินแล้ว อยู่ชรา น้าอกสุ
มักเคว้มเคว้อ เรอว่า ไม่น่าชม

ละเมอหมาย ใต้ประโยชน์ ฤทธิโลกเขลา
ที่แท้เปล่า ปราศประโยชน์ คนโกรธเอย ฯ

ยามรุ่นอยู่ โรงเรียน เพียรศึกษา
ยามชรา แรมชเล สมเล่ห์เอย ฯ

หรือคนใน บ้านนอก หลอดกัวผลอ
หลงทะเยอ โลกโกรธ ถึงโลกเอย ฯ

เอาการบุญ สอนธรรม ล้าคักบากร
ไซ้แต่ฉิม รสชาติ ชวนทิวเอย ฯ

โลหิตอ้อน เพราะทภัย ไซ้เปลี่ย
ไม่แสร์เจย สยกระสว กัมวเอย ฯ

นำลงมือ แก้ก้อน ให้ห้อยณิก
ทอดชีวิต คิกทน อัยารนเอย ฯ

เห็นพอกัก ยักแก่ เพลาแก่ได้

ไม่พันไกร ตะโกนแสร์ ว่าแก่เอย ฯ

พอจะเง้ แง่ฉน อวคนได้

สุกขึ้นให้ ประชากร หลงหลอนเอย ฯ

รู้ธรรมชาติ รู้สำนัก ไม่ชักเทม
เหมือนสัตว์เฒ่า งมทุเรศ ส่วงเอย ฯ

เอ็กแก่ ครันชรา นกควาหนุ่ม

วังคนรุม พันเขย เหมาะหรือเอย ฯ

หมาแก่เขอน ใจประวบ ไม่คัตว

หนุ่มสาวกลว หรือเกลี้ยก ไม่เฉยเอย ฯ

วังวัยบู ลูกเล่น ไม่เห็นสม

เอาแก้ม อรเทว เทวเทวเอย ฯ

พระศรี

เมษ

๑ ปราศมย์ท่านห้าม ยามแก่ อย่าแสร้งว่า
ยังหนุ่มแน่น แก้วนู้ คุ๊กคว

๑ ข้อมผมคำ ทำฟัน ชนพิกล
เอาเงินชุย โคมผรง หยั่งพิกล

๑ นำสังเวช เศรษฐิน สามิหนุ่ม
กระเนนเขย เหลือชะล่า มาขายซิน

๑ โคชรา หล้าแก่ แก่ไม่กัก
เปรี้ยวชายแก่ แสร้งอ้อยสร้อย สาวน้อยทอม

๑ สาวเสเพล ถึงเส้นที่ ผัวหนุ่มน้อย
หญิงทัก ถึงมี ผัวชรา

๑ โอ้อยู่เกี้ยว เปลี่ยววรา นึกนำชวย
ถึงยามชวย ยามเค็รว่า เหงาชีวิต

๑ ความรักกัน นั้นมกกฎ มนุษยชาติ
คลั่งแต่กาม ตระกลามทรพย์ นัยว่าทรม

๑ วิเชียรเลลา เนาวรัตน์ จำรัสแสง
ถึงซากจน กมลรัก มีพักเปร

๑ คนปอกปล้น กินใช้ นั้นใช้คน
ฆ่าสขจน รนบิก ชิววิปลั่ง

๑ คมยาหอม ข้อมททย ให้อินคำ
คุระฆ่า ย่าเรอ เพื่อชีวา

๑ รักนักรัก มักร่นาย คล้ายอิเหนา
เปลี่ยนสมัย ไยจำ เป็นคำวรา

๑ ถึงบุญหนัก คึกคักเด่น เห็นแก่ตัว
ถึงปากบุญ ใจเยือก เข็กในทรวง

สาวเกินชุก บุครนักรัก น่านะสรวล
ครั้นแก่จวน โลกธา ไม่น่าเอย ๗

แต่หน้ายน หยอนหู่ ไม่รู้สัก
เกชเอนัก หนุ่มเสมอ ถูกอื้อเพื่อเอย ๗

นักสวญลุ่ม กระชุ่มกระชวย ถูกอื้อรวลน
หนุ่มต้องบิน หนีทั้ง เงินรังเอย ๗

ชอเบรบัก หล้าอ่อน บ่อนฟงผอม
ทำอมกรรม ลุกกล้า ข้าใหม่เอย ๗

จักเข้าหน้อย ปลดอัยพศ เหลืออภผ่า
ทนชมชื่น ผันอรา รักหน้าเอย ๗

ไว้คู่ชวย ร่วมทุกข์ ร่วมสุขสันต์
ก็ต้องอัน อาทรวา เอกาเอย ๗

ใช้เขยสาก ทัวสัตว์ เกรใจฉาน
ไม่สมนาม มนุษย์เพศ สังเวชเอย ๗

หรือรุ่งแรง ฉากฉาน ป่านเส้นที่
ลำเรงเล่ห์ รวยสิน ไครหมื่นเอย ๗

ร่านลกลน เลือกคู้ ชู้ทรวงเครื่อง
ไกรวัเรือง หย็นเย้า อายเขาเอย ๗

หรือทาน้ำ ออปร่ง ฟังนาสา
ไม่เหมือนควรา ยลพักคร คุรักเอย ๗

เมือจากเจ้า ยุพินทร จินทรวา
คลั่งคิดหา กว่าพระวิค คลั่งรักเอย ๗

ข้อมไม่ยั่ว คณินยม ชมเสียชวง
ลงท้ายดวง ตัวเอง เสียเพลงเอย ๗

พ. ศ. ๒๔๗๘

ปถิณณกนิพนธ์

๑ ยินดีแท้ สวรรัก ทรหนักไกล
แถมทวาร ทรยานใจ ใคร่ทรกอง

๒ ทุกหญิงชาย กายแก่ ก็แก่โฉม
แต่ครั้นยก กระเจดสอง ขนพองเกรียว

๓ ประสพคู่ ชูเส้นที่ นั้นเทวศ
หรือบุพเพ สันนิวาส ปราชาณินยม

๔ การพร้อมเพรียง เลี้ยงคู่ ครุทธานสอน
ส่อโสกสนัก ทรหมา ดังวาคิน

๕ ควรรดรวร ขวัญพรวา โลมสาวแสร
แม้นคำพอง มองเพียงพัศตร์ สมรักพอ

๖ โอ้สรวาส ธรรมชาติ ภาคว่ากั
แท่นกปราชญ์ ว่าสรวาส อุทาจิ

๗ ส่วนน้ำจิต คึกโก เป็นหลายเล่ห์
แม้นเกิดลูก ชายหญิง วังกราวเกรียว

๘ ของทหายาก มากค่า ซื่อหาเกิน
ประกายกาย หมายส่งว่า งามมี

๙ นกน้อยหวี ทำรัง แท้พอตัว
แม้นกน้อย พลอยเพ้อ เจอประชัน

๑๐ อันเอนคู่ ดังอยู่ ทุเรศ
ไซ้เอนคู่ ดังอยู่ คู่ชายคา

๑๑ เป็นชนก ชนิน แม้มียศ
คามก่าดัง หวังศึกษา วิชาพอ

๑๒ การด้อมคน คนขราณ ท่านสรวเสวี
ใจกว้างขวาง วางเหลิง เชิงสงเคราะห์

กลั่นไซ้ให้ ชื่นฉ่ำ แท้ต่างห้อง
นั่นทำนอง ฝืน รักกันเอย ฯ

ไวยังโหม อีกราว หนุ่มสาวเสียว
ก็ยังมีเมี้ยว เส้นที่หนึ่ง ชิงทรวงเอย ฯ

ย่นกาลเทศ กลใจ คล้ายอุ้มสม
แท้ไซ้ยอม ธรรมชาติ ประสาธน์เอย ฯ

สมานสมร หม่ากมล มงคลดิล
จึงเคยชิน เติลมิไทย แท้โรยเอย ฯ

ถึงควาแก่ แสร้นั้น ชักขึ้นหนอ
ขึ้นก็อ้อ เกินวัย หมดได้เอย ฯ

นิมิตชีวิ คณิมนุญย์ สยอชกหลัง
เป็นรังยัง เกิดทุกขี กว่าสุขเอย ฯ

ส่วนเส้นที่ ชายโสก ให้อีกเกี้ยว
รักก็เกี้ยว ใครหนอ แม่พ่อเอย ฯ

เพ็ชรน้ำเงิน ไซ้หมัก ที่สุกศรี
แพ้วมีฟ รุ่งเจ้า หลายเท่าเอย ฯ

ไม่ท้องกล้ว ใครเขาร ทั่วเราหยัง
ทำรังคน สุ่มรวณวิมาน ยักอาณเอย ฯ

แม้นบุญส่ง บังเหตุ ประเวศหา
แม้นบุญพา พยผลบุญ จักเงินเอย ฯ

หน้าทอก หนนกันย ฝั่งใจ
ท้อออกทอ พนมยุคร จึงสุกเอย ฯ

แต่ด้อมเกิน ควด้อม ย่อมไม่เหมาะ
คนชมเปาะ เพราะมีแทน เกินแรงเอย ฯ

พระศรี

เมษ

๑. แม่เจ้าเป็น มัจฉา ว่ายฝ่าแหน
แม่เจ้าเป็น ขั๊กนิน ยินฟ้าเพรา

๑. กักขัย สัสซอ ร้อจำเวียง
ฟ้งฟาร้อง ก้องฟ้า ในวาคี

๑. แม้อีกา มารคา ค้งหน้าหวัง
เหมือนหวังน้ำ ลำธาร จ่านชะเง

๑. แม้มุงโหน ไค้ส้ม อารมณ่มุง
หวังมีส้ม อารมณ่มุง ร้ออันริง

๑. เห็นโฉมสวย รวยสุคนธ์ กลั่นนักษา
ทวนกระเหือ เพ้อชีวิต คึกแพรพราว

๑. สมอคน พิกุลนั้ก แม้วักโหน
ถึงขั้เห่ เสน่ห์สน ให้ชนชม

๑. โอ้แสงเพลิง เรืองแรง แผลงเคชล้ำ
แม้อยมา น้าชยัน ไชวันทก

๑. มกตัวน้อย ก้อยพะลัง คนขิงย
คนมีแรง แผลงผลัก คนกักกาน

๑. อันแก้วสา รพทวนก พิลัดถัน
แต่ไม่ถัก ชักเสาะ ให้เฒ่าแรง

๑. สมัยใหม่ โฉมมนุญ ฤคกันหยัง
นำเลือกกั ทนโสมม พินมมวก

๑. โง่แกมหยัง เชนสิ่ง ร้ายเหลื่อริ
ถือแต่กั มีประโยชน์ ไร้โทษภัย

๑. กวักทัว สังกะย เสนหา
ค้ายับหัย วาจาม พาทรวมทรวก

ฟ้งแห เพี้ยรคอก ทอจับเจ้า

ฟ้งเข้าย ใต้เค้า กลยเอย ๗

ไม่เหมือนเสียง สำนอย สำนอยฟ ๗

ไม่เหมือนศรี สวาทอ่วน กำสรวลเอย ๗

ระปลุกม้ง ยุครวิกา ฟังควาแก่

ให้โหลทวน ทวนกระแสะ แก้มือเอย ๗

กัเพ้อฟุ้ง ปรีคา อยู่ควาหนิง

รู้ไม่ถึง ธรรมชาทิ อนาคตเอย ๗

ฟ้งวาจา เสนาวินิต รุมพิทสาว

ครันถึงควาว วิบโยค โศกแสนเอย ๗

ถ้วนท่างไร ต่างงวย เห็นสวยสม

เด็กถึงใคร ไม่นิยม กั้มเอย ๗

แพ้ส้นน้ำ ระคมคัย กลยมีอกหมก

คันชนก รือถอน ให้หัยอันเอย ๗

ถึงช้างที่ ไค้ยง คนยังผลาญ

ใจกอกหนอ ค้อค่าน เชาชัยเอย ๗

เราทูกคน ต่างถือ ทุกมือแกลง

ฟ้งแอ้งแม้ง มากคน พิกุลเอย ๗

อิมมะทง หลอกทัว ยัวสะทว

ฟ้งสมพวก พทอคัย ควรวคิเอย ๗

โยเห่คู้ คู้เคียง เลียงสมัย

คมกว่าไว เก่หมัน ปราษณูณเอย ๗

ปากกัศคา เก่านั้น สำคัญตุค

ยากจะตุค เสนห้อย แม้วรเอย ๗

พ. ศ. ๒๔๗๘

ปถิณณกนิพนธ์

๑ คนเหมือนกัน ผันผิก พิกษา
สมรรถกรรม น้ำวิก ผิกกันปรอ
๑ วิทยา วิหิงสา นากลวันัก
ไรคุณเคน โคนเขา ให้เฝ้าวิชา
๑ เราทำใจ ให้อย่าง ทุกทางทนอ
เราศกยชอ ถอดนอม ความพรอมเพรียง
๑ มยะชิต ติคใจ ใครไถ่ลัม
ปอกวัควัน จานแก้ว วางแพรวศา
๑ คักโคโค ไม่พิลิก เหมือนคักหญิง
เมตคาโค ไม่มาก เหมือนฝากตัว
๑ ขามสาวหนุ่ม กรุ่มใจ นักไกลแก่
ทวักคช ทรอพะงยัง รำฟง
๑ วันวิวาท์ เสมือนควรา ถิลาสวรรค์
วันเกิดบุตร เสมือนผก พิมานลง
๑ อันความนิก ความเคา ออย่าเมาเชอ
คนรู้่น้อย ปล่อยเขลา เคาเป็นเมือ
๑ กถัญญู วัคย นัชชอยอ
ขามเปรียงญู ผลนประย หลบญูววย
๑ ขายเฒ่านัก วัคักแก่ แต่ย้งร้าน
พอกะกิก กระกร ปล่อยผมอ
๑ แม่ชอยใคร ทำอะไร ใจเห็นลูก
แสร์ยแหบ แสร้งน เหมือนพณพิช
๑ ทุกสียง มีทน คนค้าขาย
การเงินโลก โชคมิช่วย พาชวยฟก

ก้อหิดา นุทิตโลก ท่างโชคหนอ
แก่ยรรถัย ใหม่ก้อ ใช้อย่อย ๗
นักเหมือนนัยกั แยกเขี้ยว เขี้ยวสังหาร
นำเราท่าน กลัวเกลือก ออย่าเฉียดเคย ๗
คนค้อค้อ คามยัก ประพุกิเยียง
ผลผะเคียง บ้านเมือง รุ่งเรืองเคย ๗
เพราะรส้อม เปี้ยวหวาน สรวนชีวหา
เปี้ยวสุก้า อ่าองค์ สยส่งเคย ๗
ถึงกลายิง กล้าพัน กล้าพันหัว
นำกลัวโค ไม่กลัว เหมือนพาลเคย ๗
แท้อยู่แค่ ประคองเภา มั่นเฝ้าถึง
อิงกะทิง ผิงผาย กักลายเคย ๗
วันพวงกกัน ถลันสม เหมือนชมสรวง
วันเคืองกัน นันเหมือนควง อทัยเคย ๗
ค้อชอเหลอ สยเคา ึงเคาเกอ
ตกเป็นเหยื่อ ฉลาดเคียน ออย่าเลี่ยนเคย ๗
แก่ส่วนผู้ สยปลัย มกกลัยง่าย
ควรชายขาย ช้าช้า จำโหมเคย ๗
แกชอยพลาณ ผลองแก่ เสงี่ยมเื้อ
เหลอแก่เหงือก กระเกือกค้อยมแห่งเคย ๗
ซึ่งใครผูก ใจเพิ่น เห็นแต่ลิก
เพราะลัมคิก อกเขา อกเราเคย ๗
ละเลิงหมาย รวยคำ สิ้นคำตก
มิช้านงก หัวชู พนฟูเคย ๗

พระศรี

เมษ

๑ กลองแขกก็ ยี่ชระวา ส่งล้า
สารูปสวย ประพตักช่วย เณลิมยก

๑ ท่านผู้เฒ่า เมาไม่นึก รู้สึกแก่
ไม่เข้าวิก กำทนคัสวาท สุกฟาคเควระห์

๑ ขามรุ่นรุ่น มุ่นธารมณั์ ชมสาวใหญ่
ครันกกลางคน จนชรา ฝ้านิยม

๑ เขารักเรา เราไม่รัก อีหลก้อีเหลอ
เราไม่รัก เขาไม่รัก มีพิถัน

ในลำน้ำ ไพเราะ เหมาะกว่าขก

แม่มักมก ถึงงาม ก็ทราเมย ฯ

ละเลิงแร่ ทั่วเย็นเกลียว เทียวประเลาะ

ซอชชักหุ่น รุ่งกระเคาะ นำเขารอย ฯ

เก๋ดังใจ ฝั้วสวาท ส่วงาสสม

สาวน้อยย่ม สวาทวัน ขยอื้นเอย ฯ

เรารักเขา เขาไม่เอื้อ ก็เหลออชน

ต่างรักกัน นั้นและชน ใจแสนเอย ฯ

“แสงทอง”

แสงทอง

เมษ

อย่าได้คำนึงในเรื่องฉันทำลายตัวเองเลย ฉัน
หวังว่า หล่อน กับ นายละเมือก จะประสพสุข
ประเสริฐซึ่งฉันขอแล้วนั้นเด็ก

ผัวอาวพิ

บุญ

นายละเมือก ถึกทุกหมายและของสูงเป็น
ชั้นย่อย ๆ แล้วถึกได้กระเปาะเข้าเสีย ขณะ
พอกมีเสียงผลาญลงบนโค นายละเมือกวิ่งไป
ที่หน้าค่าง เขยิบยานออกแล้วขึ้นออกไปนอกถึก
แล้ววิ่งไปที่วังเค็ม เดินเลียขี้กอกนอกถึก
บ้าน ออกไปเดินเอ็กเซอร์ไซส์ ตามที่ค่างไป
ไว้เค็ม

พอไปทางบ้านพอสมควร ก็ควักเอาชิ้น
กระปายที่ถึกออกมากองบนถนน จุกไม่ซึก
เผา คอยจนเห็นเข็นเกวียนไปหมดแล้ว ก็เอา
เท้าซ้ายไม่มีร่องรอยเหลือ ครั้นเดินออกกำลัง
ถึกได้ชั่วโหมงเคียวก็ย้ายหน้าถึก พอรเข้า
ประตูถึก คนใช้บอกว่ :

“คุณบุญเสียบแล้วครับ”

“เสียบ!” นายละเมือกร้อง ทำตกใจ
และตกใจอย่างจริงจัง

เขาแหวกคนใช้เข้าไปในถึก มาชะงัก
หยุดอยู่ที่ประตูห้องเขียนหนังสือ เห็นตัวรว
อยู่ในนั้นแล้ว กับแพท

ละเมือกว่า “ตายจริง น่ะไรกัน”

นายละเมือก สังเกตเห็นเขาเอาผ้าคลุมศพ

นายบุญไว้

นายคำรวว่า “คนใช้บอกผมว่า เมื่อ
เวลาเขาเข้ามาพบศพ คุณอยู่ข้างนอก”

“ครับ” ละเมือกตอบ “เข้าๆ ผมออก
เดินเอากำลังทุกวัน ผลลงบนโคก็ตรงออก
ประตูถึกไปเที่ยว”

“ไม่ได้ให้ลี้ยมองเข้ามาในห้องเลย
หรือครับ”

“เปล่า ผมคงวิ่งออกไปเลย”

นายคำรวซึ่งมีนามว่า หลวงพิเคราะห์

ก็ถึกกล่าวว่า “คนใช้บอกผมว่า เมื่อเขยิบ
ประตูถึกกับคุณหมอ เขายังต้องถึกถลกบน
ประตู”

นายละเมือกสะอึก กันว่า “คนใช้เอา
เหลวไหล”

“มีโกนเล่นของคุณใช้ไหมครับ คุณ
ละเมือก?”

นายละเมือก รับคำถึก นายคำรว ซึ่งชัก
ไขว่ซ่อนโศร

“ใช่” ละเมือกตอบ “ทำไมครับ?”

มีกลิ่นน้ำยพุ้งเข้ามาทางประตู นาง
วันไรเดินเข้ามา นายละเมือกวิ่งเข้าไปเคียง

พ.ศ. ๒๔๗๘

ข้อพิพาท

ข้า

“ถ้าเช่นนั้นทำไมคุณของคุณชั คุณ
ละเมิด”

นายละเมิดหันไปทางคุณหลวงผู้หนึ่งอย่าง
ขุ่นเคือง “ก็ใช้ละชะชอริ มนเภาวยาก
อะไรค่อยเล่า”

“ผมอยากทราวยท่านเอง เพราะที่คาม
ม่มีรอยนิ้วมือเหมือนกันกับรอยที่พบอยู่ที่คาม
อื่นในมือคุณไชยบุญ”

“อธิบายง่ายนักเภาว เมื่อคนนั้นไชยบุญ
ให้ผมสอนวิธีใช้ ชนเภาว แมวันไรก็เห็น”

นางวันไรพยักหน้าสนั่นสนน คุณหลวง
พิเคราะห์คล้ายพูดคือ “รอยนิ้วของคุณก็มี
ที่มดกักกระคายอีก”

นายละเมิดมองขวยไปก็มดกักกระคาย

“คุณหลวง คง พย รอย มือ ผม ทว ยาน
เพราะผมมาเอนแขกของบ้านกว่าเภาวแล้ว
มดกักกระคายนั้น ผมจับอยู่เมื่อคนเภาว”

“เขาวน คุณไม่ไ้เภาวของเภาวหรือ”

“เภาว”

คุณหลวงพิเคราะห์ที่ ๑ พกเสียงแหลม
“เมื่อชนแล้ว และขณะทักกำลังระดม

มือข้างหนึ่งของคุณไชยบุญซึ่งเภาวเภาวอยู่ ได้
ลากไปคามพณเภาว ทำให้เกิดรอยนิ้วเภาว
ไป ส่วนม่มีเภาวซึ่งมีรอยนิ้วมือคุณละเมิด
คนเภาว มม่มีรอยมือเภาวอีกนั้น วางทวิ
อยู่บนรอยนิ้วมือลากของคุณไชยบุญ”

นายละเมิดรู้สึกคอแห่งผาก มองเภาว
แมวันไร เห็นที่เภาวเภาวเภาวเภาวเภาวเภาว
สยของถลัว

“นำเภาวเภาวจริง” ละเมิดพก “ผม
ไชยบุญยังทวคาย ผมพิพาทให้เภาว”

ทันเภาวเภาว ทวนายละเมิดก็เภาวเภาวเภาว
เพราะเภาวเภาวเภาวเภาวเภาวเภาวเภาวเภาว
เภาวเภาวเภาวเภาวเภาวเภาวเภาวเภาว

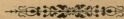
เภาวเภาวเภาวเภาวเภาวเภาวเภาวเภาว
เภาวเภาวเภาวเภาวเภาวเภาวเภาวเภาว

เภาวเภาวเภาวเภาวเภาวเภาวเภาวเภาว

เภาวเภาวเภาวเภาวเภาวเภาวเภาวเภาว

เภาวเภาวเภาวเภาวเภาวเภาวเภาวเภาว

เภาวเภาวเภาวเภาวเภาวเภาวเภาวเภาว

สมเด็จพระนารายณ์มหาราชกับศาสนา

โดย พ่อเอก

สมัยที่กรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี มี เป็นทั้งนี้คงเพราะพระพุทธศาสนาไม่ได้อ่อน
ชาวต่างประเทศชาติใหญ่ ๆ ไปมาค้าขายอยู่ ให้เบียดเบียนศาสนาอื่น ประการหนึ่ง • อีก
ในเมืองไทยรวม ๔ ชาติ คือ โปรตุเกส ประการหนึ่ง ไทยเป็นผู้มีอิทธิพลอันน้อย
ชาติหนึ่ง เข้ามาในแผ่นดิน สมเด็จพระรามา ไม่ชอบ กับ ความ ยุ่งยาก แกร่งแย่ง ชักใจใคร
ธิบดีที่ ๒ รว พ.ศ. ๒๐๖๑ ฮอลันดา ชาวต่างประเทศที่เข้ามาอยู่ในเมืองไทย จะ
ชาติหนึ่ง เข้ามาในแผ่นดินสมเด็จพระนเรศวร น้อยศาสนาไหน ถัดจาก การทำพิธีของ
รว พ.ศ. ๒๑๔๑ อังกฤษชาติหนึ่ง เข้า กันอย่างไร ไทยก็ปล่อยให้น้อย และยอม
มาในแผ่นดิน สมเด็จพระเอกาทศราช รว ให้กระทำตามใจสมัคร
พ.ศ. ๒๑๕๕ กับฝรั่งเศสอีกชาติหนึ่ง แม้พระเจ้าแผ่นดินทุกพระองค์ ก็ได้ทรง
เข้ามาในแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์ รว พระกรุณา ทนบำรุง ชาวต่างประเทศให้ไว้รับ
พ.ศ. ๒๒๐๕ ในแผ่นดินนี้ปรากฏว่ามี ความร่มเย็นเป็นสุขเสมอหน้ากันหมด เพราะ
ชาวต่างประเทศพากันเข้ามามากมาย ยิ่งกว่า ทรงถือว่า ชาวต่างประเทศที่ เข้า มา เหล่านั้น
แผ่นดินอื่น ๆ นับได้ว่าเป็นสมัยที่การค้าขาย ต่างห้วงฟั่งพระโพธิสมภาร จึงทรงพระราช
ระหว่างไทยกับต่างประเทศกำลังเจริญถึงที่สุด ทานที่ทรงให้ ตั้งนิวาสถาน ทำมาหากินตาม
ชาวต่างประเทศเหล่านี้ แม้จะนับถือ อธิบาย และทรงตั้งให้เฝ้าหัวหน้า เฝ้าเข้า
ศาสนาต่างกับคนไทย คือ โปรตุเกส กับ ค่ายล เช่นนายอำเภอ มียศศักดิ์เช่นหมื่น
ฝรั่งเศส นับถือศาสนาคริสต์ ถัดจากโรมันคาโธ- เป็นขุน เป็นตัน
ลิก ฮอลันดา กับ อังกฤษ นับถือศาสนา ในแผ่นดิน สมเด็จพระนารายณ์ ซึ่งเป็น
คริสต์ ถัดจากโปรเตสแตนต์ ก็ไม่ปรากฏว่า สมัยที่การค้าขาย ระหว่างไทยกับต่างประเทศ
ฝ่ายไทยกับชาวต่างชาติกับกันที่อื่นใด ที่ เจริญถึงที่สุดนั้น ปรากฏว่ามีชาติฮอลันดา

พ.ศ. ๒๔๗๘

สมเด็จพระนารายณ์มหาราช

ชาติหนึ่งกำลังเป็นข้าขึ้นมานั้น คอยตั้งวิวาท
รุกราน ให้เรือรบไทยทำลายเรือพระคลัง
สินค้าของไทย ที่ไปมาค้าขายทางเมืองจีน
เสียบ้าง จับยักเขาไปบ้าง และยิ่งกว่านั้น
ยังโค่นวาง กองทัพเรือ บัดปากน้ำเจ้าพระยาไว้
มิให้เรือไทยเข้าออกได้ เหนฝ่ายไทยต้อง
จำใจยอมทำสัญญาธิราชของว่าจะไม่ค้าขายแข่ง
กับชาวฮอลันดา ทางตะวันออกอีกต่อไป

ฝ่ายอังกฤษ เมื่อเห็นฮอลันดาทำสำเร็จ ก็
เริ่มทำการรุกรานแข่งขันกันทางตะวันตกบ้าง
ด้วยเหตุนี้ สมเด็จพระนารายณ์ จึงต้องทรง
กระเตรียมการป้องกันพระนครให้แข็งแรง ยิ่ง
ขึ้น โดยให้จัดการสร้างป้อมปราการเพิ่มขึ้น
อีก ๒ แห่ง ที่เมืองธนบุรี และเมืองนนทบุรี
โดยให้สถาปนาเมืองลพบุรี ขึ้นเป็นราชธานีอีก
แห่งหนึ่ง เพื่อเป็นสถานที่ลี้ภัยครั้งรัชกาล

นอกจากนี้ พระองค์ยังได้ทรงดำเนินรัฐ
ประศาสน์ในชาย ด้วยพระปรีชาญาณของพระ
องค์ ทำความสนิทสนมกับชาวฝรั่งเศส มี
พวกทูตพวกบาทหลวงสอนศาสนาเป็นต้น เพื่อ
เป็นการ เชื่อมทาง พระราชไมตรีกับ ประเทศ
ฝรั่งเศสให้แน่นหนาถาวร เพราะพระองค์
ทรงทราบตระหนัก ในพระราชหฤทัยว่า ใน
สมัยนั้น ฝรั่งเศส มี อำนาจ ราชศักริทธิ์เพียงไร

และการ ที่ทรงทำกับ พวกฝรั่งเศสไว้ เช่นนี้
อาจะเป็นได้ ห่วงกันบ้าง อัน รมิมา จาก ชาติ
อื่น ๆ ได้

ส่วนทางฝ่ายฝรั่งเศส ซึ่งไม่ใคร่ระเกิน
เกลียวกับฮอลันดาและอังกฤษ เพราะนับถือ
ศาสนาสิทธิด้วยกัน และใคร่หาโอกาสทำ
ความสนิทสนมกับไทย เพื่อให้ได้รับความ
สะดวกในการประกาศศาสนาอยู่แล้ว เมื่อ
ได้ทราบข่าว สมเด็จพระนารายณ์ ทรงปรารภจะ
สร้างป้อมปราการเช่นนั้น ก็เห็นเป็นโอกาส
ที่จะเข้ากับไทยใกล้ชิดขึ้น จึงแต่งให้บาทหลวง
โทมัส ผู้มีวิชาทางก่อสร้าง เข้าไปหาเจ้า
พระยาโกษา ชุนเหล็ก เพื่อยุบอาสา และใน
ที่สุด บาทหลวงโทมัส ได้ออกแบบแปลนแผน
ผังป้อมปราการที่ของพระราชประสงค์ให้สร้าง
นั้น เป็นที่พอพระราชหฤทัย จึงโปรดให้เจ้า
รัษฎการ และพระราชทานบ้านเรือนให้อยู่
ภายในพระนคร โดยให้สร้างโรงสวก พระ
วัดชานวรี ในบริเวณบ้านนั้นด้วย

ส่วนการศาสนา ความลัทธิโรมันคาทอลิก
นั้น เชื่อว่าสมเด็จพระนารายณ์คงจะได้ยิน
ได้ฟัง และเรียนรู้จากพวกบาทหลวง กับ พวก
ทูตฝรั่งเศสที่เคยสนิทชิดเชื้อไปมาเฝ้าแหนอยู่
มากเหมือนกัน เพราะฉะนั้นผู้มิพระปรีชา

พ่อเฉก

เมฆ

สามารถ กว้างขวางในสมาคมอย่าง สมเด็จพระนารายณ์ บ่อมเป็นธรรมคายอยู่เองที่จะทรงเห็นว่า การเรียนรู้ การทำในลัทธิศาสนาของผู้คน ซึ่งแม้พระองค์จะมีไท่ทรงเลื่อมใสศรัทธา ก็ไม่เ็นความเสียหายหรือเป็นภาระหนักหนาอย่างไรเลย ที่สุดแม้พวกทูกพวกบาทหลวงเหล่านั้น จะไปพยายามยกย่องสรรเสริญลัทธิศาสนาของเขานิดหน่อย เพื่อเป็นทางชักจูงพระราชหฤทัยให้พระองค์บังเกิดความคิดเลื่อมใสศรัทธาเพียงไรก็ พระองค์ก็ทรงฉลาดพอ ที่จะระงับพระราชหฤทัยไม่แสดงความรังเกียจ ว่ากล่าวไต่แย้งขัดขวางให้เป็นที่ขุ่นเคือง กระเทยกระเทือนทางพระราชไมตรี แม้แต่อย่างหนึ่งอย่างใดเลย เพราะฉะนั้น พวกทูกพวกบาทหลวงฝรั่งเศส ตลอดจนพระสังฆราช และ พระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ จึงพากันหลงผิดไปอย่างถนัดว่า คนอารักขาชวนให้สมเด็จพระนารายณ์เชื่อว่าได้สำเร็จ ซึ่งในสมัยนั้นฝ่ายฝรั่งเศสก็คงคิดอยู่ว่า ถ้าเกลี้ยกล่อมให้ สมเด็จพระนารายณ์ องค์เคียวเข้ารักได้แล้ว อย่างไรเสียประชาชนพลเมืองไทยก็ควรจะพากันเข้ารักตามไปด้วย การเผยแผ่ศาสนาของฝรั่งเศสก็กระนั้นได้ว่าเป็นผลสำเร็จอย่างมหัศจรรย์

แต่อย่างไรก็ เราจะพินิจเห็นว่าพฤติการณ์ที่สมเด็จพระนารายณ์ทรงทำนั้น เป็นการดำเนินรัฐประศาสน์นโยบาย อย่างเฉลียวฉลาดสุขุมคัมภีรภาพ สมเ็น มหาราชอย่างเที่ยงแท้ ด้วยเ็นองจากการกระทำของพระองค์นี้ ได้นำมาซึ่งคุณประโยชน์แก่บ้านเมืองไทยหลายประการ คือทำให้ประเทศสยามได้มีสัมพันธไมตรี กับประเทศฝรั่งเศส เป็นอย่างถาวร โดยมีราชทูตไปมา เจริญทางพระราชไมตรีติดต่อกันอยู่เนือง ๆ การค้าขายระหว่างประเทศก็เจริญรุ่งเรืองยิ่งกว่าแผ่นดินอื่น ๆ ทั้งยังได้พวกฝรั่งเศสที่มีความรู้ ในการช่าง การทหาร เป็นต้น เข้ามาไว้ใช้ในราชการ ส่วนข้อที่เป็นประโยชน์อย่างยอดเยี่ยม ก็คือ กระทำให้ อังกฤษ และฮอลันดา ซึ่งในขณะนั้นเป็นผู้ไต่กรวย ก่อความยุ่งยากกรวนไทย กลับรู้สึกขื่นครั่น คร้ามหยาบไต่กรวย หันเข้ามาเป็นไมตรีกับไทย เพื่อจะได้มีความสนิทสนมกลมเกลียวเหมือนฝรั่งเศสต่าง

ต่อจากนั้นเป็นข้อความบางตอนในจดหมายเทศของชาวฝรั่งเศสผู้หนึ่ง ซึ่งเคยเข้ามายังประเทศสยามในขณะทุกฝรั่งเศส ไต่กล่าวถึงว่า สมเด็จพระนารายณ์มหาราช เป็นผู้

พ. ศ. ๒๔๗๘

สมเด็จพระนารายณ์มหาราช

อุปนิสัยอย่างไร ทรงพระปรีชาสามารถ
ในราชการบ้านเมือง และมีพระราชศรัทธา
มั่นคงในพระพุทธศาสนาเพียงไร ทั้งนี้—

“พระเจ้ากรุงสยาม ซึ่งเสด็จสวรรคตนั้น
มีพระชนมายุราว ๕๕ พรรษา ในบรรดา
หมายเหตต่างๆ ที่พิมพ์ไว้เป็นภาษาฝรั่งเศส
กล่าวชมเชย พระอริยาศัยไมตรี ของพระองค์
เป็นอันมากกว่า พระองค์ได้ทรงปกครองราช
อาณาจักรสยาม เป็นพระมหากษัตริราชอัน
สุกปรเสริญเทียบแก่ พระองค์มีรูปพรรณ
ค่อนข้างเล็กกระตักมีพระองค์ มีพระ
อริยาศัยละมุนละม่อมเป็นที่รักของไพร่ชาว
ต่างประเทศ พระกำลังวังชาแข็งแรงและ
ว่องไว านความเกียคร้าน ซึ่งโดยปกติมัก
จะเป็นอุปนิสัยประจำสันดานของกษัตริย์ และ
เจ้านายฝ่ายบุรพทิศ มีอาพากรอยงำพระองค์
ไว้ อุปนิสัยของพระองค์ ทรงกินข้าวมัก
เจ้านายพระองค์อื่น พระองค์พอพระทัยใน
การเสด็จเข้าป่าเพื่อคล้องช้าง ฉะนั้น
ประทับอยู่ในพระราชวังนั้น ก็ได้พระทัยยิ่ง
แต่ราชกิจ ซึ่งเกี่ยวแก่ประเทศบ้านเมือง ของ
พระองค์เสมอเป็นเนืองนิตย์ ส่วนการศึก
สงครามมิได้ใคร่ได้เล่น ที่จะก่อให้เกิดอันตราย
เพราะทรงเห็นว่า เป็นการ ทำลายล้างไพร่ฟ้า

ข้าแผ่นดินที่พระองค์ทรงรักยิ่ง ให้พินาศทวัก
โถมลงไป แต่ถ้ามั่นใจไพร่ฟ้าข้าแผ่นดิน
ของพระองค์ก็คิดการเป็นกบฏ หรือเจ้าต่าง
ประเทศซึ่งอยู่ใกล้เคียง แสดงอาการหมิ่นพระ
เดชานุภาพแม้แต่เล็กน้อย ก็ไม่มีกษัตริย์
พระองค์ใด จะมีพระทัยฮึกเหิม และคิดฮวน
ปรายปรามเสียจนร่ายกายเพื่อไว้พระนาม ก็ยัง
ไปกว่าพระองค์เลย พระองค์เป็นเจ้านาย
ที่ได้ พระทัยศึกษา การณกิจ ต่าง ๆ อยู่เสมอ
และด้วยพระปรีชาญาณอันเฉียบแหลมลึกซึ้ง
นี้ ถ้าใดทรงฟังพระทัยจะศึกษาเล่าเรียน
สิ่งไร ก็ยอมรักทรงทำได้สำเร็จเป็นอย่างที่
โดยง่ายกาย นอกจากนี้ พระองค์ยังมีพระ
ทัยโอบอ้อมอารี สมฐานะแห่งกษัตริย์
โดยพร้อมมูล พระจริยาวัตรเหล่านั้นแหละ
เป็นคุณสมบัติซึ่งพระทัยของพระองค์
กระทำให้พระองค์เป็นที่เคารพนับถือแก่เหล่า
ประเทศใกล้เคียง เป็นที่ยำเกรงแก่เหล่า
ข้าพเจ้านาย และเป็นที่ยอมรับใคร่ของประชา
ชนทั่วทุกทวีป พระองค์มิได้หมกมุ่นอยู่ใน
ปาปาริชาตอันคึกคักของมณฑลสันดานของเจ้านาย
ฝ่ายบุรพทิศอยู่ไม่ไว้นิ่งคั่ง ส่วนบรรดาเสนา
อำมาตย์ราชชนนย์ของพระองค์เล่า ถ้าทรง
เห็นว่าผู้ใด หลงระเหิงอยู่แต่ใน ความรื่นรมย์

พ่อเอก

เมษ

จนเกินควร พระองค์เป็นกษัตริย์ราชทัณฑ์
เสียอย่างหนัก ฉะนั้นความลุ่มหลงมีวิ
ในสคริปต์ อันเป็นนิสัย ซึ่งเจ้านายฝ่าย
ทิศไม่สามารถจะชำระและกลืนตัวได้ จึง
มิได้มี ประจําอยู่ในพระมณเฑียรสถาน แม้แต่สัก
น้อยเลย

“อันที่ด้วยพระปรีชาสามารถของพระองค์
พระองค์ได้ทรงศึกษาและประสพข้อผิดพลาด
ใน พระ ศาสนา แห่ง บรรพ ชัย ของ พระ องค์
พระองค์ไม่ทรงเชื่อตามที่ผู้เชื่อกันโดยมาก
ว่าพระพุทธเจ้าได้ปรินิพพานแล้ว หรือตามที่
บรรดาเกจิอาจารย์กล่าวกันว่า พระพุทธเจ้า
ทรงเปลี่ยนถ่ายการเสวยสวรยาธิบดี มิ
พระพุทธประสงคําทรงพักผ่อน เพื่อล้มความ
เย็นไปในโลกเสียให้หมดสิ้น ที่สุดจนเรื่อง
ราวซึ่งปราศจากเหตุผลคงร้อยพันอย่าง ตาม
พระธรรมเทศนาที่พระองค์แสดง พระองค์
มิได้ทรงเชื่อถ้อยเลย ทรงเชื่อด้อยแต่อย่างเดียว
ว่าพระพุทธเจ้าไม่มีจริง และด้วยพระปรีชา
สามารถ ของ พระพุทธองค์ ยังได้ ทรง ปกป้อง
รักษาสถาบันอยู่ ตลอดจนกิจการทุกอย่าง
ก็จักดำเนินและหมุนเวียนไปตามพุทธประสงค์
ทุกประการ พระองค์ได้เจริญพระพุทธมนตร์
ขอความช่วยเหลือ คือพระพุทธเจ้า ด้วยความ

เคารพยิ่ง อย่างน้อยทรงเจริญวันละ ๒ เวลา
เวลาละ ๒ ชั่วโมงพิกัด คือ ในตอนเช้าเมื่อ
คนบรรทม และในตอนค่ำก่อนเสด็จพระบรรทม
ความ มีพระทัยใน พระพุทธศาสนา ของพระ
องค์นี้ มีองค์พระยานให้เห็นความจริงได้ตามที่
ที่ปรากฏ ใน พระราช คํารัส ซึ่งได้ทรงไว้ แก่

มอชเชอว คอนสตันซุ (เจ้าพระยาวิชัย
เขมร) อย่างจับใจ เพื่อคอยทุกฝั่ฝรั่งเศส
เมื่อคราวที่ พระองค์ถูกทรมานไว้ให้เข้านับถือ
ศาสนาคริสต์ เพราะเหตุที่เป็นพระราชดำรัส
อันศักดิ์สิทธิ์ ข้าพเจ้าเห็นว่าคงไม่เป็นการเกิน
ควรที่จะนำมาลงไว้ ในที่นี้ด้วย ข้อความ
ในพระราชดำรัสละยั้งนั้น ขาดหลวง คาซาค
ได้บันทึกไว้ ในหน้า ๓๐๕ แห่งสมุดกฎหมาย
เล่ม ๕ ว่าด้วยระยะทางไปกรุงสยาม
พิมพ์ที่ปารีส มีข้อความดังนี้

“ความที่ระบอบทุกฝั่ฝรั่งเศสนั้น ท่านจง
รับคำของเราไปบอกเขาว่า เราขอพระคุณ
ของพระเจ้ากรุงฝั่ฝรั่งเศสยิ่งนัก เราเห็นแล้ว
ตามความ ที่ ทุกคนกล่าวว่า พระเจ้ากรุงฝั่เศ
ผู้ทรงนับถือ ถึงศาสนาคริสต์ เช่น มหามิตร
ของเรา ข้อที่พระเจ้ากรุงฝั่เศแสดง
พระราชไมตรีแก่เรา ย่อมเป็นเกียรติยศแก่
เราไปในนานาประเทศทั่วทั้งยุโรปทั้งสิ้น เรา

พ. ศ. ๒๔๗๘

สมเด็จพระนารายณ์มหาราช

จะชอบพระทัยอย่างไรก็ไม่เท่าถึงกับที่ทรงพระ
ปราณีไ้ แต่เรายังมีความวิกลจริตในข้อ
ที่ พระเจ้ากรุงฝรั่งเศสผู้ เป็น มหามิตรของเรา
ทรงแนะนำให้เราทำการอันยากเหลือ ซึ่งเรา
ไม่เคยทำมาแม้แต่สักเล็กน้อยนั้นเลย ขอ
ให้พระเจ้ากรุงฝรั่งเศส ทรง พิจารณาด้วย
พระปรีชาญาณอันสุขุมของพระองค์เองเถิดกว่า
การที่เราจะเปลี่ยนลัทธิศาสนาซึ่งบุคคลทั่วทั้ง
ประเทศของเรานิยมนับถือมานับถึง ๒๒๒๕ ปี
แล้วโดยปราศจากความเคียดแค้นระส่ำระสาย
นั้น ย่อมเป็นการสำคัญอันใหญ่หลวงและ
ยากเย็นเพียงไร

“ใช่แต่เท่านั้น เรายังรู้สึกพิศวงอยู่ว่า
เหตุใดน พระเจ้ากรุง ฝรั่งเศสผู้ เป็น มหามิตร
ของเราจึงไม่พระทัยรักหนาในกิจส่วนพระองค์
ของพระเจ้า ซึ่งผู้ประจักษ์ว่าพระเจ้ามิได้ทรง
ไม่พระทัยในกิจเช่นนั้นเลย คงปล่อยให้
ฝูงชนเลือกปฏิบัติเอาตามลำพังใจ ก็เมื่อ
พระเจ้าทั้งทรงเป็นผู้สร้างสรรพชีวิต และ
สรรพสิ่งต่าง ๆ ตลอดจนประทานกำเนิดแห่ง
ธรรมชาติ และความเชื่อไปอย่าง นานัปการ
ทั้งได้ประทานร่างกาย และชีวิตจิตใจ แก่ฝูง
ชนได้ก็ตามพระประสงค์เช่นนั้นแล้ว พระองค์
จะทรงทำให้ฝูงชนนิยมนับถือลัทธิศาสนา และ
นมัสการพระองค์ ยังชีวิตและความแตกกับ

ด้วยลัทธิศาสนาอันเกี่ยวเนื่องให้ทรงถึงกัน ทั้ง
โลกนี้ไ้หรือไม่

“อันจารีตประเพณีในระหว่างมนุษยชาติ
กัก ความเลื่อมใสในศาสนาที่ กัก ทั้ง ๒
อย่างนั้น ย่อมอยู่ในพระเกชาภาพของพระเจ้า
ที่ระบุนกาลให้เป็นไปได้ง่ายง่าย ใคร ๆ
จะไม่เคยคิดบ้างและหรือว่า พระเจ้าทั้งทรง
นั้น ย่อมรักทรงพอพระทัยอยู่เสมอ ถ้ามีผู้
เคารพนมัสการพระองค์ แม้จะเคารพและ
นมัสการโดยพิธีอันแตกต่างกัน ตามลัทธิ
ประเพณีของตน ๆ อย่างหนึ่งอย่างใดก็ อีก
น้อยหนึ่ง ความกตัญญู และความนึกแค้นซึ่งเรา
พึงเห็นได้กามธรรมชาตินั้น เราเข้าใจว่าไ้
เป็นไปได้โดยพระเกชาภาพหรือพระปรีชาญาณ
แห่งพระผู้เป็นเจ้าอย่างไรเล่า

“แต่จะเป็นอย่างไรก็ตามเถิด เมื่อเห็น
ที่ทราบแล้วว่า พระเจ้าย่อมเป็นผู้ศักดิ์สิทธิ์
ยิ่งใหญ่อยู่ในสากลโลก และเราเชื่อกันว่า
ทุกกิจการใด ๆ ย่อมเป็นไปได้ตามพระประสงค์
อยู่เสมอเช่นนั้นแล้ว เราได้ยอมสละกายและ
ประเทศบ้านเมืองของเราไว้ ในนามพระหัตถ์
ของพระองค์ เลื่อมใสศรัทธา ตลอดจนชีวิต
จิตใจ ทำอะไรก็ได้ทำตามพระประสงค์และ
ตามความพอพระทัยของพระองค์อยู่เสมอ”

ธรรมานุสสรณ์

สัพพัญญู กโรหิ เขมตี
ท่านทรงทำความเกษมในสรวรพัสต์

วังสกุณฉันท ๑๒

ประกอบเกษมสัน-
ณสรวรพัสต์วิหมาย

คือนั่นต้อเนกอุบาย
มนะมั่งพะดุขผลตา

อลิ พาลสุส โมหาย โน จ ปาร์คเวลโน
รูปร่างนพอกทะหลงแห่งคนพาล ก็แก้ว่าไม่พอกทะหลง
แห่งคนผู้แสวงหาฝั่งโน้นคืออินพิพาน

สรีระร่างสกนธ์
ก็ชนแสวงหา

มูหชนจะปรารถนา
ศิวโมกข์มิหลงพะวง

น มียุขมานสุส ภาวนติ ตาณมา

ญาติมิตรผู้ช่วยต่อต้าน ของคนทะกายไม่มี

ผิญาติมิตรหลาย
จะช่วยเหลือต้านสง-

ธุระขวยกมลจะ
เคราะห์หนจะม้วยมิสม

น มียุขมาน ชนมนเวติ กิณจิ

ทรัพย์นั้นยังยอมมคิกตามคนตายไปไม่ได้

ก็ทรัพย์ศฤงคาร
ผินิตจะติดสม-

บริวารอนอกอุคม
เคราะห์หนมลายภูมิ

พ. ศ. ๒๔๗๘

ธรรมานุสสรณ์

น ทัชฌาย์ ลภเต ชเนน
คนไม่ไถ่ขายขึ้น เพราะทรัพย์

ประชาชนกรชน
เพราะทรัพย์ผดุงชี-

ลกคตทฤณายุศรี
วิตะไวจะมีโดน

น จาปี วิตุเคน ชร วิหุนติ
อันคนยอมก้ำกัความแก่ก้วยทรัพย์ไม่ไถ่

อนึ่งประชาชน
เพราะทรัพย์จัดไกล

บมิพินชราทักัย
จรจากสกลกาย

อุปญจิทั ชีวิตมาทุ ชีรา
ปราชญ์กล่าวว่ชีวิตนั้นน้อยนัก

ชีราประภาษอรรถ
ชีพิตและน้อยหาย-

ฐวสัจจพิจิปราย
(๕) นะพลันสลายสกนธ์

ทูลลภ ทุสฺสนํ โทติ สมุพฺพุทฺทสฺส อภินฺนุโส
ยากที่จะไถ่เห็นพระพุทธเจ้าเนื่อง ๆ

พระองค์พระสัมพุท-
ก็ยากจะได้ยล

ธวิสุทธทศพล
เพราะอุปคตินางสมัย

เย เวร อุปนยฺหนฺติ เวร เตสํ น สมฺมติ
คนเหล่าใดของเวรไว้ เวรของคนเหล่านั้น ย่อมไม่ระงับ

ผิชนประพันธ์เวร
ก็เวรระงับโดน

บมิเวณมีวางหทัย
ปฏิเวระจะของสนอง

เข เวร ุณพนฺยหฺนฺติ เวร เตสฺสปสมฺมติ

คนเหล่าใดไม่ของเวร เวรของคนเหล่านั้น ย่อมมรรغب

ฉินมิจองเวร สละเว้นวิวาทะนอง
และเวรพินาศของ นรชนั้นจะพลันลุสั่นดี

อเวเรน จ สมนฺนฺติ

ที่จริงเวรย่อมมรรغبด้วยไม่มีเวร

ที่เวรระงับได้ ก็เพราะใจมิผูกมิพัน
ระงับประทุษทัณฑ์ ทัณท์มิก่อมิกอบคดี

สเจ สเลถ นิปกั สหาย จเรยฺย เตนตฺตมโน สติมา

ฉิว่าพึงได้สหายผู้ปราศญ์เปรี๊ยะไร ัควรปัดมิไ

มีสัดเกี่ยวข้องไปกับสหายนั้น

อินทวงสณฺท์ ๑๒

พึงได้สหายปราช- ญลดลาดเฉลิยวฤทัช
ยินดีและเกี่ยวข้องไป กะสหายะนั้นแหละสม

โน เจ สเลถ นิปกั สหาย เอโก จเร นจ ปาปานิ กยิรา

ถ้าไม่พึงได้สหายผู้ปราศญ์เปรี๊ยะไร

ควรเกี่ยวข้องไปคนเคียว และไม่ควรรทำลามก

ไม่ได้สหายปราศญ์ ัฉิवादสุหฺนนิยม
คนเคียวคนมากม มิประพฤดิบาปกรรม

อติตํ นานฺวาคเมยฺย

ไม่ควรให้อารมณฺท์ถ่วงไปแล้วมาตามอยู่ในจิตต์

อารมณ์เ่อตติคพัน อุกุศลจิตต์กระทำ
ไม่ควรจะครอบงำ มนะให้กัณยสราญ

นปฏิกงฺเข อนาคติ

ไม่ควรมุ่งหมายถึง อารมณ์ที่ยังไม่ถึง

ไม่ควรจะด่วนหวัง	ธรรายังมีพ้องมีพาน
จักเปล่าประโยชน์, ผลาญ	สุขสันต์นันทรา

น หิ โน สงฺครนฺเตน มหาเสเนน มจฺจุณา

ความผิดแผกกับความตายอันมีเสนาใหญ่ นั้น ไม่มีเลยที่เดียว

ผิดแผกมฤตยู	และจุมูอเนกมหา
ไม่สมประสงค์ก่า-	ระชนจะชวนจะวาย

ยโต ยโต มโน นีवारเย น ทุกฺขเมติ นํ ตโต ตโต

พึงห้ามใจไว้ได้จากอารมณ์ใด ๆ ทุกข์ย่อมไม่ถึงผู้นั้นจากอารมณ์นั้น ๆ

พึงห้ามททัยไกล	บมิคร่มุ่งหมาย
อารมณ์มีกล้ำกลาย	นฤทุกข์จะสุขทวี

ส สทฺพโต มโน นีवारเย ส สทฺพโต ทุกฺขา ปมฺจุจติ

ผู้นั้นพึงห้ามใจไว้ได้จากอารมณ์ทั้งหมด ผู้นั้นย่อมพ้นจากทุกข์ทั้งหมด

ผู้ห้ามมนัสได้	บมิใฝ่นิยมฤดี
อารมณ์ในทรีย	จะวิมุตติทุกข์ภัย

ยโต ยโต จ ปาปํ ตโต ตโต มโน นีवार

ก็บาปเกิดจากอารมณ์ใด ๆ ควรห้ามใจเสียจากอารมณ์นั้น ๆ

ลามกอบุติศล	ละเพาะตนประพฤดิอะไร
ควรห้ามกมลไกล	มละเว้นมีพ้องมีพาน

สกุาสิตทุททา อิลโย
เหล่าฤษี มีสุภายทิเบ็นรง

โตฏกฉันท์ ๑๒

คณะเหล่าอิลลิตธิ์	กัรจิตสุภา-
นิตะนัฏณะปรา-	กฏะเบ็นคุดรง

อิดนาทานํ ทุกขํ โสเก
ความกัณฑ์ เบ็นทุกขัณโลก

อิดโทษะมหันต์	สุขะพลันมคัง
ดละทุกขกัยง	มนะเศรวิจาจะชา

สณาถา วิหรถ มา อนาถา

ท่านทั้งหลายรงอยู่มีทัง อย่าอยู่ไม่มีทัง

ชนะนาถปฎิพัทธ์	ศิริวิฑฒนะปรา-
กฏะนิตยัมมิลลา	ผือนาถกัระทม

ทุกขํ อนาถา วิหรติ
คนไม่มีทังอยู่เบ็นทุกขั

นรชนนินนาถ	กัจะปราศสุรมย์
พทุทุกขจะถม	หญทุขัจิรกาล

ทุคคา อุตฺตรคตฺตานํ ปงฺเก สนฺโนว กุณฺชโร

ท่านทั้งหลายรงถอนคนขึ้นจากอุปสรรคกถอนยาก
เหมือนกุณฺชรคกถล่อม ถอนคนขึ้นไค้ฉนั้น

ชนะดอนอุปสรรค	ทุระหนัถมณาน
กละเบี่ยงคชสาร	สิกัถอนคนหลุด

พ. ศ. ๒๔๗๘

ธรรมานุสรณ์

อภิลาสุ วัณเฑ หทยสุส สนต์

ผู้ไม่เกียจคร้านพึงได้ความสงบแห่งทุกข์

ผิวนบมิกว้าน
ก็จะได้บริสุทธิ์

บริหารธุระยุติ
และสงบทุกข์

น เว อนตฺตกุสเลน อตฺตจวิยา สุขาวหา
ความประพฤติประโชชน์กับคนฉลาดในสิ่งไม่เป็นประโยชน์
ไม่นำความสุขมาเลย

ผิประพฤติคุณอรรถ
จะนิราสสุขไฟ

กะอนัตถ์นโร
บุลเกียรติสลาย

อนุปาเขน โย อตฺถิ อิจฺจตี โส วิหณฺณติ
ผู้ไกลยากได้ประโยชน์โดยมิใช่อยาย ผู้นั้นย่อมล้ายาก
ขณะมุ่งอุปประโยชน์
อุปสรรคทั้งหลาย
หลุดพ้นชุลเลียม

นกุชฺตํ ปฏิมาเนนฺตํ อตฺโถ พาลํ อุปุจฺจคา
ประโยชน์ล่วงเลยคนพาล ผู้มีขัดข้องไปเสีย
อุปประโยชน์จะละล้ง
ปฏิมานิตะเห็น
ชนะหน่วงมนะเพ็ญ
ศุภกฤษณะเจริญ

อตฺโถ อตฺตสุส นกุชฺตํ ก็ กวิสฺสนฺติ ตารกา
ประโยชน์เป็นฤกษ์ของประโยชน์ กวักจกัทำอะไรได้
หิตะอรรถประสงค์
กณะตารกะเดิน
ศุภมงคลละเกิน
ฤประสิทธิ์คุณสาร

อุบลวรรณ

เมษ

ถิ่น ภาโว ทูราชาโน

ภาวะของสตรีผู้ไ้ยาก

ก็สภาวะสตรี
ฉิพินิจก็จะนาน

กละมีพิสดาร
ลุประจักษะกมล

อาโรคุยมิจุเฉ ปรมณฺห ลากั

พึงปรารถนาความไม่มีโรค ซึ่งเป็นลาภอย่างเยี่ยม

นระควรอนุโยค
สุขสานตะกมล

นฤโรคะสกันธ
วรลาภะมหันต์

อุกุกกุเ สุรมิจฺฉนฺติ

ในการสลักสำคัญ ย่อมต้องการคนกล้า

ทศวิถัมพิตฉนั ๑๒๐

ณ ชูรอุตตมกิต
เพราะธุระนั้นแหละจะบรร-

สุรมิจฉะพลัน
ลุประสงค์ประสิทธิ์

สงฺเกเถว อมิตตสฺมี

ควรรังเกียจที่เกี่ยวในอมิต

นรฤควรฤตสัน-
ผิวประมาทก็จะคิด

ถะพรรค้อมิตร
ประทุษณ์ตราย

อตุโล อตฺถิ สฺชาติสฺมี

ประโยชน์ย่อมมีในคนผู้มีชาติก

กุลประโยชน์จะอุบัติ
ณสุภชาตนะรหมาย

อภิพัฒนะหลาย
บิตฺมาตุพงศ์

พ. ศ. ๒๔๗๘

บรรณานุกรม

อเปโต ทมสุเจน น โส กาสาวมรติ

บรรพชิตปราศจากโทษและสิ่งอื่นใด ข้อมไม่ควรผำกาสำว

สมณะปรายทมะใจ

บมิได้ประสง-

กพจสตัชยคง

ฤจะควรกะเพศ

อเปโต ทมสุเจน สเว กาสาวมรติ

บรรพชิตกอบด้วยโทษและสิ่งอื่นใด ข้อมควรผำกาสำว

สมณะกอบทมะใจ

และก็ได้เห็นเหตุ

บมิละสตัชยพิจา

รพพรหมจรรย

นเม นมนุตสุส ภเช ภษนุติ

ควรนอยน้อมแก่คนทีนอยน้อมเรา ควรคบคนทีคยเรา

ผิชนะน้อมอภิวาท-

นทีอามม์ปฎิวันทน

และภษะเสพนระสัน-

ถะเราแหละควร

นานตุฎกามสุส ภเรชช อตุฎ

ไม่ควรทำประโยชน์แก่คนทีหวั้งความพินาศ

นระมิกวรปฎิบัติ

ศุภอรณมวล

กะชณะหวั้งบริวารณ

ณอนัตถผล

กาโล ฆสตี ภูตานิ สพุพาเนว สหตุตนา

กาลย้อมกินสรวพสัทวักยทั้งคนเอง

สมยกาลจะขจัด

กณะสัทวี่และตน

กษณะถ่วงชีพชน

กัจะเสื่อมสลาย

อุบลวรรณ

เมษ

ผาติ กษิรา อวิหะรย์ ปรี

ไม่เยือกเยื่อพิชูนัน ควรทำความเรวัญ

บมวิเหฐบรรณ

ก็จะชวนจะชวาย

สุภวิษณะหลาย

ณประธานกร

ยตุถ เวรี นวิสติ น วเส ตตุถ ปณฺทิต

ไพริชฺชุนทโก ยณฺทิกไม่อยู่ในที่นั้น

ปฏจันท์ ๑๒

ผนิกรชนะไฟรี

มีณทิด

ธีรชนะมิสถิติน

ฐานะที่นั้น

เอกรตุตํ ทิรตุตํ วา ทุกขํ วสตี เวริสุ

ระอยู่เพียงคั่นเคียวหรือสองคั่น ก็เย็นทุกข์ เพราะพวกไฟรี

ผิจะวสนะมีเนิ่นนาน

กาลทิดพลัน

กลมบมีจะสุขสันต์

ทุกข์เพราะไฟรี

ทานญจ ยุกุชญจ สมานมาหุ

ทานกับการยูกุช ปรชาญญ์กล่าวว่าเสมอกัน

ธีรพจนกถาถลง

แจ้งณทานมี

ทุสคุณกลยุทธีวิธี

เทียบเสมอกัน

วิเจยฺย ทานํ สุกตปฺปสฺสจํ

เลือกเพ้นเสียก่อนแล้วจึงให้ พระสุกตเจ้าทรงสรรเสริญ

พระมุนีสุกตะสรรเสริญ

เป็นณทานอัน

นรชนะวระเลือกสรร

ถูกมีพิศธรรม

พ. ศ. ๒๔๗๘

ธรรมานุสสรณ์

นตฺถิ ทญฺเจ สุภาสิตํ
คำสุภามิตไม่มีในคนประทุษร้าย

วรวจนะสุภามิต
ณระชนะประทุษทำ

นิจจควรจำ
ไขจะพึงมี

น ชาสเหตุบี กเรยฺย ปาปํ
ไม่ควรทำบาป แม้เพราะเหตุการกิน

กุสุมวิจิตรฉันท ๑๒

นรรมิควรทำ
เพราะกมลละมุนหมก

อกุศลลามก
หิตะบริโภคนุญช์

กเรยฺย วากุญฺ อหฺมฺปทานํ
ควรทำตามถ้อยคำ ของผู้เอ็นดู

นรชนะควรทำ
พระและแนะนำคุณ

พจชนะกล่าวสุน-
เพราะหทยะเอ็นดู

มฺนุสฺสเผเคฺคุ นาสิเท ยสฺมึ นตฺถิ กตญฺญตา
ความกตัญญูไม่มีในผู้ใดไม่ควรเข้าใจผู้ขึ้น ซึ่งเห็นมพญ์กะพี

ฉินนวิราสคุณ
ชนะฤจะหาสู่

บมิจะกตัญญู
เพราะตุงกะพมฺนญฺ

ชเท กาปฺริเส ทิเน กุกฺกุฏวฺ วิย เสนกํ
ควรละคนชั่วเลวเสีย เหมือนไก่ตะเหยี้ยวฉนั้น

มละชนะชั่วเลว
มณะภิตะเหยี้ยวขุด

กลตฺตูกุกฺกุฏ
ตุริตะผละซ่อนสกนธ์

อมิตตวสทมนเวติ ปจฺฉา จ มนุสฺสปรปติ

ผู้ไปคามอำนาจของอมิตร บ่อมรอันร่มนภายหลัง

นระอนุวรัตนตาม

วศกอมิตรชน

กมลจะระวอนรน

วิจละประจิมกาล

ปญฺญา เจนํ ปสาสติ

ขัณฺฎญา บ่อมปกรของบรูษ

ภฺรขณคปชาคณันที่ ๑๒

เพราะบัญญัติจะคุ้มครอง

พิทักษ์ผองบรูษชน

มิให้เสื่อมกษัตถ

ประโยชน์ยังอสาธารณ

ปญฺญา โลกสมิ ปชฺโชโต

ขัณฺฎญา เข่นแสงสว่างในโลก

ก็บัญญัติสว่างแจ้ง

บมีแสงอะไรปาน

ณโลกนี้เพราะส่องญาณ

ขจัดมืดอวิชา

สุโข ปญฺญา ปฏิลาโก

ความไคละเพาะซึ่งบัญญัติให้เกิดสุข

ผดุงจิตต์สงบมั่น

จะพลันได้สุขบัญญัติ

ฉลาดสรรแสงหา

ประโยชน์สุขเกษมสันต์

ปญฺญา ทิ เสฏฺฐา กุสลา วทนติ

คนฉลาดย่อมยกคำว่า ขัณฺฎญาแหละประเสริฐสุด

ผิบุคคลฉลาดคิด

พินิจแน่จะรำพัน

สุบัญญัติประเสริฐสรร-

พสั่งล้วนมิเทียมทัน

พ. ศ. ๒๔๗๘

ธรรมานุสรณ์

ปัญญา นปรมชเชย

อย่าประมาทปัญญา

มิควรอาประมาทหมิ่น
พิจารณาเหตุสำคัญ

ปริญญาวิชยผู้สรรพ
ประสิทธิ์ดุจประสงค์หมาย

นตติ ปัญญา อณานิโน

ปัญญาข้อมไม่มีแก่คนผู้ไม่พินิจ

มีขจวทาณันท์

กุศลญาณจะอุบัติ
บมิจะใฝ่กมลละขวน

พิพัฒน์ณชน
พินิจพิจารณา

ตสฺมา ทิ ปัญญา วเนน เสยฺโย

เหตุนี้ปัญญาอันแลประเสริฐกว่าทรัพย์

ก็เพราะฉะนั้นคุณปริชา
ชนะแหละเปรียบบมิจะปาน

พิศาลญาณ
ประเสริฐเพราะผล

โกทิ ปัญญา อูจฺฉินฺเต

ควรที่ตรองความโกรธเสียด้วยปัญญา

ชนะแหละกรรมละละโกรธ
วปริชาทมะผจญ

เพราะโทษอนันต์
หทัยะพลัน

ปฏิสังขานพลา พหุสฺสุตฺตา

พหุสฺสุตฺตทุกคตมปัญญาพิจารณาเห็นกำลัง

ผิชนะผู้พหุสดับ
ขณะประกอบธุระอนันต์

ลุตฺตรพสันต์
ทวีเหตุและผล

อุบลวรรณ

เมษ

ปัญญาเขต วิปัสสนา

คนยอมเห็นธรรมของธรรมชัฏด้วยปัญญา

กลิตาณันท์ ๑๒

คนยอมประจักษ์หทัย
ปัญญาประกอบมนะประจำ

ณธรรม
จะแจ้งกะใจ

เข ปมุตตา ขณ มตา

คนประมาทแล้ว เหมือนคนตายแล้ว

คนผู้ประมาทจะประกอบ
เลกชนมลาภชีพกษัย

ระบอบวิไล
ประโยชน์ภูมิ

ปมาทมมัญญชนติ พาลา ทมเมธิโน ชนา

พาลชนมีปัญญาทรม ย่อมประกอบตามความประมาท

อันพาลชนบมิฉลาด
ยอมตามประกอบธุระทวี

ฤชาคิมุณี
ประมาทกมล

มา ปมาทมนุญฺเษถ

ท่านทั้งหลายอย่าประกอบตามความประมาท

ท่านอย่าประกอบมนะประมาท
ก่อสรรพกิจพิเคราะห์จะจน

นิราสผล
ประจักษ์หทัย

สจฺเจนาถิกวาทีน (ชิน)

พึงช้านะคนมักพูดพล่อย ๆ ด้วยคำจริง

กมลฉัตร ๑๒

ชนะชนสัพฺพพล่อย
ก็เพราะสัตย์พิจาเจะ

พจกอบตลบแถลง
คติให้ประจักษ์จริง

พ. ศ. ๒๔๗๘

ธรรมานุสสรณ์

มโนญญเมว ภาเสยฺย นามนุญญํ กุทาหรํ

ควรพูดแต่ว่าหาเป็นทีพอใจ ไม่ควรพูดว่าหาไม่เป็นที่พอใจในกาลไหน ๆ

พจมานผิหวานใจ	บมิใครจะคำนึง
พจใจก็อ้างอิง	คติสุนทรภณูธรรม
บมิใครจะลวนลาม	พจหายามระคายคำ
นระชอบระบอบจำ	ศุภพจน์จรตใจ

กถุยานเมว มุญฺเจยฺย น หิ มุญฺเจยฺย ปาปิกํ

ควรเปล่งแต่ว่างาม ไม่ควรเปล่งว่าลามกเลย

ขณะควรจะเผยพจน์	มธรสอ้าไฟ
บมิใครจะขานใจ	พจหายามระคายกรรม

อทฺฐจจิตฺโต ภาเสยฺย คีรํ สจฺจุปฺสณฺหิตํ

คนมีจิตไม่ประทุษร้าย ฟังกล่าววาทชนกักยักด้วยสัจระ

นระรู้กระทุ้ผิด	บมิจิตต์ประทุษรู้ทันแท้
ก็จะกล่าวสุสัจจสรร-	พประสัทธินิตยกาล

วาทํ ปมุญฺเจยฺย กุสฺลํ นาคิเวลํ

ควรเปล่งวาทที่ ไม่ให้เกินเวลาไป

ขณะเผยพจน์ดี	มนะมีวิจารณ์ญาณ
เพราะฉลาดณการงาน	ฤจะเกินณกลไป

ทฺฐจฺจุสฺส ผุสฺสา วาจา

วาจาของคนถูกโทษประทุษร้ายใจแล้วเป็นวาจาหายคาย

นระใดหทัยคิด	ทฺฐจิตตะหลังไหล
ผิวเผยพจใจ	ก็จะหายบแสงลงหู

อุบลวรรณ

เมษ

วายเมเถว ปรีโส
เย็นชวยคกรพยายามร่ำไป

ปทลนัฉนั ๑๑

อันชวยคกรจะววิยนิตย์
หมั่นกอกกัจระบริหาร

สถิตเสถียรการ
ประโยชน์ประสงคัสรรพ์

กเรยฺย โยคั ชุมปมตโต
คนไม่ประมาท คกรทำความเพียรรำไป

คนผู้มีสติบริบูรณ์
คกรอุตสาหัวิริยมนันต์

มิพุนประมาทพลัน
ณกิจการงาน

สญฺญมโต เวร น จียติ
ผู้คชระวังอยู่ ย่อมไม่ก่อเวรขึ้น

ผู้สำรวมกมลระวัง
ผูกเวรในบรรณะ, ราน

มิหวังจะก่อการ
ประทุษฐอาตุร

สลิ โลเก อนุตฺตโร
คิดเย็นเยียมในโลก

คิดสังวรกุศลวิธาน
สังขัห่อนอนุกุละพุน

ประหารอธรรมศุนย์
ประเสริฐฐโลกีย์

สติมโต สุเว เสยฺโย
วันคินของผู้มีสติ ก็นัก

ชนผู้มีสติมนะมัน
นับว่าเป็นนรชนะศรี

ณวันและราตรี
ประเสริฐวิเศษชน

พ. ศ. ๒๔๗๘

บรรณานุกรม

ทุกไซ พาละที สงคโม
สภาคณคัยชนพาลย้อมนำทุกซ์มาให้

จุลจางันท์ ๑๓

นิเสพสมาคมนะพาล
ถุโหมนัสสือคุณโทษ

จะผลาญประโยชน์
และทุกซ์ทั่ว

นายน ยยตี ชีโร

คนมีปัญญาย่อมไม่แนะนำสิ่งที่ไม่ควรแนะนำ

สุธีรชนบมิจะแนะนำ
มิให้ประพฤติกมลปะรี-

ณกรรมมิตี
ติกอบกกรรม

นิตยติ ปุริโส นิตินเสว

คยคนเลว ย้อมเลวลง

นิเสพสมาคมนะเลว
เพราะเหตุเขาแหละจะแนะนำ

ก็เลวประจำ
ประพฤติกมิตี

อตุคโน อตุคตรี ภาเขต

ควรคบคนที่ยิ่งกว่าตัว

ฉะนันแหละควรภษะนระอุค-
วิศิษฐคุณะคณบมิ

มะสุทธศรี
จะกัตะจะเทียม

น จ หาเขต กทาจิ คุลยเสว

คยคนที่เท่ากันก็ย่อมไม่เสื่อมในกาลไร ๆ

อปราชิตจันท์ ๑๔

ฉิวนรณะคบ
กะคณบมิจะเลอ

ประจบชนะผู้เสมอ
ฤเส้อมยสะเก็ชรตีไกร

[๘๘๑]

๑๒-๑-๑๑๑

อุบลวรรณ

เมษ

เสฏฐมุปคฺ อุตฺติ จิปฺปํ
กมฺมทํปฺระเสวียมฺเจวฺญีเรวํ

นรชนะจรหา
วิบุลคุณประไพ

สมาคมชนวิไล
จะวัฒนะแนมินาน

ททํ บิโย โหติ ภาชนฺติ นํ พหุ
ชนมากย่อมคณคนยวิจากผู้ขึ้นที่รัก

พหุชนนระรัก
เพราะกมลละบริหาร

สมักระชนะผู้สละทาน
ประโยชน์ชนะอาตมา

สมฺปนฺนปญฺเญ เสเวถ

ควรเสพเหล่าชนผู้มีปัญญาสมบูรณ์

นิกรชนะประสพ
จะประตุคุณมหา

และคบคณะผู้ปริชา
ประสิทธิศุภผลพิบูล

สุโข ทเว สปรฺปริเสนํ สฺงฺคโม

ความสมาคมด้วยสัตบุรุษ เป็นสุขแท้จริง

วสันตดิถีจันท์ ๑๔

คบบาสมาคมะกะบัด-
จักสิทธิสมิทธีวิบูลผล

ชาติสันติสงมมน
สุขแท้มีแปรผัน

น สฺงฺคโม ปาปฺชนเนน เสยฺโย

สมาคมด้วยบาปชน ไม่ดีมาก

คบบาละบาปชนพาล
ปราศสุขประสพทุสสนันต์

ก็จะรณเกษมสันต์
บมิดีกลั่นาน

อนฺตฺถาเขว วฑฺฒนฺติ พาลํ อจฺจุปฺเสวโต

ความฉิบหายส่วนเคี้ยว ย่อมเจริญแก่คนผู้ต้องเสพพาลเกินไป

ฉิบหายมลายสุขประโยชน์
เหตุคบประจบทุชนพาล

จะระโทษะเผผลลาญ
และสนิทสนมเกิน

พ. ศ. ๒๔๗๘

ธรรมานุสสรณ์

มาสุสุ พาเลน สงฺคฺจฺฉิ อมิตฺเตเนว สัพพทา
อย่าสํมาคมเลขวัยพาล เหมือนคัทรทุกเมื่อ
อย่าเสพสํมาคมกะพาล เพราะจะผลาญประโยชน์เ็น
ถึงโทษและทุกขั้มีเจริญ กลเปรียบกะศัทร
อิจฺฉํ น เสเวยฺย อนตฺตสฺสฺสฺสํ
ไม่ควรเสพความอยากอันก้ำกั้วด้วยความดิยหาบ
ความอยากฝักอบอกุณโหด ทุโรหะพรั้งพรุ
ไป่ควรจะเสพกละริปุ จะมล้างมลาขณมี
หิตฺวา อสฺนฺเต น ชหาติ สฺนฺเต
จงละสลัขุณฺเฬย แต่อย่าละสลัขุณฺ

มัลลีนันท์ ๑๕

นรชนะละอสนั้ตั้น เหตุไ้ผล พิเศษกรัน
และมีสละมละชนสันต์ เหตุเอนกนันต์ วิษัณฺณคุณ
น วิสฺสเส อวิสฺสสุเจ
ไม่ควรคู้เเคยในคนที่ไม่คู้เเคยกัน
นรชนะมิกวรคู้เ- เคยณชนบุรพี มิกู้เกัน
วิสฺสสุเจ น วิสฺสเส
แม้ในคนที่คู้เเคยกันแล้ว ก็ไม่ควรวางใจ
ฝิวนรชนะเคยสันถวี่ แต่มิควรพลัน จะวางใจ
วิสฺสาสา ภยมนเวติ
ภยยอมคามมาจากคนที่คู้เเคยกัน
เพราะภิกุภยอุบัติน ผู้คนไซ้ รหัสการณี่
อุบลวรรณ

ไม้แน่น

นักโทษโจรกรรมผู้หนึ่งในกรุงโรม ได้ประสบเหตุการณ์อย่างแปลกประหลาด นักโทษผู้หนึ่งต้องจำอยู่เพราะเหตุที่เป็นผู้ร้ายลักไขกุญแจ

พระราชแห่งประเทศอิตาลี ทำลูกกุญแจกุญแจ ซึ่งเข่นกเก็บเหรียญเก่า อันหายากหายจะค้นหากันอย่างไรก็ไม่พบ และทั้งนี้ไม่มีใครสามารถไขกุญแจนั้นได้ เมื่อไม่มีลูกกุญแจที่หายคืนมา พระราชจึงตกลงพระทัยให้เรียกผู้ร้ายในกองมหันตโทษที่สามารถในการลักไขกุญแจมาช่วย

นักโทษที่กล่าวแล้ว ก็ได้เข้าไปในพระราชวัง เจ้าหน้าที่ออกกุญแจเมื่อออกให้เป็นการสะดวก และหาเครื่องมือให้พร้อม นักโทษใช้เวลาทำงานไม่นานเท่าใดก็สามารถไขกุญแจออกได้ พระราชาโปรด มาทรงคุยอยู่ด้วยกับนักโทษเป็นทิวเขิกยานใจสักครู่หนึ่ง แล้วเจ้าหน้าที่ผู้คุมก็ได้กุญแจเมื่อให้ใหม่ นำตัวกลับไปยังที่คุมขัง

และแม้แต่ท่านผู้อ่านเรื่องนี้ คงหวังที่จะได้รับอะไรอื่นอีก นอกจากที่กล่าวแล้ว เป็นความขอย สำหรับการที่ทำหน้าพิเศษ ไขกุญแจกุญแจได้ แต่เปล่าเลย ความจริงมีเพียงว่านักโทษได้คุยกับพระราชอยู่ครู่หนึ่ง เท่านั้นเอง เรื่องนี้สนับสนุนหัวข้อของเรื่องที่ว่า “ไม้แน่น” เรื่องหนึ่ง

หนังสือพิมพ์ไทยเขมมรายเดือน แรก ๆ ออก ก็มีผู้คาดกันว่าคงมีอายุช้านาน (และที่จริงก็ช้านานกว่าหนังสือพิมพ์รายเดือนทั่วกันมากละมัง) แต่ความ “ไม้แน่น” ก็ปรากฏอีกแล้ว ตามที่บรรณาธิการแถลงไว้ว่าฉบับนี้จะเขียนฉบับสุดท้าย ต่อไปจะพักชั่วคราว เมื่อมีโอกาสจะได้ฟื้นฟูขึ้นใหม่

บันทึกสันธินัน ไม้ใช้ไว้อาลัยไทยเขมมรายเดือน เพราะรู้สึกแต่เพียงว่า ไทยเขมมรายเดือนเห็นแต่เพียง **ลิลล** เท่านั้น ทั่วไปใช้ในการตายไม้

พรรณนและแพทย์

นักโทษที่ได้รับเกียรติสันตนาภิพระราชา

๑๐ เมษายน ๑๙๘๘

คน คือใคร

ชีวิต ท้องการ อาหาร

อาหาร ใ้มาโดยประกอบ การ

การ จะเกิดผลต่อเมื่อใดปฏิบัติในชอบ. หน้าที

ความเกิดหาสัมพันธ์ระหว่างชีวิตกับหน้าที สมบัติของโลกให้สัมพันธ์ไป แล้วไม่คอย
ชีวิตพึงมีสักกักด้วยไม่ยกพร่องต่อหน้าที และ แทนเท่าที่ควร มนุษย์นั้นจะรับสมญาว่า
ธรรมชาติของชีวิตจะเคลื่อนไหวไปประกอบขึ้น เป็นมนุษย์กระไรได้ ลักษณะที่ช่วยกักขระ
แต่ในเวลาที่กำลังอยู่เท่านั้น เมื่อแตกกั ของโลกอย่างใดอย่างหนึ่งนั้นเป็นหน้าที ผู้ใด
เสียแล้ว จะประกอบขึ้นอีกก็มิอาจได้ ทั้งนี้ ละเลย ผู้หนึ่งจะรู้ง่ายเกลียดคดียัง ไม่
ตรงข้ามกับหน้าที ที่ชีวิตได้ประกอบไว้ ย่อม เป็นที่พึงพอใจของประชาคม ยางควรอาจ
จะคงอยู่ไม่เสื่อมสลายไปตามชีวิต หน้าที ถึงได้รับสมมติให้มีความเสมอตัวโลกอันทราบ
จึงมีความยิ่งกว่าชีวิต ควรที่บุคคลทุกคนจะ ทั้งหลายอื่น ในฐานะที่ไม่สามารถถือถือคุม
ระลึกไว้ว่า การใดเป็นหน้าที การนั้นคือ คักให้พิเศษแก่ตนเอง การเช่นกันนี้ คน
พยายามปฏิบัติให้ถึงลงไปด้วยที่ที่สุด ที่กำลัง จึงต้องรู้สึกความจำเป็นในอันจะยกยอการึกษา
กายใจระอนุโลมให้เย็นไปได้ ค่าแห่งชีวิต หน้าทีเพื่อความสุขในการครองชีพของตนเอง
จิตใจซึ่งมีเพียงส่วนน้อย ควรขึ้นคัสละ เพื่อสนองธรรมชาติที่เราได้รับเสกสรรค์ให้
แลกกับหน้าทีใดทั้งหมด หน้าทีส่วนรวม กำหนดเป็นคน และเพื่อคอยแทนอุปการคุณ
ของมนุษย์อยู่ที่ช่วยเหลือแล้วดวงโลก จะวาง ที่ท่าน บุพพชนได้สร้างสมให้เราได้รับ ความ
ในทางไหน อย่างไร นั้นสุดแล้วแต่โอกาส สะดวกสบายแล้วเป็นอันมาก คนจึงต้องมี
จะพาไป ขอแต่ให้ได้สิ่งที่ และโลกสะอาด หน้าที และหน้าทีมีอำนาจเหนือชีวิตใดใด
จงงามขึ้นเช่นใช้ได้ มนุษย์ผู้ใด กินใช้ กลอดเวลาที่มีชีวิตก็เลยเข้าไปในสุกสัน

ม. ณ. ก.

เมษ

ชาย มนุษย์ย่อมมีหน้าที่ต่าง ๆ กัน หลาย
 หน้าที่ตามระยะเวลา นอกจากหน้าที่ในอัน
 ะใช้แรงงานของตนเอง การรวมกำลัง
 ช่วยกันทำ หรือแลกเปลี่ยนหน้าที่กันตามฉันท
 ะใจได้ประโยชน์ส่วนรวมมากขึ้น และส่วน
 บุคคลก็ได้รับความสำเร็จง่ายขึ้น มนุษย์เล็ง
 เห็นทางดังกล่าวนี้ จึงตกลงเกี่ยวข้องกับ อาศัย
 ใจร่วมกัน ประโยชน์ในการสมาคมยกยอ
 ึ่งปรากฏเป็นความจำเป็น ผลให้มนุษย์
 มีภาระที่จะต้องปฏิบัติต่อกันแทนกัน ภาระที่
 มนุษย์จะต้องปฏิบัติกับมนุษย์ด้วยกัน เช่น ส่วน
 หนึ่งของหน้าที่ มีจุดหมายเป็นมรรคผลแก่
 โลกตรงที่ลดความประสงคกัน ฝ่ายหนึ่ง
 มีหน้าที่ปฏิบัติให้ด้วยความพอใจ ของ อีกฝ่าย
 ก่อให้เกิดมีภาพ โดยอาศัยซึ่ง คือ ความก
 ประกอบ

การวางตนไว้นั้นชอบ ลูกชกถูกใจ
 คนทั่วไป ก็เป็นหน้าที่อย่างหนึ่ง บุคคล
 ะต้องดำรงสภาพ ของตนให้สม แก้วานะ ทุก
 ำแห่ง ชีวิตของคนไม่มีอะไรก็ด้วยตัว
 ละครบนเวที เราถูกสมมติให้แสดงเป็นตัวใด
 ึ่งต้องเล่นลักษณะของตัวนั้นให้เต็มที่ เมื่อข
 ทยออกไป ก็ย่อมจะต้องถูกกำหนดเป็นธรรมดา
 ะบทบาทของตัวละครเป็นเพียงบทประพันธ์ แต่

กระนั้น พระหรือนาง ที่รักษาหน้าที่ที่ ก
 สามารถ แสดง ซ้อน ความจริง ได้ สนิท สนม
 เหมือนตัวเองเป็นอีกคนหนึ่งตามท้องเรื่อง ไม่
 ซักเงิน แล้วโดนคนทุกคนซึ่งต้องเล่นละคร
 ึ่งมีชีวิตของคนจริง ๆ ไม่ต้องแสดงทำ
 ึ่งห่างจากธรรมชาติของคน จึงจะไม่รักษา
 หน้าที่ เล่นให้ดีที่สุดเท่าที่ทำได้

คน จะอ้างว่ารู้จักหน้าที่ก็ยากพูดเท่านั้น
 ไม่พอ หน้าที่ ต้องวัดสาธิตด้วยความจริง
 ความจริงของหน้าที่อยู่ที่การปฏิบัติก็ ยังเกิด
 ผล นักศึกษาเคยวน ค่แก่พูดกันเสียมาก
 นันท์ นันท์ แต่ทำได้จริง ๆ กันเสียงคุย
 ไม่ใครมี ประหนึ่งจะเรียนไว้ ได้การมัน
 อย่างเดียว คำที่ว่าการศึกษา สอนคนให้
 เป็นคน นั่นอะไร เขาถึงถึงชีวิตที่ดีใจคน
 หรือมิใช่ มัวแต่พูดกันแล้วจะใคร่ไรกัน
 ะคุยว่าอยู่เพื่อกิน หรือจะกินเพื่ออยู่ ก็กิน
 เหมือนกันนั่นเอง แต่ทำอย่างไรจะได้น
 นิสัยอันดีที่สำคัญ และการหาทางให้เรไ
 ง่ายขึ้น ๆ นั้นเองเป็นหน้าที่ การจะได้กิน
 คนต้องเกี่ยวข้องกับงานอย่างหนึ่ง คนโดย
 รวยเป็นเรอทั้งสอง และลักษณะของตัวเอง
 เป็นที่สาม ๓ ประการนี้เท่านั้นเป็นหัวใจ
 ของหน้าที่ บุคคลจะยกไปเกี่ยวข้องกับ

ม. ณ. ก.

เมษ

เข้า ความชำนาญเกิดขึ้น ความมีสละสลวย ก็กรรมาอย่างเลียบโก้ มนุษย์จึงยังต้องมีความมา ในที่สุด จึงเกิดความสุขพอใจ ทุกข์สลายสุขอยู่เรื่อย ๆ แต่ถ้ามนุษย์จะถดถอย ไม่เข็ด กลายเป็นคล้ายมันส์สยและไร้รัก สัมมัตถนเป็นเครื่องจักร มีจิตตกของการ ซึ่งแท้จริงมีมูลมาจากหน้าที่นั้นเอง ถ้ามนุษย์ เป็นนายงาน ปฏิบัติงานตามจิตตัญญา เคารพ ทำนึ่งถนึ่งแต่หน้าที่ ทัศนสถานอันเป็นมาร โอวาทแห่งจิต ไม่ละเมิด ความสุขชั้นสุด ผลญัตติตนเองได้สำเร็จ มนุษย์จะถึงกาล และความเจริญชั้นเยี่ยมจะไปในไหนเสีย และ รุ่งโรจน์ ก้าวหน้ากว่าขั้วอื่นอีกหลายเท่า นั้นแหละ ของไชยเฉลิมชีพซึ่งเราทุกคนควร ปกติ กองกิเลสยังยึดจิตส่วนใหญ่อยู่อ ยึดเป็นทหมาย เพื่อสุคติแห่งตน และ มนุษย์ ไม่ให้กล้าแข็งพอที่จะประหารอกุศล

คนคือคน

โดย 'ม. ณ. ก.'

กระทรวงธรรมการ

มฤคกบรพบุรุษไทยเรา

เรื่องการเลือกคู่

“ปลุกเร่^๔นตามจิตต์^๕ผู้
บรพบุรุษไทยเ^๔ือน
บุตรชอบบ่^๕ชั่ว, เบ^๔ือน
เลือกคู่^๔ควรลูกได้^๕

นไทยเ^๕นอ^๔ย้อมไ^๕้
ควรสืบมฤคก^๕สาร
การหวงบุตร, หว^๕งการ
เกิดจากมิตรไทย^๕ช

อยู่เร^๕อน” น^๕นา
แต่งไว้
ตามบุตร บ้าง^๕นา
เลือกด้วยสม^๕ครใจ

ชพะยาน อยู่^๕เ^๕ล
สั่ง^๕น^๕
สมรส บุ^๕ต^๕รนา
ชักให้ไทย^๕เขว

อ. น. ก.

๒๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๗

พิธีโหล

หรือ

พิธีที่ชาวอินดูใช้น้ำสีแดงสดกัน

ข้าพเจ้าได้เคย ค้นหาเรื่อง พิธี โหล ซึ่งชาว
หรือที่เรียกว่าพระราชพิธีครุฑยิมพวง ว่า
มีอยู่ในเรื่องทางอินเดีย ผิดแปลกไปกว่า
ของเราอย่างไรร้าง, ก็ไม่ได้ความเป็นเรื่อง
เช่นราวพระเทียมนั้นได้. คงปรากฏ
เพียงว่า ทางอินเดียภาคเหนือ คือในมัยม
ประเทศ มีพิธีโกลวซึ่งชา ซึ่งทำกัน
ในวันขึ้นปีใหม่ของเขา. แต่พิธีนี้ไม่เหมือน
กับพิธีโหลซึ่งชาของเรา, เพราะของเขาใช้
ซึ่งชาขนาดเล็กหรือขางทำเป็นเปล แต่
อัญเชิญรูปพระฤๅษณ์ไปวางลงใน ซึ่งชาหรือ
ในเปลนั้นและให้คนโกลวสองสามครั้ง ใน
ตอนเช้าครั้นหนึ่ง เกียงหนึ่ง และเวลา
เป็นอีกหนึ่งครั้ง ก็เช่นเดียวกับ. เพียงแต่นำ
เรื่องมาเล่าเท่านั้น จะเห็นได้ว่าผิดว่าพิธี
โหลซึ่งชาของเราเช่นนี้เข้ากันไม่ได้. ข้าพ
เจ้าคิดว่าครุฑยิมพวง ก็ไม่ทราบว่าเป็นอะไร

เพราะไม่ปรากฏว่าเป็นคำมาจากศัพท์ใด. ภาย
หลังได้พบข้อความในหนังสือ “รายงาน
สำรวจการพระราชพิธีพราหมณ์สยาม” ซึ่ง
พราหมณ์ ป. ศาสตร เป็นผู้สำรวจ ว่าครุ
ฑยิมพวงนั้น เป็นคำเพี้ยนไปจากคำกริยา
ในภาษาทมิฬ. ดังนั้น ความก็แจ่มแจ้งขึ้นบ้าง
ว่าพิธี พิธี และ อารยธรรม ความ เรณู ยาง
อย่าง ที่ว่าเราได้มาจากอินเดียที่แท้
เราได้มาจากอินเดียภาคใต้ มากกว่าได้มา
ทางอินเดียฝ่ายเหนือ; เพราะฉะนั้น พิธีโหล
ซึ่งชาของเรา จึงไม่ปรากฏอยู่ในพิธีทาง
อินเดียภาคเหนือ.

บัดนี้ จะขอเล่าถึงพิธีโหล ซึ่งเป็นส่วน
หนึ่งของพิธีกรรมอันใหม่ของชาวอินดูในอิน
เดียภาคเหนือ. พิธีนี้บางทีก็เรียกว่าโกลา
ยาครามก็ทำกันในปลายเดือนมีนาคม, แต่
บางภาคในอินเดียก็ทำช้ากว่าก็มี. บางแห่ง

พ. ศ. ๒๔๗๘

พิชิต

ก็แยกทำเป็นสองพิชิต คือพิชิตโกลาบาตรา หรือโกลาหมหรรพ (โกลาคูสระ) อย่างหนึ่ง และพิชิตโกลิตอย่างหนึ่ง. พิชิตจักทักก็แตกต่างกัน เธอแน่นอนไม่ได้. ทางแคว้น เบงกอล เริ่มทำพิชิตในวันขึ้น ๑๔ ค่ำแห่ง เดือนพฤษภาคม (ราวมีนาคม) ผู้เขียนหัวหน้า ในครอบครัวจะต้องถือศีล อออาหาร ในวันนั้น ตกเย็นทำพิชิตบูชาไฟ. เสร็จแล้ว พรหมณ์ เอาผงสีแกลงมาเสกเข้า แล้วประโปรยผงนั้น ลงที่พระภุมณ และแจกผงสีแกลงแก่ ผู้ที่ไปประชุม. ผงสีแกลง เรียกว่า ผงคฤ หรือ อภิระ คือเอาไม้ฝางมาทำให้ขึ้นเป็นผง, แต่ในที่ย่างแห้งใช้ขมิ้นผงแทนก็มี. เสร็จ พิชิตแล้ว จักทำสำรองไว้แห่งหนึ่ง, และจัก ทำรูปหุ่นคล้ายรูปคนขึ้นรูปหนึ่ง เรียกว่า โทลิกา. รูปนี้ใช้ไม้ฝางเป็นโครงยึด ด้วยฟาง แต่แทนกันออกมาในที่ประชุมชน มีพรหมณ์ในนิกายไวษณพเป็นผู้นำพิชิต. ครั้น ไปถึงที่ซึ่งจักไว้ ก็เอารูปโทลิกาวางลง ตรงกลาง พรหมณ์พิชิตเดินเวียนรอบรูป เจ็ดवार แล้วเอาไฟเผา เป็นอันเสร็จพิชิต, ทำงดลีย่านไปเลี้ยงกันอย่างสนุกสนาน. วันขึ้นวันกลางเดือน ต้องลุกขึ้นแต่เช้า ครั้น เสร็จพระภุมณม่าวางไว้ในชิงช้า และ

โกลิตสองสามครั้งตามลัทธิพิชิต คงได้กล่าว มาแล้ว. ในวันนั้น มีการชุมนุมว่าเรื่อง กัน เขาแต่งแกลงข้างโปรยกันบ้าง หรือใช้น้ำคอกไม้เทศ จะเติมสีแกลงด้วยก็ได้ ประ พรมกัน. การว่าเรื่องเช่นนี้คน มักจำกัอยู่ ในเขตที่ปลูกชิงช้าไว้. แต่พวกเด็ก ๆ หรือ คนกระตือรือร้นมักลามปามออกไปนอกเขตต์ เอา ผงสีแกลงหรือน้ำสีแกลงเทยพรหม หรืออย่าง ที่ สวรรคตคนอื่น อย่างสาคนาสังกรณต์. แต่อะไรไม่ร้ายกาจไปกว่าที่พวกเหล่านั้นร้อง ว่าทำเพลง ซึ่งมีเนื้อความอุลามกหยายคาย ร้ายกาจ. ถ้าเป็นหมู่บ้านที่ห่างไกลเมือง ออกไป พวกผู้ชายมักพลอยละสมร้องว่า ทำเพลง ด้วยอาการรักชละสามหาวตลก, พยปะผู้หญิงหรือผู้ที่สุภาพ ก็ดูเหมือนยังย ใหพวกร้องว่าทำเพลงเหล่านั้น แต่คงกริยา วาหาหยายคาย ยิงขึ้น. เพราะฉะนั้น เมื่อถึง วันเทศกาลกรฐ ผู้ที่สุภาพจึงไม่ยอมออก จากบ้านไปไหน. นายเสปยังกล่าวไว้ใน

หนังสือ Quarterly Journal of Mythic Society (เล่ม ๑๖ หน้า ๑๒๕) ว่า ชาวฮินดูที่อยู ใน ประเทศ พม่า มีการ สมโภชเนื่อง ในพิชิต โกลิต คือเอาน้ำสีแกลงทาหน้าท้าวและเสกผ้า แล้วร้องว่าทำเพลง และทำกริยาทำทาง

เสฐียรโกเศศและนาคะประทีป

เมษ

ต่าง ๆ ถึงเขตทหยาบคายเช่นที่สุด. ส่วน ว่าสมเทศสมณลัทธิ, เพราะพิชิตกล่าว
รูปว่าทำเพื่อเผาไฟนั้น ไม่ได้จัดทำ. เป็นพิชิตทำในเมื่อเริ่มฤดูวสันต์ เรียกกันว่า

คามทนายเสปยงเล่ามานะ พระสีลว่า วสันตมหรสพ (วสันตโกศสระ). เวลานั้น
เช่น ทำนอง เกี่ยวกัวยักพวก อินท ักทำกันใน เป็นคราวทวงส่งพันธุทนามมาแล้ว, พฤกษ-
กรุงเทพ. เมื่อก่อน ๆ นั้น พวกอินทเคย ชาวกาลังผลิโยใหม่ หรือธรรมชาตีกาลัง
เก็บกันเป็นกลุ่ม ๆ ร้องว่าทำเพลงกันไป พนความสดชื่นนอก ถ้าเปรียบกับคู่ประหนึ่ง
คามณน, ประหมาะ ก็เอาน้ำแกงสาครค

คนอื่น จนเกิดเรื่องย่อย ๆ. ข้าพเจ้าเคยจำ มารคาของโลกล. พระอรุณของพระองค์คือ
ได้ว่า ข้างที่ชาวอินททสาครน้ำแกงบางคน เครื่องหมายแห่งความเกิดขึ้นเอง. เพราะ
เรอผู้หญิงยิ่งเรอ ถ้าเป็นการขอมมาพากล ฉะนั้นเป็นเวลาสมครทระมพิตุขย แลตง
ก็เข้าไปร้องว่าทำเพลง ลอยหน้า อยู่ทีผู้หญิง. ความยินดีว่าเรงเป็นการรับขวัญ ใหม่. ซึ่งใน
เพราะเหตุที่ไม่เข้าใจภาษาถิ่น, มิฉะนั้นก็ อินทเคยด้วยโบราณ ได้ความว่า พวกผู้หญิง
นำเรเกิดเรื่องใหญ่. ข้าพเจ้าเคยสอบถามถึง ผู้ค ทั้งแล้วชาติกาพระเจ้าแผ่นดินลงไป
คำแปลในบทเพลงที่ชาวอินทร้องว่ากัน ก็ ย่อมไปประทับอยู่ในสถานที่ประชุมชน แล้ว

ไม่ได้ความอะไร นอกจากชาวอินทผู้ท ขชาพระมีทนะ คือถามเทพ. อินทพิชิตกาล
ตอบเป็นแต่ที่เราระเท่านั้น. ข้างที่เรเป็นเพราะ วสันตฤดูนั้น ชนชาวยุโรปครั้งโบราณ มักรัก
ทุก ภาษา ไทย ไม่ได้กว้าง ขวาง อย่าง หนึ่ง, และโรมัน ก็มีพิชิตเช่นนี้, ซึ่งท่าน ถ้าอ่าน
และอีกอย่างหนึ่งก็กระเรียนข้อความ ทหยาบ ภาษา อังกฤษ ออก อาจได้ในหนังสือ
คาย สัมกับที่กล่าวมาข้างต้น ก็เช่นได้. Fraser's Golden Bough. ในนั้น ได้เล่าเรอ

คราวนั้น มีเรอที่กระเรียนสอส่วนกันต่อไป ถึงพิชิต ซึ่งมอยู่ในชาตต่าง ๆ สมัยโบราณ
ว่าน้ำสั่นกันนั้นหมายความว่าอะไร. ได้มี ไวพิศการแล้ว. ส่วนในประเทศเรออยู่ใน
การอธิบายกันต่าง ๆ. ข้างไวพธทว่าสั่นแกง ปลอดเขตที่ประเทศอื่น ความพันตัวของ
หมายเขาพระอรุณแห่งพระแม่เจ้าอุมา มเทส ธรรมชาตีกทพันจากฤดูทนาม มาเป็นฤดูวสันต์
พระอิศวร, ซึ่งถ้าไม่คิดทหยาบคาย กันข หรือที่อังกฤษเรียกว่า Spring ไม่ปรากฏ

พ. ศ. ๒๔๗๘

พิชิลี

มี, เพราะถูกของเรานพหลุคหน้าหนาว ก็ กัษรูกักมียางอาบ) ะหนึไป.

เข้าหน้าร้อนก็เกีย.

อนึ่งโศกิก ที่ชาวอินคาทำปูชันเผาไฟ, และการร้องรำทำเพลงทวยเนอความอันหยาบ ภายนั้น, ก็มีเรื่องราวต่าง ๆ กัน ได้นำ เรื่องมาเล่าไว้ในที่นี้ทวย.

(๑) ในวิญญูปรานว่า โสกิกเป็น นางยัก ที่ต้องการจะฆ่าพระกฤษณในเวลา บังเป็นทวารอกอยู่, ได้ออกอุบายให้พระกฤษณ คุคนมนางยัก ซึ่งทนายาพิษไว้. แต่พระ กฤษณกตแวง จนนางยักต้องถึงแก่ความ คาย. แล้วศพนั้นก็คุนย่ำหายไป พวกนาง เลียงโคจึงช่วยกันทำปูชันแทน.

(๒) ทำนาคหนึ่งกล่าววว่า เมื่อพระ ยุธิยวิรูเสวยราชย์ในกรุงหัสตินา คราวหนึ่ง เกิดโรคระบาดขึ้นในกรุงอย่างร้ายแรง พล เมืองถึงแก่ความตาย เป็นอันมาก. พระ ยุธิยวิรูจึงหาวิธีพระกฤษณ. พระกฤษณ อธิบายว่า โรคระบาดนั้นก็เกิดขึ้นเพราะนาง ยักยักขอโศกิก มากระทำให้พลเมืองถึง แก่ความตายในเวลานอนหลับ. มีทางแก้ คือให้กองไฟเป็นการประรำบ แล้วทำพิช ขัปไว้, ให้มีการกล่าววด้วยคำหยาบคาย ต่าง ๆ จนกว่านางโศกิก (ซึ่งแม่เป็นยักยัก

(๓) ทำนาคที่สามว่า โสกิกหรือ

โศกิกเป็นน้องนางสมพิศ (แปลว่า, ที่เรา มีคำใช้ว่า สมพิศสร). ครั้งหนึ่ง เมื่อแรก เริ่มเคิมที สมพิศถึงแก่ความตายไป นาง โสกิกเสียใจมาก ขอเข้ากองไฟที่เผาศพนาง สมพิศเพื่อให้ตายตามไปด้วย. อาศัยความ ระวังรักกันเอง เป็นเหตุให้นางสมพิศกลับ เป็นขึ้นมา (ขึ้นใหม่) จึงได้มีการกองไฟ เป็นงานรณเว้งประรำบ เพื่อสมโภชเป็น ะลึก.

(๔) ทำนาคที่สี่ว่า โสกิกเป็นน้องนาง ของทริณยะยุคคิปัญญาเทกย์ ซึ่งถูกพระ วิญญูณารายณ์ดวดการเป็นนรังสีห ลงมาประ าสังหาร. ประหลาที่ผู้โอสทริณยะยุคคิปัญญคือ บุษพาพระวิญญ. ทริณยะยุคคิปัญมีความโกรธ ส่งให้เอาประหลาไปฆ่าเสีย. แต่ฆ่าด้วย วิชิโร ประหลาทก็ไม่เป็นอันทราบ เพราะ พระวิญญูทรงคุ้มไว้. นางโศกิก ซึ่งเป็นผู้ ถูกไฟเผา ไม่เป็น อันทราบ วัชอาสาคูม ประหลาหนึ่งอยู่กลางกองไฟ, เพราะเข้าใจ เลี้ยวประหลาทงถูกไฟครอกตาย ส่วน นางโศกิกคงไม่เ็นไร. แต่การกลักัน ครงข้าม เพราะพระวิญญูชั้นกาลให้นางโศกิก

เสวียรโกเศศและนาคะประทีป

เมฆ

ถึงแก่ความตาย, แต่ประหลาดหาเย็น
อันตรายไม่. เนื่องด้วยเหตุนี้ จึงได้มี
การสุ่มไฟ แสง ความ ยืนยง เติมนานสมโภช
ประจำปี.

ถึงกำหนดจะต้องส่งเด็กไปให้นาง โสธีกา
ย่าของเด็กที่รักเด็กคนอื่นมาก เพราะมี
ผู้ชายสืบลูกที่แก่เด็กคนอื่นเท่านั้น. วันถึง
โยคีคนหนึ่ง มาแนะนำให้ว่า ถ้านาง

(๕) คำานที่ห้าว่า นางรากษสช
โสธีกาชอบกินเด็กเล็ก ประชาชาติราษฎร
เค็กรอื่นเป็นที่สุด, เพราะเมื่อนางโสธีกา
ไปถึงบ้านเมืองหรือหมู่บ้านใด ก็ไม่มีการ
ยกเว้น เรื่อง กินเด็ก เป็น จำนวน มาก ทุกวัน.
ราษฎรพากันไปร้องต่อราชสวราชซึ่งเป็นนาย
ของนางโสธีกา. ราชสวราชส่งสารราษฎร
จึงจัดการบังคับให้นางโสธีกา กินเด็กเล็กได้
เพียงวันละคนเท่านั้น. ราษฎรที่ใด ตกลง
ซึ่งเด็กไปให้นางโสธีกา วันละคนเป็น
ลำดับทุกบ้านไป. จนถึงเวร ส่งเด็กของ
บ้านหนึ่ง, ในบ้านนั้นแม่เด็กชายกำพร้า
พ่อแม่อุยคนหนึ่ง ย่าเป็นพี่เลี้ยงไว้. เมื่อ

โสธีกามา ก็ให้ช่วยกันค้าแข่งกล่าวคำ
หยายคาย และทำท่าทางต่าง ๆ ที่อาท
ลามก นางโสธีกาจะตาย เพราะต้องค้า
ไว้ การก็เช่นเช่นนั้น พอนางโสธีกาได้ยิน
และได้เห็นสิ่งอุลามกหยายคาย ก็ทำท่าเหิน
ไป แต่ว่าจากใจตายเสียก่อนยังหาทันหนี
ไปไม่ได้. พอถึงเวลานั้นมีกลองราษฎรจึงสุ่มไฟ
เอาศพนางโสธีกาเผาเสีย.

และเพราะเหตุต่าง ๆ กันนี้ ต่อมาจึงได้
มีคดีที่ต้องร้องว่าทำเพลงหยายคาย เป็น
อภิลักขิตสมัย อันควรแก่เวลาว่าเวียงยงค์
สืบมา ด้วยประการฉะนี้แล.

เสวียรโกเศศ

โสดะวิหิต

เล็กเพราะบรรพ ๖

ข้าพเจ้าได้รับวิทยานิพนธ์ (ในหมู่)
จากบรรณาธิการไทยเซมรวิว ว่าระชอพัก
การรววแต่ชอเสียดัก ข้าพเจ้าตกใจเป็น
อันมากที่กรุงสยามจะต้องขาดหนังสือประเภท
แก่นอนไม่หลับไปเล่มหนึ่ง เมื่อระลึกลับขึ้น
ไปถึง พ.ศ. ๒๔๖๗ ที่หนังสือพิมพ์พระยณ
ไคยีสันธิชนมาในกรุงสยาม ก็เป็นเวลา
๑๑-๑๒ ขแล้ว ถ้าจะอุปมาอย่างชัดคัก
ก็ไม่ใช่ระยขึ้นขานัก แต่หนังสือไทยเซม
(สมัยยังเป็นรายเดือน) เป็นหนังสือชนิดที่
ค่อนข้างจะแก่แก่ คือไค้เคยไค้ชอนอย่าง
รวคเร็ว เกินกว่าอายุระสมควร แต่พอผลล
ออกมาจากห้อง ก็วิ่งไปข้างหน้าอย่างอก
คัก ไม่ต้อสอเดินสอเดินเรจราเหมือน
ชีวิตทั้งหลาย เป็นยอเกิกแห่งวิทยาคมนานา
ประการ ทั้งที่เป็นสารพัดประโยชน์ และใน
ส่วนบันเทิงเริงรมย์ก็ขยกันไป เหมือน ย่าใหญ่
รปร่างอ้วนพแข็งแรง มองกงกงงามไปในแง่
ทางขรรษผู้ทรงคักคัก แคคไค้เกะเคียกไปในมุม
ของพระเอกดิเกอญ่ขังในขางเกอน

ครันต่อมาเมื่อความระยากของโรคคิ-

นอมิไค้แผ่สำเนาเข้ามา ปลุกปลุมความเป็นอยู่
ของกรุงสยาม ทวยไทยเพ็งรู้ลึกลังความ
อ็คคักขาดแคลนเข้าเป็นครั้งแรก ภายในระ
๑๕๐ ขแห่งรัตนโกสินทร์ ไม่ว่ารู้หรือ
ราษฎรต่างพากันลักขันแก็ ไขความทรกโทรม
อันมาสู่ระเพาหนาน อย่างที่เรียกว่า “สายคัว
เป็นเกลียว” หนังสือไทยเซมรายเดือนก็เ็น
หนังสือที่ รกชากไม่แพะเขาอนทั้งหลายคักขัง
ในอันจะช่วยเหลือขักเข้าความยากแค้นให้จัก
ชะรายสูญหายไป โรคเศษรูกิทรคักคักไค้
ระยาก อยู่ ในหมู่ในเหล่าระเพาแห่งระเพาที่
สถานไค้ขังเกี่ยวกับการค้า สถานนั้นไค้ล็ก
โม่คักขังหนักกว่าสถานอื่น ทวยอย่างเมื่อ
ครั้งก่อน หนังสือไทยเซมรายเดือนมีสมาชิ
กขัยโดยเสียดเงิน ขำระอยู่ ประมาณ ๘๐,๐๐๐
ราย ถึงหย่อนขำงักเพียงเล็กน้อย ครันการ
เงินฝักเคื่องเข้าสมาชิกรัก ลกน้อย ลงจากจำ
นวนหมื่นมาเป็นพัน และในที่สุดก็เหลือ
จำนวนร้อย ขังแคะระคัยหน้าไปสู่จำนวนสิบ
เท่านั้น แคะท่านแปลคักหรือไม่ ส่วนท่าน
สมาชิกรักคักคัก คักอยู่ไค้อ่านพวันัน ไค้

อายันโฆษ กับโอปอ

เมษ

ลักษณะชั้นอย่างสูงถึงตัวก็เลย ความจริง บ้าง ๑๐ เรื่องบ้าง แล้วแต่โอกาสของข้าพเจ้าที่ไม่ได้เขียนออกข่าวอะไรด้วย แต่หน้ากระดาษ โดยได้สถาปนามาไทยเขมมรู้สึกแปลกใจอย่างไม่เคยแปลกเท่านั้น ท่านรายเดือนใหม่ สร้อย ขาวออกไปอีกหน่อยว่าเชื่อข้าพเจ้าหรือไม่ นางสาว ก. ข. ค. ๓ คน “ไทยเขมมวิว” นี่คือการช่วยชาติไทยนามสกุลเดียวกัน เป็นพี่น้องท้องเดียวกันทางปริยาย นักปราชญ์เศรษฐศาสตร์ชมเชยอยู่บ้านเดียวกัน ข้าพเจ้าได้เห็นกับตาตนเองกันมาก ในการกระทำอันกิจงานนี้ทักเียว ว่าทุกคนใน ๓ สาวพี่น้องนั้น ต่างพวกเราผู้เขียนเรื่องซาปะจำ เคารพในใ้กับหนังสืออ่านฟรีทุกคน โดยวิธสาสตร์ศับัญญัติของบรรดาธิการเป็นอันมาก เพราะข้าพเจ้าเขียนตามบรรดาธิการถึงความแปลกเขาเป็นนักวิจารณ์ ที่แหลมคมมาก คำคำนี้ข้อนี้ ก็ได้รับบอกว่าเธอทั้ง ๓ นั้น ใ้ทำหรือคิของเขาใ้ให้เหตุผลเป็นทีพอใจ ญผู้คุณประโยชน์ใ้ให้แก่มนัสไทยเขมมรายเดือนเขียนเล่มมิสยอมีกียากกาใ้ตามความเห็นเป็นเอกกันที่ใ้เกิด และยิ่งกว่านั้นข้าพเจ้าแนะนำของเขาเสมอ แต่จะโดยญาณอะไรใ้ใ้ความว่าแปลกก็คงไม่พอกับความรู้สึก คือเหลือทีระเรียนใ้ทรวายใ้ ที่ชวนใ้ข้าพเจ้าควรใ้ใ้ว่าความมหัศจรรย์จะเหมาะ ก้วยไม่แนใ้ว่าบรรดาธิการเป็น “นักประพันธ์” ก่อมานางสาว ก. แต่งงานไป การเป็นสมาชิกเพราะนักประพันธ์ทั่วไปยอมทรวายใ้ว่า “งานภาพพิเศษใ้ใ้ข้ากสะขันใ้ไปพร้อมกับความเป็นบ้าน” กับ “งานเมือง” เหมือนน้ำตาลสาวของเธอั้น โดยข้าพเจ้าไม่ทรวายเหตุผลใ้กับควินิ ละลายระสกันไม่ใ้ ชมไปทาง

ขอใ้ข้าพเจ้า ย้อนกลับไปกล่าว ถึงเรื่องหวนไปทาง เป็นการยากแก่ผู้บริโลก (คือเศรษฐกิจทั่วไป บรรดาธิการย่อมมีฐมุดานสมาธิ) “งานบ้าน” คือเจริญมัยทั้งหลายว่าจะช่วยชาติใ้ โดยวิธีใ้ จึงใ้ในต่อมาใ้ใ้กลอจนเกร์กวิชาขางประการ ซึ่งผู้กินรู้จักใ้ใ้ “แผนกสารคดี” ชันในหนังสือสัก หวานชันในรส แต่ “งานเมือง” นั้นใ้ไทยเขมมรายเดือนนั้น คือคักมายังแปลกยังมิกคำ ผู้กินชมชัน เพราะเป็นของยากแก่การท้วทรวายซึ่งใ้ใ้คนใ้ใ้ง่าย ๆ ชันท้วไปจากหน้าบรรดาธิการ หนังสือข่าว ทั้งไทยและยังใ้มีความนิยมอย่างแพร่หลาย เรือนยากเทศ แล้วเอามาประมวลลงเดือนละ ๕ เรื่อง เรือนยาก

หน้ากระดาษ โดยได้สถาปนามาไทยเขมมรายเดือนใหม่ สร้อย ขาวออกไปอีกหน่อยว่า “ไทยเขมมวิว” นี่คือการช่วยชาติไทยทางปริยาย นักปราชญ์เศรษฐศาสตร์ชมเชยกันมาก ในการกระทำอันกิจงานนี้ พวกเราผู้เขียนเรื่องซาปะจำ เคารพในศับัญญัติของบรรดาธิการเป็นอันมาก เพราะเขาเป็นนักวิจารณ์ ที่แหลมคมมาก คำคำนี้หรือคิของเขาใ้ให้เหตุผลเป็นทีพอใจ ญผู้เขียนเล่มมิสยอมีกียากกาใ้ตามความเห็นแนะนำของเขาเสมอ แต่จะโดยญาณอะไรใ้เหลือทีระเรียนใ้ทรวายใ้ ที่ชวนใ้ข้าพเจ้าไม่แนใ้ว่าบรรดาธิการเป็น “นักประพันธ์” เพราะนักประพันธ์ทั่วไปยอมทรวายใ้ว่า “งานบ้าน” กับ “งานเมือง” เหมือนน้ำตาลกับควินิ ละลายระสกันไม่ใ้ ชมไปทาง

พ. ศ. ๒๔๗๘

เล็กเฟรเซอร์บรรพ ๖

รียาก ฉะนั้นผู้กินจึงเมื่อยง่าย แค่ว่าพอพลิกไป
พบ “งานเมือง” ก็วางหนังสือและ สาย
หน้าว่า “เคื่อนั้นข้างจักรวาล” ข้าพเจ้า
เคยเห็นหนุ่มสาวและทีมทักเย็นอันมาก พอ
คนนอนเข็นเข็นตรงเข้าอ่านหนังสือขาว รายวัน
ก่อน แล้วจะไปทำอะรอน ๆ ใด แค่ว่า
นำหนังสือจริงเจียว ถ้าเวลาถามเขาว่าวัน
มีความเห็น ว่าอย่างไร มีข่าว อะไรบ้าง
เขาจะตอบแก่เราไม่ได้เลย เพราะเขาไม่ได้
อ่าน เขาเสียสัจจาก ข้อหนังสือขาวรายวัน
เพื่อเครื่องเงิน และเรื่องทศกระเมณคังถานัน
ทางหาก นแสดงให้เห็นว่า “งานเมือง”
ไม่ใช่สินค้าในเวลาไหน แต่จะเป็นเวลาไหน
ข้าพเจ้าไม่ทราบ หนังสือขาวรายวันมีแค่ข่าว
อย่างเคยเมื่อ พ.ศ. เก้าโศกนั้นแหละ “งาน
เมือง” พอจะซื้อขายรายล่องได้บ้างกระมัง!
ที่นั่นวางไว้ให้เขียนเช่นข้าพเจ้าเข็นคน ไม่
แต่จะรู้สึกแปลกใจ ในการ แปลงรูปโฉม ของ
หนังสือไทยเขมมรายเดือน ข้าพเจ้าสำรวจ
ว่า ข้าพเจ้าตกใจจนพูดไม่ถูก ทั้งเพราะ
อะไร ก็เพราะว่า ข้าพเจ้าได้เห็นอนาคตของ
ข้าพเจ้าแล้วอย่างโจ่งแจ้ง ถ้าข้าพเจ้าเข็น
พิเรนทร์เขียน “งานบ้าน” แข่งขันกับ “งาน
เมือง” ไปครายใด ในที่สุดก็เหมือน การ

เขียนไม่ได้เขียน นั่นเอง และข้าพเจ้าวัน
เสีย มีได้ที่ระ ขอบขอบใจ บรรณาธิการ มาเป็น
อย่างสูง ที่ใดที่นั่นคอส่งหนังสือข้าพเจ้าไม่
อยากจะอ่านมาให้อ่านจนละเมียดสักที
สภาวะ ของ ไทยเขมมที่ได้แปรพักตร์ไป
เป็นรวีว ข้าพเจ้าเคยได้เข็นขงเข้ง เพราะ
คาคไว้ ในใจไม่ลึก หากแต่มีได้กล่าวแก่ผู้
ใดให้รู้ เห็นเช่นพระยานไวยุทธนัน ว่ามีข้ามี
นามกอก “รวีว” จะกลายเป็น “รวี” เชิด
หายไป ซึ่งฉันทักได้เข็นกับข้าพเจ้าเงินคณา
การแล้ว
ไอ้หนังสือขาวเข็นของไม่เที่ยง เกิดแก่
เจียคาย สักเที่ยง หนึ่งไม่รอก ทั้งสัตว์ และธรรม-
ชาติ!
อย่างไรก็ดี โดยฐานที่ข้าพเจ้าได้เคย
ใช้หน้ากระดาษ หนังสือไทยเขมม มามาก คน
หนึ่ง จึงรู้สึกสลดหดหู่ใจมาก แต่ก็ไม่
สามารถ ที่จะ เสก เข้า ให้ ไทยเขมม รายเดือน
กลาย เป็น คน ลม ปรวณ ชัน มา ได้ โดย สดงาน
ใด ฉะนั้นจึงได้นำเอาเหตุแห่งความเปลี่ยนแปลง
ของของธรรมชาติไปเสนออยู่กับกิตติวนแก่ ท่านผู้
เป็นประธานแห่งเคหาสนาคัยของข้าพเจ้า ซึ่ง
กำลังปกครองยุวชนอยู่ที่ย่าน เพื่อบ่งว่า
เจ้าที่ล่อนเร่จะมีกิจการฉินใด

อายันโฆษ กับโอปอ

เมฆ

ท่านผู้เขียนประธานหน้าสกลลง เมื่อไม่กี่ฟ้ง
ข้อความกลอกแล้ว พร้อมกันก็ได้ถอนหายใจ
เชือก พลงอภิปรายออกมาเปรยๆ คล้าย
ปรินานว่า

“อนุสนธิมา แต่บรรพ ๖ คอก กรมม
คุณ?”

ข้าพเจ้านั่งอยู่เป็นครู่ ครั้นได้สติจึง
เสนอสนธิด้วยคำออกไปอีกว่า “แม่โอปอ
เธอคิดว่า ผลที่เกิดเพราะเหตุทั้งๆ?”

ก่อนเรื่องหน้าข้าพเจ้าแล้วหัวเราะ านข้า-
พเจ้าสละ “ภยอันใหญ่หลวงกำลังคุกคาม
สมรรถภาพสติปัญญาอยู่”

“สติปัญญะ จำพวกนักปราชญ์ใช้
ไหม?”

“ฉันหมายแต่เพียงนักประพันธ์ฝ่ายชาย
ของไทยเชยชม”

รู้สึกท้อแท้ซบถ “ขอแม่เมย์ทัก
ของฉัน ไก่ โปรกุกในสิ่งทสวทรกของเธอ
จะฟังเข้าใจ”

ก่อนหัวเราะอีก “เป็นทนาสังเวชทฉัน
มาสัมผัสกับผลยวผลลาคแก่การเกยวผู้หญิง”

“อ้าว —” ข้าพเจ้าร้องออกมาด้วยความ
ทกใจ “เธอกำลังจะบ่นอะไรล่ะ ฉันปรารภ
แก่เธอถึงเรื่องหนังสือไทยเชยมร่ายเกื่อนคอก

นา”
“ก็ฉันไป คำนคุณ นอก ประเด็น กระทง
แถลงหรือ?”

“อือ—ว่าไปๆ แล้วอะไรอีกล่ะ?”

“แต่—งานบ้าน งานเมือง คุณไม่เข้าใจ
เสียเลย”

“อือ—ฉันนั้นข้อสรวภาพ เพราะว่า
ฉันไม่ใคร่จะสู้สนใจนัก”

“ครั้นฉันจะเข้คหุเข้คทาให้ ไทจะไป
สมัครเป็นนักเขียนกฎหมาย คุณก็ค้านเสีย
ทลง”

“โอ—ก็ถ้าเลิกขายเลิกของเธอเนะ เธอ
จะให้ฉันอยู่กันบ้านไกลเปลแกร?”

“นั่นแหละคุณ ถูกจะซังหน้าคุณ เมื่อ
แกพากันรู้ ความรักแล้ว คุณเห็นคนรัก
คนเคียวไม่พอ ยังมาเห็นขจรให้ลูกให้
เมย์มิกไปตามกันหมด”

“อ๊ะ! อ๊ะ! แม่โอ— เรืองนแม่จะ
เท็จจริงอย่างไรก็ตาม ฉันขอให้เธอถือเอาเป็น

ความลับ เธออย่าแพร่พรายให้ลูกฉันฟัง
เป็นอันขาด ฉันขอขงกัย! ฉันขงการที่จะ
เห็นลูกของฉันมีคุณสมบัตื คึกคักไปจนคยสัค
อย่างหนึ่ง คือความมกคณญูกทเวทในบุรพการี
ของมันเป็น”

พ. ศ. ๒๔๗๘

เลิกเพราะบรรพ ๒

หัวเราะควงไปกับการทำลูกนัยน์ตาลึกถึน
กัยเมื่อวันแต่งงาน “นี่ เห็นไหม ผู้ชาย!
ไม่มีอะไร พวกไป ๆ แล้วก็วกเข้ามาหาอา-
นาห์ อำนาจที่อุปโลกนขึ้นเองในหมู่ม้าชาย
ถ้าเหตุการณ์ที่เคยพบเข้ามาหาผู้หญิง ฮะ
ฮะ น่าสนใจเสียจริง ๆ ซะแล้ว “ฉันชอบจัง”
ยังกัยอะไรกัน? คุณกินข้าวไหม? คุณนอน
ไหม? คุณร้อน, หนาว, และเจ็บ, เกิ
แก่, และตายไหม? แล้วเมียของคุณมีภาวะ
ต่างกัน? ขอเสียทีละละ คำก็ขังคัย สอง
คำก็ขังคัย รออีกสักหนึ่งขังก็รู้ก็กัน”

ข้าพเจ้านั่งคางคกหน้าเมียรักอย่างรัก
ลงบนแท่นเขนที่รัก เมื่อเขนาก่อนที่ข้าพเจ้า
จะจากหล่นไปหากัน ก็กัยยังอ่อนหวานอย่าง
เมื่อยผู้มีประเพณี เรารักกันแต่งงานกัน เพราะ
รักสูง ในอนที่ระหอยหัวกันให้ผานไปในมว
อุปสรรคใด ๆ ที่ระมาขัดขวางถางกัน ข้า-
พเจ้านอนอมภริยา มิไคเื้อ เพราะเหตุ แร่งร้อน
ในอังกายพพที่เห็นเป็นหญิง หรือเข้าไคเื้อ
สักแต่ว่าเมียคือเมียตามวิสัยโลกกัยก็ ข้าพ-
เจ้ารู้สึกถึงคุณค่าของเมีย เพราะข้าพเจ้า
หาภริยาผู้มีประเพณีได้ ไม่ง่ายนัก ผู้หญิง
เกลื่อน เท่ากัย ไบไม่ร่วง เมื่อค้น ๆ ถูกทนาย
นักเมียนั้นลิมได้ร่วงอยู่ทั่วไป การที่ระหา

หญิงสักคนหนึ่งมาเช่นเมียบ คิมามันระก้า
สักขวคหนึ่งขังจะง่ายกว่า อนิจจา...แล้ว
เพราะเหตุผลกลใดเล่า ภริยาผู้ข้าพเจ้า
รักขังจึงมามีอนเช่นเตนปานคณ ข้าพเจ้า
นั่งทบทวนเหตุการณ์ย้อนขึ้นย้อนลง ไปมาอยู่
ครู่หนึ่ง ทันใดนั้นก็แทบร้องอุทานออกมา
เพราะความแนใจ กวัยเมื่อก่อนหน้าที่ข้าพเจ้า
จะออกประคัยข้านไปเมื่อเขานั่น ข้าพเจ้า
ไคเื้อเกินส่วนถึนนางงวนางหนึ่ง ซึ่งเขาไคเื้อว่า
คังจะมาส่งสันทนากัยภริยาของข้าพเจ้านั่นเอง
เพราะเหตุที่ข้าพเจ้าหตยเข้าข้างกอแก้วเสียทณ
มิคณนั้นไคเื้อเสีย ๆ แคง ๆ ที่หน้างานงวน
คังไคเื้อประทัยคังกอเสื่อของ ข้าพเจ้าเช่น แม่น
มัน เพราะแกไม่เลียงข้าพเจ้าเสียเลย ทำท่า
ทางราวกับนางพระยาหรือ เจ้าของข้านเสียเอง
คังไคเื้อคังทอเขาไคเื้อ คัวยชระรอยขางงวนคณ
เอง คังจะไคเื้อมา พลิกคว่ำจำหายหัวไคเื้อ ภริยา
ข้าพเจ้าให้วิปลาทกลาคเคลื่อนไป แต่ข้าพเจ้า
ไม่กล้าพอกที่ระถามเธอออกไปคัง ๆ เพราะ
สักว่า การขางเวื่อในกระแสน้ำ อันเขยวน
ไม่หักแต่พวยอย่างเกียว เวื่อถึลัมกัวย คณ
ข้าพเจ้าจึงเสไปว่า

“เธอละแม่อิ เธอเป็นลงมคิกันเสีย
ที” ข้าพเจ้าทำทณไปมอณางพิกา “เอ๊ะ!

อายันโฆษ กับโอปอ

เมษ

น. เกษ ๕ โมงเย็นแล้วกลางยังไม่กลับอีกหรือ?”

ตอบอย่างรวดเร็วแกมสะบัด “มยุรพาไปบ้าน” ท้ายเสียงพึมพำว่า “จนเข้าละซี” ขำพเจ้า แสร้งทำเป็น ไม่ได้ยิน ในคำท้าย “ไปบ้าน! ไปบ้านใครกันจ๊ะ?”

“บ้านเพื่อนฉันเองแหละ เขาเพิ่งกลับจากเมืองนอก มาเห็นกลางกลางเข้าเลยชอบ แล้วชักชวนเขาไปด้วย”

“ไหนเธอว่าเขาชื่ออะไรจ๊ะ?”

“มยุร! อ้า—มยุร คีรีสยาม”

“เอ—ดูเหมือนฉันไม่เคยรู้จัก”

หัวเราะ “ฉันชินคุ้นจริง ก็คุ้นจะรู้จักเขาได้อย่างไร แต่ฉันเองก็เขารู้จักกันตั้งแต่อายุ ๑๑—๑๒ ปี”

“อือ—ถ้าจะเป็นสภาพศรัทธาที่เกินส่วน ถิ่นดินที่ปรารถนาเมื่อเช้านี้เอง”

ภริยาขำพเจ้าเพียงขมออก ทั้งแค้นทั้งรักกันมาเนิ่นนาน “เขายังไงละ? หนีท่าแถมเหมือนเด็ก ๆ แต่ก่อนอย่างไร ก็ชวนกันไม่เปลี่ยนแปลงไปสักนิด”

ขำพเจ้ากระดกเข้าไปใกล้ แล้วเอามือสอควักที่เขวอขึ้นถนัดมือ พลางทำด้นใจพูดว่า “เธอถามว่าฉันอ่อนสวยไหม? ยังงั้น

หรือจ๊ะ? ฉันขอบใจไม่ได้กับแม่โอ เพราะมันไม่ตรงกับใจของฉัน ที่ฉันได้เห็นว่าคน ๆ หนึ่งได้สวຍอยู่แล้ว”

“เอาล่ะ ๆ ทั้งสองมาประจบสอฉัน แก่แล้วลูกเท่าเข้เป็นฝูงเข้คนตา แต่—คุณเขา—สวຍหรือไม่ว่ายคุณก็เขาไป ทั้แม่ง กินไม่ได้ แต่—แต่—ฉันส่งสารคุณ ที่คุณเคาะหว่าว มีเมื่อกี้ไง ไม่มีความรู้ เหมือนเขาอื่น ๆ ที่พอจะออกแขกหรือกับเขาได้”

ขำพเจ้าว่ามื่อ อีก ข้างหนึ่ง ลงที่เข้าเธอด้วยกิริยาอันปลอยและขมใจ ในความหวังคิของภริยาเป็นอันมาก “แม่โอ—ฉันขอบใจเธอมาก ถ้อยคำของเธอที่กล่าวฉันชื่นใจนัก แต่เธอรัก เธอจะรักชั่วนิรันดร์เรื่องอันไรสารนั้นไปทำไม ฉันคิดว่าฉันเป็นสุขมากทั้งแต่ฉันได้เธอมาเป็นเมียผู้ร่วมหัวใจ ความใจหรือความฉลาดในตัวของเธอหญิง ไม่ใช่ถื่นนิ

พิมพ์ภรรยาก็แท้จริงเลย เธอสมความปรารถนาทุกประการ เพราะคุณงามความดีในจริยวัตรซึ่งเธอเป็นลูกผู้หญิงผู้มีประเพณีตามชาติกำเนิดของเธอเองต่างหาก ฉันไม่ยินดีในความฉลาดหรืออินทรีย์ในความใจของลูกผู้หญิง เพราะฉันถือว่าฉันเป็นผู้นำ เธอจึงคิดถึงอยู่แต่และบ้านเรือน นั่นคาน้ำก้นยายเล็ก

พ. ศ. ๒๔๗๔

เล็กเพราะบรรพ ๖

ของเรา กำลังคอยไว้รับศีลธรรมซึ่งเธอจะ
 ถ่ายให้แก่ลูก ให้ลูกได้ความเย็นคน เพราะ
 ใ้ รักร ธรรม จาก มารดาผู้ ประเสริฐ ของ
 เขา ”

“ ตามคำชี้แจงของคุณ ฉันเองใช้ว่าจะ
 ไม่เชื่อ เธอพูดเพราะรู้ว่าคุณรัก แต่—คุณ
 ขา—อันวิชาการนั้นเราไม่ไ้ใคร่รู้ ไ้เอง แต่
 เราต้องเรียน เมื่อเรียนแล้วจึงจะฉลาด การที่
 คนฉลาดใช้วิชาการ ไม่เป็น นันไป อีกไม่หนึ่ง
 อื่นจรรยาของหญิงแต่ละชาติ วิชาการคงไม่
 ไ้สอนให้เต็มประเพณี ฉันจะเล่าให้คุณฟัง
 ในใบสลักพระศรีรัตน ๗ โอง เขาเข้าไปยืน
 อยู่กลางโถสลัก ๑๐ คน และทรงหน้า
 ขึ้นชมหลังพ่อแก้ว กล่าวกับลูกศรดา เขา
 ไม่นับถือพุทธศาสนาหรือ? ฉันก็นอนใจ
 ก็เปล่าเลย! พ่อแม่ผู้ถ่ายทอดของเขาก็นับ
 นับถือพระพุทธอยู่ นั่นและข้อสำคัญมาก
 การกราบหลังพ่อแก้ว ไม่ไ้ทำให้เสียสิริ
 หรือความ เปรี๊ยะประชาณู ที่ไ้ รักร มาจากการ
 ศึกษาไ้เสื่อมถอยไปไ้โดย แต่มีอยู่จะเห็น
 คนชนนิกที่ฉันไปเห็นหรือไม่ไ้ไม่รู้ ”

“ คุณมีบุตรเห็นฉลาดมากจนจะ ”

“ โอ— อย่าพูดถึงมีบุตรเลย เขาเกิด
 มาไม่หนักโลก จะหาผู้หญิงที่ไหนเหมือน

เขาไ้ เนติฉันทิกตวิเศษนรวิทย์ หมอกระดูก
 หมายโปรกเทศและเชคโกสโลวาเกีย โลก
 ศาสตร์ลัทธิเนียบและเล่ญู รัฐศาสตร์ขั้กเพ้ง
 และซุงซุง ”

“ อูแม่เจ้า— ช่างมีสติปัญญาปรีชา
 สามารถจริงเยี่ยมหนอ ! ”

ข้าพเจ้านั้นคอกอก เมื่อได้ฉันทาจากอก
 ไปแล้ว ไ้ยังเกิดรู้สึกสงสารภริยาอย่าง
 สุด การมีเมียไ้รักสุขใจไปอย่างหนึ่ง ถ้า
 เมียไม่ไป แค่นี้กับ โลก ใน ธรรม ที่สุด ๆ
 ห่าม ๆ ไ้พลอยหลงมลายไป ตัวอย่าง
 เช่นภริยาที่รักของข้าพเจ้านี้ คุณ! แม่เพื่อน
 มาลาที่ขี้กักขี้ ๆ ไ้พิ้งอย่างไ้กรักรับรุด
 ไว้ในระวางทั้งหมด คนใจซื่อฉัน ไ้ต้อง

อาศัยการสมาคมที่คอยเห็นยวรั้ง ความ ทุระ
 เบศทะยานไว้ จึงจะรักษาปรีญาอันน่า
 สงสารของสาธุชนไว้ ไ้ แต่ถ้าไปเกลือก
 กลักรับสมาคมที่ร้ายเข้าแล้ว สมาคมนั้น
 ก็ระสลาไปเกิดวิตกไ้เย็น ไ้แถมที่ขี้ ไป
 โดยพลัน แค่นี้ไ้เป็นโรคมหมอกแห่ง
 ความขี้เพ้งจะเริ่มเข้ามาห่อหุ้มหัวใจ ภริยา
 ข้าพเจ้าไ้แปรพักตร์ไป และข้าพเจ้าไ้รู้
 สมตถานที่มาจากโรคขี้ไ้กักขี้ พอระ
 แก่ ไ้ไ้ แต่ต้องคอยเย็นคอยไป

อาณัติโฆษ กับโอปอ

เมษ

“แล้วคุณเมษ มาคุยอะไร ให้เธอฟังบ้าง หรือเปล่าล่ะ?”

“โฮย— ฉันจำเขาไม่ได้ทั้งหมักรอด เรืองราววัยเมืองพันประเทศ ฉันต้องการจะรู้ความเห็นไปของเมืองเรามากกว่า คุณจะสำรวจกับฉันได้หรือยัง ว่าคุณกำลังมีกับอะไรฉันอยู่อย่างหนึ่ง?”

“งั้น? เอ—อะไรฉันไม่รู้ตัวเลย?”

“เรื่องสมภาพในทางครอบครัว!”

ข้าพเจ้าหัวเราะ “อ้อ ๆ ฉันออกกะพังเจ้าโธระ ไหนจะไปอีกซักรั?”

“มยุรว่า ค่อยไปล่ะจะมาวางอำนาจกับเมษอย่างเขยวนไม่ได้”

“แต่— ฉันไม่ไ้กว้างไม่ไ้รู้?”

“ทำไม! คุณนะแหละทวิสำคัญเขยว”

“ฮะ!”

“ไม่ใช่อะ! คุยยกเลอะ รอให้ฉันได้รัยสักทีในเรื่องนี้แทนที่เสียก่อนละ ฉันวางอีกเป็นได้แยกกันอยู่”

“พูดไป— เธอจะแยกลูกเสียแล้ว”

“ฉันจะแยกทำไม ลูกคน ๆ ฉันจะยกให้คุณหมก แล้วจะยังกับให้คุณส่งเงินค่าเลี้ยงดูฉันไปจนตลอดชีวิตก๊วย”

“แล้วว่าง ๆ ฉันไปหาเธอได้บ้างไหม?”

“ไปซี! ไปเอากำปั่นนะซี”

“ทำไมเธอไม่เคยทักฉันไว้เขยวน?”

“แต่ฉันจะทักคุณคนละอย่างกับเขยวน”

“เออ ๆ จะทักอย่างไร? ไหนว่าให้เร้าใจซี ฉันจะได้รีบเมษเกรียมตัว”

“ฉันจะทักคุณอย่างคนที่โกรธกัน”

“แล้วเขยวนเธอรักฉัน?”

“นั่นแน่รัก!” อัดลงที่ข้าพเจ้าหัวเราะ ๆ

“ใช้วิธีคิดละ!”

ข้าพเจ้าจับมือหล่นข้างที่ทักเธอมากุมไว้ “นั่นแน่แม่โอ! ฉันจะพกให้เธอฟัง”

“คุณจะพกเรื่องอะไร?”

“เรื่องเธอนั้นแหละ ก็อย่างงี้! เธอรู้ไหม? ว่าสิ่งที่เธอกำลังปรารถนาอยู่อย่างเร่งร้อนนั้น แท้จริงมันเย็นกับแก่เพศของเธอ อย่างร้ายแรงที่สุด”

“ร้ายแรงอย่างไร คุณอย่ามาแก้ตัวหน่อยเลย ฉันไม่เชื่อหรอก”

“ร้ายซี! ขอให้เธอลองศึกษา คือเขาจะมีชัยให้ผู้ชายมีเมียคนเดียว”

หัวเราะ “ฉันชอบนักละข้อนั้น”

“ทำไมเธอจะไม่ชอบ เพราะเธอมีอยู่แล้ว ทั้งฉันก็ไม่อยากจะมีอีกก๊วย แต่ถ้าเธอใช้

สิทธิแยกออกไปจากฉันแล้วนั้นสิ! ระวังลิดว่า

พ. ศ. ๒๔๗๘

เลิกเพราะบรรพ ๖

ร้ายแรงที่สุด”

“เฮ้! ะร้ายแรงอย่างไร? ฉันไม่เข้าใจ”

“โอ—ทำไมจะไม่ร้าย เธอศึกษาสถิติ สำนวนครวในเมืองไทย มีผู้หญิงอยู่ ๒ ใน ๓ ของพลเมือง”

“แล้วอย่างไร?”

“กันทางว่า ๒ ใน ๒ ใ้เป็นคู่ผัวเมียกันหมดแล้ว อีก ๑ ใน ๓ ละเธอจะให้เป็นผู้หรือ?”

“อ้อ— ชื่อนั้นไม่เห็นแปลก” เธอหัวเราะว่า “เพราะการศึกษาของผู้หญิงขึ้น โอกาสที่จะมีรายได้ของตัวเองก็มีมากเป็นเงาตามตัว”

“ฉันก็ไม่เลียง แต่ขอให้เธอทราบนะว่า เวลาผู้ชายเองทั้งที่มีวิชาอยู่ท่วมหัว แต่กระนั้นก็ไม่วายทีใน คຸ່ມຂົາສາຣະອຸກມ ไปด้วยมือคนละกรวด”

“ผู้ชายเป็นคนขี้เกียจ” เธอร้องเสียงหวาน “หนักก็ไม่ได้เขาเขาก็ดื้อ” คุณของเธอมาเทียบกับผู้หญิงไม่ได้”

“ทำไมล่ะ? เธอเห็นว่าผู้ชายขี้เกียจจริง?”

“ก็ไม่ว่ากันไปหรอก แต่ส่วนมากเป็น

โรคขี้เกียจทั้งนั้น และยิ่งกว่านั้น ก็ดูๆ

ออกจะสำรวยๆ อยู่ด้วย”

“ขอให้ฟังฉันสักนิดแม่โอ เราเพิ่งจะมา

เป็นประชาธิปไตยกันไม่กี่วันเหมือนกัน เราละจากประเพณีสูงกลางค่านานมาแล้ว

ประเพณีของเรา ผู้ใหญ่ไ้ยอมรับเราผู้ชายไว้ตามสถานะทั้ง ๓ ชั้น ให้มุ่งไปสู่ที่สูงในทุกๆ อย่างกัน นี่เป็นนิสัยของคนไทย ขยับปรักปว่าเขว่าเป็นคนเห็นแก่ตัว ตัวนี้แหละสำคัญกว่าอื่น ถ้าตัวไ้ทั้งอยู่สมควรที่จะเป็นตัว

แล้ว ฉันๆ ก็ระแคะระคายไป เกือบคลึงกันไปในองค์กันเหมือนลูกโซ่ ทำไมการที่เขาไม่ทำงานทำ ซึ่งควรจะได้ ๑๐ บาท แต่เขาไปเลือกเอางานสูงๆ ไ้เพียง ๓ บาท มันไม่ใช่

เสรีภาพในอาชีพของเขาหรือ?”

“ก็เพราะเช่นนั้นแหละ! คุณถึงไม่ได้เงิน เกินขึ้นมากเกือบ ๑๐ ปีแล้ว”

“อ้าว— ทำไมเธอจะตั้งพักเสียงทั้งๆ ที่เธอเล่า? อ้ายเขียกมันก็กินไม่อยู่นั่นเห็นไหม?”

“ฉันไม่เห็นจะท้องไปอย่ามัน เมื่อมันเป็นความจริง และจริงเพราะคุณไม่สู้จะทันสมัยในราชการเสียแล้ว แน่! ฉันจะบอกคุณให้รู้ตัว มีคนเขาพูดว่า “คุณว่า

พ. ศ. ๒๔๗๘

เล็กเพราะบรรพ ๒

ถึงเธอ ให้เขาส่งในนามของฉัน ไม่ใ้ๆ
การ ขอให้ฉันพบสักหน่อยเถอะ จะต้องท้อว่า
ให้สำคัญที่เดียว ”

“เฮ้! นั่นคุณหมายความว่าอย่างไร?”

“โอ้—ๆ เธอไม่รู้จักบรรณาธิการเสีย
แล้ว ”

“ทำไม! บรรณาธิการจะมาทำไมฉัน?”

“ในหนังสือเวียนนั้น ไม่ใ้แะอะไรมา
บ้างกอด?”

“อนิชา—” เธอหัวเราะเอนลงกับเก้าอี้

“คุณเข่าน่าสังเวชเสียจริง ๆ เธอ—คุณ
คะ” เธอลุกขึ้นนั่งตามเดิม “ว่าแก่นนั้น
คุณเคย เขียนเรื่องให้ ไทยเขมมรายเดือน แก่
ก่อน คุณใ้คำช่วยการเรื่องอะไร?”

“ฉันรู้?” ถิ่นอะไรไม่ทราบกระแทก
ขึ้นมาทักคอยหอย ถิ่นนั่งตัวแข็งท้ออยู่เป็นครู่
จึงตอบเธอใ้ “ไม่ค่อยแน่นัก แล้วแต่กาล
เวลา”

“กาลเวลาอะไร?”

“ฐานะความเป็นอยู่ของบรรณาธิการ น่ะ
ๆ”

“เฮ้! ซอยกลจริง ส่วนเรื่องที่คุณส่ง
ไป ไม่เห็นเขาพูดถึงฐานะหรืออะไรเลย”

“เขาใ้เธอเรื่องอะไร?”

“เรื่องแรก ๔๐๐ บาท เรื่องที่สองใ้
๓๕๕ บาทเท่านั้นเอง ”

“อ้อ—อ้อ—ฉันเพิ่งรับใ้แล้ว แม่โอ—”
ข้าพเจ้าขึงขึ้นท้อเสียงอันดัง

“อะไรคุณ! คุณรับอะไรใ้?”
“ฉันนึกว่าเรื่องอะไรเสียอีก แท้ก็เพราะ

ใ้ความแะเผื่อก่อนกับประพันธ์เอง จึงใ้หัก
รว ”

“โอ้!—คุณเอาอะไรมาพูด?”
“ไม่ใ้ละเธอ โอ้—ครั้งฉันเขียนน่ะ

เรื่องหนึ่ง ๆ น้าแะแกวเคียว เท่านั้น ทใ้ก็คม
เมื่อวันแรกเขาเรื่องใ้ดววย นอกจากนั้นแล้ว
อย่าขอยเสียใ้ยากเลย บอกช่วยกะจัก ”

“อ้อ— ฉันเพิ่งทราบ แก่—คุณคะ ถึง
อย่างไร ๆ ก็ยังแะสคงใ้คุณเห็นว่ ผู้หญิง
อาทวรายใ้เขียนแะนสารคิกว่าผู้ ชายน่ะคะ”

“นั่นน่ะซี ฉันเองก็เพิ่งรู้ เพิ่มที ๆ
บรรณาธิการน้อคคิจึง แก่—แต่ว่า ฉันก็ใ้
พยายามอธิบายใ้เขาฟังเขียนเขาใ้ใจ อย่างแะม
แะงแล้วทใ้เกียวนว่ ว่าเธอนั้นมีลูกอยู่ ๓ คน
เศษ ”

“อะไร ๓ คนเศษ?” พร้อมกับใ้คัง
ชายเสียใ้พยักไปข้างล่าง

ข้าพเจ้ายิ้ม “ก็โน่นน้ออีกยังใ้ละ ”

อาลัยนิมิต กับ โอปอ

เมษ

“ก่อน “ทำไมการที่ฉันมีลูก ๒-๓ คน
นั้น ใ้ทำให้คุณค่าในการเขียนของฉันน้อย
ไปกว่าที่ควรจะได้ใช้อย่างนั้นหรือ?”

“เปล่าๆ พี่ไม่ใ้ตีความความว่าอย่าง
นั้น”

“แหม—พี่— หุ่ยปากเสียทีละละะ ฉัน
เวียนหัวนัก ถ้าอย่างนั้นแล้วเพราะอะไรเล่า?”

“เพราะอะไรล่ะ? จ้า — ก็เพราะจ้า —
จ้า—”

“ตอบใ้ทีละละะ เป็นไ้ที่ทุกทีละละะ ะว่า
อย่างไร?”

“ยาว—จ๊ะ”

“อะไรเปล่า! ฉันถามว่าเพราะอะไร?”

“จ้า—จ้า— วันนั้น ตาเล็กห่มผ้าตัวกระอะไร
จ๊ะ?”

“นี่—ๆ—ๆ—ทำโลเล!”

สองกำขี้เด็ก ๆ ย่นลงที่ ก้นแขนข้าพเจ้า
เหมือนวันที่อารมณ์เธอปลอกลไปรุ่ง แล้วก็เคย
ข้าให้ข้าพเจ้าบอยๆ ข้าพเจ้าไม่ใ้ไ้เห็นหัวง
ไ้ว่าแขนของข้าพเจ้าระเี่ยข้าก็ด้วยฝักขี้มัน
อย่างไร ก็หามไ้ไ้ แต่ข้าพเจ้าเกรงยังนัก
ถ้ากำขี้มันน้อย ๆ นั้นจะฟกข้าพเจ้าก็เขียว ไปด้วย
แรงทุบ ฟุ้งในทันทีนั้นข้าพเจ้าก็รวบ อย่าง
ที่ผู้ ชาย ทัวไป จะ รวบร่าง ผู้ หญิง เข้าไว้ ด้วย

ความสุภาพอย่างไร ข้าพเจ้าก็กระทำด้วยวิ
ธีอย่างนั้น พดางหัวเราะพุดว่า

“พออะไรก็พุดแล้วแม่โธ ว่าแต่เรื่องที่
บรรณาธิการเขาขอเรื่อง มาเธอ จะเขียนใ้ให้เขา
หรือไม่ล่ะละ?”

“ก็คุณล่ะละ?”

“ฉันสมัครที่ จะเขียน กับ เธอ ๒ คนกับ
กัน”

“โธ! จะมาเขียนร่วมกันกับฉันไ้ไ้?”

“เอาละละ! สิ่งที่เราไม่เคยทำก็จงทำ
เสีย นึกว่าทำให้แก่ไทยเขมมเป็นครั้งสุกท้าย
แล้วเราจะไ้กว้างปากกาพร้อมกัน”

“คุณคิดว่าเราควรที่จะเขียนเรื่องอะไร?”

“ฉันยกใ้แม่โธคงไ้คง กลอดกรน
ใ้ชื่อเรื่องเองเสีจ”

“ถ้าใ้ฉันทำ ฉันก็จะเขียนว่าไทย-
เขมม

“อย่าไปเข้าเติม คนที่ กำลัง ะสันใจ เอย
เธอเอ๊ย”

“ฉันไม่ข้า แต่ฉันจะบรรยายว่า ทำไม
ไทยเขมมจึงไ้พัก”

“เออๆ ก็ๆ ไ้ไหนลองว่าไปสิ!”

“ฉันจะคงชื่อว่า “เล็กเพราะบรรพ ๖”

“อธิบายใ้รู้ ต้นสายปลายเหตุสักหน่อย

พ. ศ. ๒๔๗๘

เลิกละเพราะบรรพ ๖

ไ้ใหม่ ?”

“อ้อ—จะยากอะไร ผลมันย่อมจะต้อง
เกิดเพราะเหตุ คือสิทธิของผู้หญิงจะมีมาก
ขึ้น ผู้ชายจะความตายไม่ค่อยจะกลัวกันนัก
ออก แต่เกรงนักเกรงหนาที่จะต้องเป็นหม้าย
เพราะเมียหย่า การที่เมียหย่าไม่ใช่ของดี
เพราะเกรงกิตติธรรมาภัยลง เป็นการประกาศ
ความบกพร่องหรือโทษร้าย ของผู้ ชาย คนนั้น
อย่างแน่ชัดตามกฎหมาย ว่าต่อไปผู้ หญิง
ควรจะเลือกเป็นสามีใหม่เพียงไร แน่ทีเดียวเขา
ย่อมจะไปหาเมียใหม่ได้ง่ายนัก ใครเห็นใคร
จะระแคะ”

“แล้วเดี๋ยวของอะไรกับไทยเชม ?”

“คุณอย่าลืมว่า นักประพันธ์ในชาย
ไทยเชมไม่ใช่ชายโสด เช่นคุณเห็นตัวอย่าง
ท่านมีลูกมีเมียอยู่ด้วยกันทั้งนั้น”

“ถูกกระ ชื่อนี้เป็นความจริงก็เคย”

“นักประพันธ์ผู้ ชาย ถ้าเขียนเรื่องร้อย
ทั้งร้อยก็ต้องค่าผู้ หญิง ทั้งเมียของเขาที่เป็น
ผู้ หญิง”

“แหม—เออนข้างสังเกต ฉันสารภาพ
ว่าไม่มีใครสู้จะเอาใจได้นัก”

“ผู้ หญิงทั่วไป ย่อมเป็นพี่น้องกันโดย
ทางเพศ วันหนึ่งเมื่อสิทธิเต็มที่แล้ว ก็ระ
พากันลุกขึ้น คัดค้าน การ กระทำอันไร้ความ
ยุติธรรมของผู้ ชายพวกอื่นกัน เพราะผู้ หญิง
จะถือความเป็นภราดาภาพ ซึ่งกัน และกัน เป็น
เอกฉันท์ เมื่อส่วนมากเห็นร่วมกันว่า “นาย
ก.” รุกรานก้าวร้าวเพศหญิงอย่างร้ายแรง
แล้ว ก็กระทำให้คิดว่ายาก นางผู้ โกลา
ภวิชายอยู่ ก็ตั้งจิตการฟ้องหย่าแล้ว ถ้ามีคณะ
ก็จะถูกละการทั้งหลายทั้งปวง กระทำการคว่ำ
ขาดไปตามสามัญด้วย”

“ถ้าฉัน ก็เพราะ ไทยเชมจะ หยุต นั้
เพราะเหตุ นักประพันธ์ ผู้ ชาย พวกนี้ ไม่เขียน
เรื่อง เพราะกลัวเมียจะฟ้องหย่าเขาอย่างนั้น
หรือ ?”

“อ้อ— แน่ทีเดียว ถึงคุณก็กระวัง!”

“ถ้าจริงจริงอย่างเธอว่าจริง ๆ ฉันก็ต้อง
เลิกล้างเหมือนกัน”

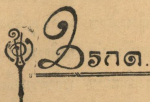
ภรรยาข้าพเจ้าเห็นแม่ได้ขึ้นรถ
จับมือข้าพเจ้าแล้วถามว่า

“คุณจะได้เลิกละเพราะเหตุอะไร ?”

“เลิกละเพราะบรรพ ๖ !”

อายันโฆษ กับ โอปอ

ใครเจ้าชู้?

นานทีเคย ขำพเจ้ามิได้ พกกับหมอก.
วันนั้นร้อนแถมที, ตกเย็นงกดินเขยไต่ถึง
บ้านเขา อาศัยความวิเศษสาธิตาเมศ, ขำ-
พเจ้าผ่าน ประตูรั้ว เข้าไปถึง ประตูเรือนโดยมิ
ไคยอกขาน

เสียงหมอกกำลังไต่เข้าทอประกายเมฆ ขำ-
พเจ้าจึงต้องหยุดอยู่แค่นั้น กำลังคังใจระพัง,
เจ้าก็ออกก็ปรากฏเข้ามาทัก

“ยอก-ยอก บัง-บัง” มันเห่า

ขำพเจ้ายืนเฉย แต่เจ้าก็อกไม่เฉย เฝ้า
เรื่อย

“ใครมา” เสียงหมอก

ขำพเจ้าคงยืนเฉย เจ้าก็อกไม่เฉย
คงเฝ้าอยู่

“ใครๆ” เสียงคัง

ขำพเจ้าคงเฉยอยู่

บังคาเช็ก หมอกก็อยู่ในเครื่องแบบถูก

ร้อน มีกลิ่นฟุ้งขมก ไล่ดออกมา

“ข้าง-ชะเลววิ่งมาบนเขยขยู่ไค้”

“แกะให้ส่งเสียงประชันกับเจ้าก็ออกฤา”

“แหม, ประหลาดจริงวันนั้นมาถึงนี้ได้”

นางหมอกไล่ดออกมาพัก คงอยู่ในเครื่อง
แบบถูกร้อนเหมือนกัน

“มันร้อน” ขำพเจ้าตอบเรื่อย ๆ

“ร้อนนอก ร้อนใน ร้อนใจร้อนกายอย่าง
ไค้” นางหมอกชัก

“ร้อนทั่วไปหมดทั้งนั้นแหละ” ขำพเจ้า

กล่าวขณะขึ้นบันไดเรือน

“เข้าไปห้องรับแขกเถอะ” หมอกก็นำ

“ระเขยงนกกว่า พอไค้ลมบ้าง” ขำ-

พเจ้านั่งลง เจ้าของบ้านเลยนั่งตาม

“เมื่อกี้เหมือนมีเทคนชอน ก็น่า

อะไรนะ” ขำพเจ้าถาม

“เ๊, เขาว่าพวกผีซาบเป็นเจ้าชู้” หมอก

ตอบ

“แล้วเขยว่าอย่างไร?”

“เขย น่ะแหละ ว่าพวกผีหญิง เป็นเจ้าชู้

ก่อน” นางหมอกก็แก้

พ.ศ. ๒๔๗๘

ใครเจ้าชู้?

“ก็อย่างไร จึงเกิดเทศน์ ถิ่นเจ้าชู้ ชน
เล่า”

ทั้งเจ้และเชี้ยต่างแย่งกันอธิบาย ชึ่งใน
ที่สุดสรุปความไต่กัน

“เจ้าพวกผีชายเขนเจ้าชู้ เพราะพบ
ผีหญิงและไม่มีอุปสรรคเขนเกี้ยวหมก

เชี้ยว่า พวกผีหญิงเขนเจ้าชู้ เพราะกัน
แก่ระแกงตัวไปเกี้ยวผีชาย เมื่อผีหญิงเขน
ตัวนำเขนนั้น ผีชายจะไม่ตามอย่างไร

เจ้า ผีหญิงแก่ตัวเพื่อส่วยงามต่างหาก
เขาแก่เพอเกี้ยวผีชายเมื่อไหร่”

“ไม่เกี้ยวก็ล้อ เมื่อล้อแล้วผีชายก็กอง
เกี้ยว” คำของหมอกี้

“อะไรล้อ หากเขาไม่แก่ให้ส่วยผีชาย
ระซอขร ก็มีแก่ระพากันกลด” คำนางหมอกี้

“นั่นแหละจริงต้องแก่ล้อให้หนักขึ้น เขก
หลังเขกอก ทาแก้มแก้มปากออกสำทหน
เขมถึงถอนตัว”

“นั่นไม่ใช่ล้อ ไม่ใช่เจ้าชู้ เขาแก่
ให้ลูกต้องความสมนัยนิมต่างหาก”

“สมนัยนิมเขนเจ้าชู้ละ! เป็นความ
จริงที่เกี้ยวว่า เมื่อแก่เขนนั้นแล้วผีชาย
ไม่เกี้ยวก็จะเหินความเสียใจทนายไม่ แล้ว
ดังนั้นว่าผีชายเจ้าชู้อย่างไร”

“ตั้งแต่เกิดมา ยังไม่เคยได้ยิน ใครว่า
ผีหญิงเขนเจ้าชู้เลย”

“ก็เพราะผีหญิงเพี้ยนเกิดเขนเจ้าชู้ละสิ”
ข้าพเจ้า รู้สึกว่าอาการของผีเมื่ยระเพิ่ม
ความว่อนให้ข้าพเจ้าขงชนอก จึงกล่าวเป็น
เชิงห้ามทพว่า

“ก็—เห็นระก้วยกันนะแหละ”
“อะไรก้วยกัน” นางหมอกี้ถามกระชั้น
“เจ้าชู้ละสิ”

“อ้อ, นี่ก็ เห็นผีหญิง เขน เจ้าชู้ อีกคน
หนึ่งฤา?”

ข้าพเจ้าต้องทขยพททหมอกี้วางไว้เขนมา
พัก แล้วกล่าวต่อ “เดี๋ยวก่อน, คำว่าเจ้าชู้
นี่ หมายความว่าอย่างไร”

“หมายความว่า ผีชายทเห็น ผีหญิงเขน
เกี้ยวกระพิกะละสิ” นางหมอกี้ตอบ

“ก็คำว่า เกี้ยวละ หมายความว่า แค้น
หรือมีอาการอย่างไร”

“อะไรไม่รู้จักคำว่าเกี้ยว”

“รู้จัก, แต่เกรงว่าเราเข้าใจไม่ตรงกัน”

“เขาบอกว่ามีผีชายที่พูดทาคิดคือ หรือ
ทำประการใด ๆ แก่ผีหญิง ละเขน เกี้ยวทั้ง
นั้น” หมอกี้ช่วยอธิบาย

“ถ้าเช่นนั้นเห็นเราเข้าใจคำว่า เกี้ยวต่าง

มรดก

เมษ

กันเสียแล้ว”

“คุณเข้าใจอย่างไรที่เชื่อนิยายนี้”

“คำว่าเกี่ยวกับความเข้าใจในธรรมชาติ
ก็หมายถึงการแสดงความรัก, บอกความ
รักให้ฝ่ายหนึ่งทราบ เพื่อขอความรักตอบ
แทน” ขำพเจ้าอธิบายตาม ความคิดเห็น
ของตน

“ถ้ามันใช่ พอเห็นผู้หญิงเข้า ก็แสดง
ความรัก, บอกความรัก, และขอความรัก
เขาตอบกลับไป ดังนั้นจะไม่เรียกว่าเจ้าชู้?”

“นั่น, เขาโผล่อกแล้ว การเกี่ยวไม่
ใช่ซะทีเดียว”

“ทำไมจะไม่ล่ะ พอผ่านหรือพบเห็น
ไม่เลือกกาลเทศะ แม้ในสาธารณะและ
ต่อหน้าประมุขชั้น เป็นเกี้ยวทันที จนเขา
เรียกว่าเจ้าชู้ประเภทนี้—นั่นอะไรล่ะ”

“นั่นแหละเข้าใจผิดกันทีเดียว การ
กระทำเช่นนั้นเขาไม่เรียกว่าเกี้ยวออก เขา
เรียกว่ากระทำอนาจาร หันประมาทห่างหาก
ควรระวังให้ตามกฎหมายแล้ว”

“ยังงั้นไม่เรียกว่าเจ้าชู้?”

“ก็ควรเรียกว่าเจ้าชู้ไป แต่เพียง
การกระทำเท่านั้นไม่หมายว่าเป็นเจ้าชู้ดังที่เขา
ใจกันโดยธรรมชาติ”

“ใช่, งั้นเจ้าชู้หมายความว่าอะไร”

“ตามความเข้าใจของผมว่าเจ้าชู้ นั่นคือ
ชายที่หวังต้องการแต่ตัวหญิงคนรักไป และ
ไม่มีเจตนาจะเลี้ยงดูเป็นครอบครัว โดยหลักฐาน
พจนานุกรมว่า ชายที่ปล้ำหญิงนั้นแหละ
คือตัวเจ้าชู้”

“นั่นสิ กันจึงเถียงว่าผู้ชายไม่ใช่เป็น
เจ้าชู้ไปทั้งหมด” หมออีกเสริม

“งั้นผู้ชายที่ชอบ เกี้ยว ช้อง กับผู้หญิง
ก็ควรรักกับคนโน้นควรรักกับคนนี้ ไม่เป็น
เจ้าชู้หรื?”

“เดี๋ยวก่อน, ถ้าหากการเช่นนั้นเป็นแก่
ผู้หญิงเรียกว่าผู้หญิงนั้นเจ้าชู้ไหมล่ะ”

“จริงสิ, มันก็เจ้าชู้ด้วยกันแหละ”
หมอดีกกล่าวอย่างพอใจ

“ผู้หญิงใครเขาจะเป็น ยังงั้น” นาง
หมอดีกเถียงเขา

“ไม่ใช่เพียงยังงั้นเท่านั้น ยิ่งกว่ายังงั้น
ก็เห็นได้” หมอดีกโต้กลับ

“ฟังก่อน, ชนขอโทษที่เขาใจกันเสีย
ก่อนว่า การเกี้ยวอื่นหมายถึงการแสดงความ

ความรักกันอยู่อย่างหนึ่ง กับเกี้ยวอันเป็น
อนาจารอีกอย่างหนึ่งซึ่งต่างกัน และเจ้าชู้
ก็เกี้ยว โดย แสดง ความรัก ก็เป็น อย่าง หนึ่ง

พ. ศ. ๒๔๙๘

ใครเจ้าชู้?

กับเจ้าชู้ ที่ประสงค์แต่ความพอใจ เพื่อพลา
หึงกับคนอื่นอย่างหนึ่ง ฉะนั้นต่อไปเรา
พิจารณา กันแต่ ฉะเพาะ เจ้าชู้ ที่ เกยว ชะนิก
แสดงความรักกันเถิด เจ้าชู้ ที่พลาหึง
นั้นเป็นการกระทำอันผิดกฎหมายและศีลธรรม
ใคร ๆ ย่อมลงเห็นว่า เป็นการชั่วช้า ฉะนั้น
อย่านำมาพดกันเสีย”

“ก็เหมือนกัน, ความเห็นการ เทคนิ
๓ ธรรมาสันช้อน” หมออีกกล่าว

“คุณก็ชอบแน่ละสิ เพราะผมพวกแล้วนี่”
นางหมอก็กล่าวแล้วค้อน

“ไม่ใช่เช่นนั้น ผมจะตั้งตัวเป็นคนกลาง
อย่างซื่อสัตย์ และจะกล่าวด้วยความคิด
เห็นอันเป็นยุติธรรมจริง ๆ” ขำพเจ้ากล่าว
ปฏิกูล

“เอาเถอะ ว่าไปเร็ว ๆ ก็คืนะพั้ง” นาง
หมอก็เร่ง

“การที่ชายแสดงความรักต่อหญิง โดย
ความบริสุทธิ์จริงใจได้เรียกว่าเกยว กระนั้น
เมื่อฝ่ายหญิงเป็นผู้แสดงข้าง ก็คงเรียก
ว่าเกยวเหมือนกัน และเมื่อพูดก็การณ
เช่นนั้นเรียกว่าเจ้าชู้ ก็ย่อมเป็นเจ้าชู้ด้วย
กันทั้งหญิงและชาย”

“แน่นอน ๆ” หมออีกจะกัง

“อย่าเพ้อสอ กวไปให้คลอ” นาง
หมอก็เอ็ด

“แต่เจ้าชู้ชะนิกนี้ไม่ควรจะถูก ประณาม
หรือไม่น่าจะชื่นชอว่าเจ้าชู้ เพราะต้องคิดถึง
ธรรมชาติให้มาก หญิงชาย ธรรมชาติสร้าง
มาและเสกสรรให้เป็นคู่ครองกัน ฉะนั้นความ
ให้เกยวรัก, คีตรัก และแสดงรักต่อกัน ก็เป็น
ขึ้นด้วยกฎของธรรมชาติ แสดงสว่างที่เรียก
ว่าไฟฟ้าเกิดขึ้น ก็ด้วยสายขดสายลวด หรือที่
เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าสายตัวผู้ตัวเมียสัมพันธ์
กันเป็นสื่อให้เกิดไฟ ถ้ากฎอันนี้ไม่มี ธรรม-
ชาตก็คงไม่สร้างมนุษย์เป็นหญิงชาย แต่เมื่อ
สร้างมนุษย์เป็นฝ่ายหญิงฝ่ายชายแล้ว ก็จำ
ต้องมกฏอันนี้ คือกฎที่ให้สัมพันธ์กัน หาไม่
แล้วมนุษย์ต่างเพศ จะเป็น ประโยชน์ ศัตรูแก่กัน
จนโลกนี้คงอยู่ไม่ได้”

“เช่นนั้นการเป็นเจ้าชู้ คือการแสวง
สัมพันธ์และเป็นกฎธรรมชาติ” นางหมอก็
ท้วง

“นั่นแหละ ถ้าเข้าใจคำว่าเจ้าชู้ ไปอย่าง
หนึ่งก็อาจเห็นว่าผมพูดผิด แต่ผมเข้าใจว่า
เจ้าชู้นั้นคือชายที่หลอกล่อพลาหึง”

“ผู้ชายที่ชอบแสดงความรัก ขอความ
รักต่อผู้หญิงไม่มีผิดกันนั้นแหละ เขาเรียกว่า

มรกด

เมษ

เจ้าชู้”

“ก็จริง, แต่ผู้หญิงที่ชอบทอดสะพานให้ผู้ชายเดิน ก็ต้องเป็นเจ้าชู้เหมือนกัน”

“แน่นอน การทอดสะพาน เบ็ดทำของผู้หญิงก็คือการเกี้ยว และเป็นเจ้าชู้ตรง ๆ” หมออดเสริม

“นั่นผู้ชายเขาใจเอาเองผิด ๆ นะซี”

“ไม่ผิดละ คุณแก่ใกล้เหมือนนางตัวเมียร้องก้อ ๆ ปากจิกกินคู่กับกิน เจ้าตัวผู้กรดยกแล้วเข้าไป นางตัวเมียไม่มีหนีเลย แต่ขณะเมื่อนางตัวเมียมีได้ทอดสะพานเบ็ดทำเช่นนั้น ถ้าเจ้าตัวผู้กรดยกแล้วเข้าไป นางตัวเมียเป็นร้องก้อ ๆ เบ็ดหนีเสมอ” หมออดยกอุทาหรณ์

ข้าพเจ้าต้องหัวเราะ และนางหมอดก็ยกออกไม่ได้เหมือนกัน

“พยายามเอาใจ กับคนมาเปรียบกัน”

นางกล่าว

“ใกล้หรือ คน หรืออะไร ๆ ก็อยู่ในกฎธรรมชาติอันเกี่ยวกันทั้งนั้น” หมออดไม่ยอม

“นั่นแหละในเรื่องเจ้าชู้ ถ้าหากจะเลียงกันไปก็ไม่มีรักยกย และฝ่ายหนึ่งก็คงไม่ยอมแพ้ก็ฝ่ายหนึ่ง แต่สิ่งใดที่เราต่างเห็นต่างกันเราละเอาแพ้ชนะ กันด้วยถ้อยคำสำ

นวนไม่ได้ เราควรจะพิจารณาถึงมูลค่าของสิ่งนั้นเรื่อนั้นตามเหตุผล เราจะเห็นความผิดความถูกอันแท้จริงได้ มิใช่จะโต้เถียงกันด้วยเอาแต่ใจตนเองเป็นประมาณนั้นเลย” ข้าพเจ้าอธิบายต่อ

“แต่เรื่อนกยังไม่ลงเอย” นางหมอด

กล่าว

“เพราะจะเลียงกัน ให้ลงเอย ไม่ได้มันดี สมจึงขอให้พิจารณาถึงเหตุผล”

“คุณคงพิจารณาจนแล้ว”

“ก็เคยคิดบ้าง จึงมีความเห็นดังทุกแล้ว”

“เท่านั้นแหละ” นางหมอดกล่าว

แสดงอาการเป็นอย่างเหยียดหยัน ซึ่งทำให้ข้าพเจ้าร้อน ๆ ชนมาบ้าง

“ยังมี มือกมากที่เกี่ยวทสมคิดเห็น”

“กว่าต่อไปสิ คุณนะฟัง”

“นกกระพงมีอะไรปล่อยออกมาให้หมก

เถะ” หมออดกระพ

“สรุปเท่าที่ได้นั้นมาแล้ว ความเข้าใจในลักษณะของ เจ้าชู้ ยังเข้าใจผิด กันอยู่ประการ ๑ และทั้งหญิงชายย่อมเป็นเจ้าชู้ด้วยกันประการ ๑ ก่อนผมจะกล่าวออกประการ ๑ ว่า ความชอบเจ้าชู้ คือชอบเป็นเจ้าชู้

พ. ศ. ๒๔๗๘

ใครเจ้า?

และชอบคนที่เข้เจ้าชู้
ชายทั่วหน้า”

“เฮ...” นางหมอก็คือท่าน

“ทำตัวไป ๆ” หมอก็คือโกน

“ผู้ชาย, ธรรมชาติสร้างมาให้เข้ในรัก

ผู้เริ่มในความสัมพันธ์ และเป็นผู้นำในชีวิต

ผู้หญิง, ธรรมชาติสร้างมาให้เข้เป็นผู้คอยผู้ตาม

ผู้หญิงเข้เพ้อฝันและบาง กว้างเหวคนเอง

ผู้ชายจึงต้องเข้เผ่ายเอาใจพระนอกลอยผู้หญิง

เพราะรู้ อยู่ว่า ผู้หญิงนั้น ชอบอ่อนหวาน เรียบ

ร้อย อย่างไว้ให้ใคร ๆ เขาไว้จึงจะพอใจ

หาไม่จะสมาคมกันไม่ไ้เลย ด้วยธรรมชาติ

บังคับให้ผู้ชายต้องประพฤติเช่นนั้น และความ

ประพฤติตนเองที่ถูกหาว่าเข้เจ้าชู้ แต่ถึงแม้

เข้เจ้าชู้จริง ผู้หญิงไม่ชอบเช่นนั้นๆ ?

ทำไมได้เลย ถ้าไม่เข้เจ้าชู้เช่นนั้นจะแสดง

จะไม่เป็นผู้สมาคมด้วยเลย

เมื่อธรรมชาติผู้ชาย ต้องประพฤติ คือหญิง

เช่นกล่าว ซึ่งมิใช่เข้เป็นการเกี้ยวหรือเจ้าชู้

ในชั้นต้น แต่เมื่อผู้หญิงเข้าใจเอาเองและ

แสดงอาการเบียดทำ, ทอดสะพาน ผู้ชายจะ

ไม่คำนึงการให้ต้องกันอย่างไร ผู้ชายจึง

ต้องเข้เจ้าชู้ เพราะผู้หญิงต้องการให้เข้ใน

เอง ด้วยถ้าไม่คอยผู้ตามเข้แล้วก็จะไม่

ไ้สมาคมกับผู้หญิงนั้นอีกเลย และเมื่อ

เองคำว่าเจ้าชู้ก็ระคายคึก ระคายชายนั่นทันที

แต่ถ้าการทอด และ ข้ามสะพาน เกิดเป็น ปลด

แผ่นเดียวกันแล้ว คำว่าเจ้าชู้จะไม่ม่แก่

ชายนั่นเลย

ทั้งนี้แหละจึงพิจารณาเห็นว่า ความหมาย

ของเจ้าชู้ มีอีกเป็นอย่างไร ผู้ชายคงหา

ว่าเข้เจ้าชู้เพราะอะไร และผู้หญิงไม่ชอบ

ชายซึ่งเข้เจ้าชู้เช่นนั้นๆ ?”

“จริง ๆ ที่เกี้ยว ผู้หญิงทำผิวเซ่กหน้า

ตก เราเคยส่งให้ก๊วยโจววิสุทธิ หล่อน

ก็หาว่าเข้เจ้าชู้ไ้ แต่ถ้าหล่อนแกล้งทำ

ตกแล้วเราก็อให้และคำนึงการ ค่อยไป อย่าง

เจ้าชู้จริง หล่อนไม่ยักว่าเข้เจ้าชู้ อีกอีก

ของเจ้าชู้มันมีแปลกจริง ๆ” หมอก็คือ

อนิจจัง

“ข้อที่ว่า ผู้หญิง เข้เจ้าชู้ ยังไม่ไ้

อธิบาย” นางหมอก็คือ

“แต่ถึงทำผิวเซ่กหน้าตก นางก็ท้วง

ก๊อก ๆ พลาด ปาก และ ค้น ก็คุยเข็บ ค้นคัง

หมอก็คือว่า นั่นก็เข้ในอาการของเจ้าชู้ แต่

เจ้าชู้ของผู้หญิงอยู่ ในเรื่อง การ แต่งตัว และ

วิจิตรวิภาษมากกว่าทางวาจา”

“เท่านั้นแหละ” นางหมอก็คือ

“ผมจะคงพกรมากด้วยๆ พกรสรป
 เสยทโกกรมิงว่า ความเบนเจ้าชของผหญิง
 นนอยในอากรซอนเรนขยงมากกว่าผชาย
 เพราะผหญิง เบน เพคอ่อน และ ขางคิง กล่าว
 แล้ว แก้อย่างไรก็ตามเมอว่าผชายเบน
 เจ้าช ผหญิงกตองเบนควย ขางคนเบน
 เจ้าชอกนออกหน้าไมไ่ หรือโอกาสไมไ่
 กไ่การเขียนคกทอเคาแคะกยผชาย นนก
 คอทวเจ้าชเหมือนกัน นัประการ ๑ อิก
 ประการ ๑ ผหญิงชอบชายทเบนเจ้าช กเพราะ
 ว่ากวยกกรรณชวักชายคองเบนผลือผรมก
 กล่าวแล้วขางคน ณะนถาชายไมเบนเจ้าช
 คอไมกอไมเม ผหญิงจะทออย่างไร กตอง
 กลยเบนผรมกอกอน คอเบนเจ้าชเขาทา
 ชายกอนเท่านัน แดกเมอผหญิงเบนเพคอ่อน
 และขางคองชอย ณะนจกคองให้ผชาย
 เบนเจ้าชเพอเมมกอกอนเบนธรรมคา และ
 ขอนถมอกประการ ๑ ว่า ผหญิงโกทเมงๆ
 คผชายเจ้าช ผหญิงนคผชชอยชายเจ้าช
 ชอพลันกคอ เมอชายนผหญิงพอใจอยแคะ
 ทำเจ้าชกยบทนแล้ว ผหญิงจะไมว่าชายนน
 เบนเจ้าชเลย แดกถ้าเขาไมทำเจ้าชกยบทน
 กะคองประณามว่าชายนนเบนเจ้าช นแคะ
 ความริงขางในเมนมิออยอย่างๆ ทพทๆ

กันแต่เป่ลือกๆ ึ่งลวน แต่เบน การลวงกัน
 ความธรรมคาของ โลกทไมเทียงแเทเท่านัน”
 “นแคะคอกทวเจ้าช อย่างราย ทคยว”
 นางหมอกคิมทาทะพกว่ากระไร เลยหัน
 มาได้ชวเจ้าชกน
 “นลระเจ้าช แต่ผเมเบนเจ้าชคเพราะ
 กยผหญิง ทคองการ ไหลม เบน เจ้าช เท่านัน”
 ขาฟเจ้าชคยกลยไปขาง
 “ถูกแล้ว เราไมไ่เจ้าชคพคไป”
 หมอกคอสอก
 “ผชาย เหมือนกัน เบน เจ้าช เหมือนกัน
 ึ่งเขากนเบนเบนชลย” นางหมอกคย
 “ว่าฉนเบนเจ้าช ึ่งฉนไปเบนเจ้าช
 ริงๆ นะ” หมอกคย
 “เชญเอคะ แดกแล้วคยกลยเบนเจ้าช
 ริงๆ ขารักแล้วกัน เพราะชวยกันปรกปรว
 ว่าผหญิงเบนเจ้าช” นางหมอกคยคทนา
 ลักเขาหองไป
 ขาฟแล้วมีความมรอนลงชวคราว แด
 ษคนกลยรลกรอนชนอก มอingkเสอเสอ
 เมยกขุม เห็นอากรว่าเงไมลือก ชนอย
 ชวทาทางะยงรอนชน ึ่งรงดาหมอกกลย
 กอนทระวว่า นายและนางหมอกโคกระเบน
 เจ้าชริงกว่าโคร.

แมงมุมแห่งอารยะมนุษย์

แต่งโดย

ส. โพธิ์ศิริ และ ส. ศิลปทัศน์

เพื่อการฝึกฝน อบรม ให้ความรู้
จักกับความวิ้ง โลกเราจึงถูกสร้างใหม่
ขึ้น ใครสร้าง? อ้อ! ชีวิตนั้นละเป็นผู้
สร้าง ท่านมีชีวิตอยู่เกี่ยวท่านก็เป็นคนหนึ่ง
ที่สร้างโลก ท่านสงสัย—ไม่เชื่อกระนั้นหรือ?
ถูกละ! ข้าพเจ้าก็สงสัย แต่—ไม่ใช่—
ข้าเงอะ ข้าพเจ้าเห็นระทอของหัวใจเชื่อไว้
เป็นทุนเสียสักหน่อย มีฉะนั้น ความปรารถนา
ของ คุณบรรณาธิการ ไทยเชมใน อันที่ จะได้
เรื่องของข้าพเจ้าไป ลงพิมพ์ลง วรวิ ครัง สุก-
ท้ายของท่านจะเป็นหมื่นไปเสีย—

โลกคือสนามหรือเวทีแห่งชีวิต ชี-
วิตคือหน่วยของการทดลองแข่งขัน ก็ด้วย
เหตุที่ชีวิตประสงค์การทดลอง ชีวิตจึงต้อง
สร้างสนามโลกขึ้นเพื่อทดลองแข่งขัน และ
แข่งกันไปจนที่สุด คาย—นั่น! เป็นเกม
หนึ่งของชีวิต ใครแพ้ ใครชนะหรือ?
อ้อ! เรื่อนนั้นคงไปพังค้ำกั้นกันอีกโลก

หนึ่ง โลกที่เรียกกันว่า โลกของความ
วิ้ง—โลกของพระ ท่านไม่รู้จัก? ท่านไม่
เข้าใจ? ค่ะแล้ว! ข้าพเจ้าเองก็ไม่รู้จัก ไม่เข้าใจ
เหมือนกัน แต่—ไม่เห็นไรหรอก—เอา
เถิด เคย ๆ ไว้ก่อน คอยวันหนึ่งเราจะ
ได้รู้จัก—เข้าใจเอง แล้ววันนั้น วันที่เกม
แห่งการแข่งขันของชีวิต—ชีวิตของท่านะ?
สำหรับท่าน เรามชีวิตเพื่อสร้าง—เป็น
หน่วยของการทดลองแข่งขัน—เท่านั้น!
ทั้งต้นลงด้วยความรัก ความรักคือ
อะไร? ความใจ ความรักคืออะไร ๆ ได้ทั้ง
นั้น ความรักเย็นอะไร ๆ ก็ได้ แต่ที่เย็น
อย่างแน่นอนที่สุดนั้นคือ ความรักเป็นผู้
ประสาธสร้างชีวิต—ชีวิตที่สร้างโลก
ชีวิตที่ของการแข่งขัน—ทดลอง ชื่อนพสุ่น
ได้ง่าย ๆ ท่านอาจจะทำลายโลกอันเป็น
สนามแข่งกันนี้ได้ ในทันที ถ้าท่านไม่รักอะไร
เลย ท่าน—หรือทุก ๆ คน (ข้าพเจ้าก็

ส. โพธิ์ศิริ, ส. ศิลปภัณฑ์

เมษ

ขอตัว) พร้อมใจกันเอาน้ำมันรา (หรือจะ
ใช้ถักรบะบึกหรือขี้ไค้ไรมีฤทธิ์เศษมาก ๆ
ขี้ก) ให้ทั่วพื้นพิภพแล้วเอาไฟทุกพร้อม ๆ
กันทำลายเสียให้สิ้นตลอดถึงตัวท่านเอง แล้ว
โลกก็ระไมมีอะไรเหลืออีก—ไ้?

แต่—แต่เพียงท่านไม่ทำหรอก ท่านกำ-
ลักรักระสร้าง วักระแข่งขัน วักระผลท
รัก—รัก? (?) ก็นั่นท่านจึงต้องทำ
ถนอม ทัคนทัเป็นขาคงพงเสื่อ ท่านก็ระพ
มันสร้างคักงาม ๆ คักถนอม สร้างสวนคอก
ไม้ หารถนอมครใหม่ ๆ และ—หาสาวสวย ๆ
มาไว้สำหรับ—อ้า! ยิ่งกว่านั้น ท่านทั
หาภักินว่างไม่ได้ ยิ่งก็อยอคักของท่าน
ขึ้นไปอีกเลย—

ทันเพอระให้เขเเรอระสักระงอหงง ึงคอง
เล่ากันโดยดะเพาะบุคคล และเพอมีให้เกอ
รอนดังผู้เอน—กระเทอจนถึงการเมือ่ง ขำพเ้า
ขออาสาเขาไว้ ทันทั เป็น พระเอกเสียเอง ทั-
เคียว อ้อ! แล้วไปรคยอสิละเสียละว่า ึง
อย่างไ้ ๆ จะเขเเรอระงอของไ้ ๆ มากคนน้อย
คนหรือทังโลก ทัมันย้อย่างเคียวกับทัได้
ถล่าวแล้วนั้นแหละ ชั่วค, แข่งขัน, ความ
รัก, เกม—ทกลอง!

ขำพเ้าหน้าสมมารั (นามสกุลท่าน

ไม่ต้องทรายก็ได้) พระเอกท่านไปรคไ้
ให้เม่น ถ่าลัมีชั่ววัคการสร้าง ทัคัก
ตัวไว้แข่งขัน มีภาวะเหมือนตัวปลวกซึ่งม
ร่วมอยู่ได้คิน (ชนะทันไกลแสงสว่าง?)
คอยวันคอยเวลาทัะถึงคราวออกมก (เงิน?)
และเมื่อมีขัสมความปรารถนาแล้ว ทัถึง
คราวจะใช้ขัพคักขินจากทัอนมีคักขไปสู่แสง
สว่างของทองไฟ (ธารยะใหม่ ๆ?) แล้ว
มันถักถักเลาเลาญะนัย (เงิน?) มอก
ใหม่้วยวอ ทัถึงคราวทัคองกลนกลัย
ไปสู่ทัคักภาวะเกิม ถ่าขทัทัะเควระทั
เข้มนักเลยเป็นเหยื่อ—?

เหมือนคราวทันไปหาแสงสว่าง ซึ่ง
ทุกคนเขาใจควาคือแสงสุข—สนก ครัววน
เริ่มคินอย่างหน่าขันออกขุ่มใจ ทัคักสัคคัก
กลนชะนิกการเข้ขงกลัยมา ทัใจอยู่ทันอย
ทัไม่ถักขเป็นเหยื่อพวกคักพวกแกง เพียง
เป็นเหยื่อของความรัก ทัคักมีผลทัคักข
คักมกแกงเหมือนกัน นั้นแหละไ้กระทัน
ไปได้ ความรักนัทัน รักแล้วทัวางใจ
โยรดาว่าไว้ ทัไ้รู้ค่าของความสวยงาม—
อ่อนหวานแห่งศรั ทันั้นถ่าลัคายอ ทั
ขำพเ้าว่าไ้ใครรู้ค่าของสิ่งเหล่านี้ คนนั้น
ถ่าลัคักขเมงมูเมงแห่งธารยะมนุข?

พ. ศ. ๒๔๗๘

แมงมุมแห่งอารยะมนุษย์

วันที่ ๒๕ มีนาคม พ. ศ. ๒๔๗๗ ข้าพเจ้าออกเดินทางจากสุโขทัย โดยรถเข้าบริเวณที่สถานีชุมทางหาคใหญ่ และ— ผากแห่งเรื่องของเราเกิดขึ้น ทันทีขณะรถวิ่ง!

หล่อน—“อ้อ! หรือเรามีอะไรใช้ค่าแทน หล่อนว่า ‘เฮ’ ขึ้น? แต่ไม่ใช่ในหรือถกนะ จะใช้คำใดก็คำเท่ากัน เพราะว่าหญิงสาวผู้ซึ่งมาขึ้นรถที่หาคใหญ่ ขณะนั้นเกิดกับข้าพเจ้าขึ้น สบายมากที่เคี้ยว สบายพอที่จะเป็นนางเอกได้แน่ ๆ ตรงนั้นตรงที่หล่อนยืนอยู่บนชานรถข้างล่าง มีเพื่อนสาวมาส่งกันหลายคน ข้าพเจ้าลงไปเดินเล่นและคุยกับเพื่อนสองสามคนแล้วและนั่งในร้านกาแฟที่ร้านน้ำชาอยู่ จนเสียงระฆัง ๓ ครั้งและแล้วรถก็เคลื่อนที่ ข้าพเจ้ากระโดดลงจากโคกหินผืนอยู่ (ไม่ใช่ถ้ำดัง) ขึ้นตรงบันไดที่หล่อนขึ้นโยกฝ่าลมมิควรหาอยู่

“ฮึ! ท่านโธษ” ไก่ขึ้นเสียงหล่อนพัก แต่ข้าพเจ้าไม่ได้อะไรใส่ว่าหล่อนพักกับใครแน่ ความวิเศษอยู่ที่เพื่อนฝูงบนชานสถานี

“ลาก่อน” ข้าพเจ้าเบ็ดหมวกขึ้นโยก

“ไปก็” เพื่อนคนหนึ่งโยกฝ่าคอ

“สาม—สี่—ไม่ใช่—ห้าอีก” คนหนึ่งท้อ แล้วก็เสียงไซโยปโยนกันแซ่กั้งไม่ได้อีก

จากชานชาลาสถานีรถเพิ่มกำลังเร็วขึ้นเป็นลำดับ กลิ่นรางข้างหน้าไปค้ายทั้งไว้เบื้องหลัง ผ่านหอกฤณ แลผ่านบริษัทน้ำมัน ออกทุ่งอู่ตะเภา เห็นทางรถซึ่งแยกไปสงขลา ทอภัยก็ยาวมีส่วนโค้งผ่าทุ่งนา เลี้ยวซ้ายไปในส่วนหมากสวนมะพร้าวใกล้ลิ้นโพธิ์ —

ใกล้แม่น้ำควยความเร็ว ของ กิเลสทำให้รู้สึกตัว ถอนใบยาวครึ่งหนึ่ง จึงก้าวขึ้นบนชานรถ ซึ่งคนไม่มีใครเหลียวดูเลย ยึดประตูแล้วหันซ้ายขวา ยกหมวกกอดอยู่ในมือขึ้นสวมศีรษะ พอปล่อยมือก็มีผ้าเช็ดหน้าผืนน้อยปลิวจากหมวกตกลงแทบเท้า “ของใคร?” ข้าพเจ้านึกด้วยความงุนงง เหลียวไปรอบๆ ไม่เห็นใคร ยังไม่แน่ใจถึงคนในกระเปาะของข้าพเจ้าอยู่เรียบร้อยแล้ว ก็หยิบขึ้นพิจารณาใกล้ เป็นผ้าพระมีกลิ่นน้อยเนื้อนุ่มอย่างก็คล้ายแพร พินขาวสะอาด ริมๆ ากาก้วยไหมสีทอง สิ่งพิเศษที่ตกคือ มุมข้างขวามีตัวอักษรขี้ก้วยไหม สีน้ำเงิน S.R. ใจไว้อย่างประณีตและเด่นชัด หอมกลิ่น Lavendes รวยๆ ทำให้ใจนึกถึง “ของ

ส. โพธิ์ศิริ, ส. ศิลปภัณฑ์

เมษ

ใคร?” ตามตัวเองแล้วก็นั่งทรง—

นักชนได้ถึงหญิงสาวคนที่ยืนอยู่หน้า
รถนั้น เมื่อรถออกจากทางใหญ่ แล้วคำ

“อู๋ ทานโทษ” ก็ถามมาก็ดังอยู่ในหู แน่

แล้วคงเขินของหล่อน แต่เอ! มาอยู่ที่นี่

ได้อย่างไร? ช่างมันเถอะ ไม่รอช้า

ข้าพเจ้ารีบขึ้นรถเข้าไปในรถคันที่ พยายาม

เดินหาตลอดชั้นที่ ๓ ไม่พบ ไปชั้นที่สองไม่

เห็น หรืออยู่ชั้นที่ ๑? วา! จะไปหาได้

อย่างไร เพราะที่ชั้น ๑ ยางห้องยกประตูสนิท

แม้กระนั้นก็ต้องเลี้ยวเคี้ยวไปถามคนเฝ้าหน้า

ประตูห้องไม่มีชื่อสตรีเลย เอ! อย่างไร

กัน? ข้าพเจ้ากลับมาที่ของตัวแล้วก็นั่งคิด

—หล่อนลงเสียแล้ว? เขินไปไม่ได้ล่ะ รวยยัง

ไม่หยุดที่ไหนเลยนี่ หล่อนไม่ได้มาที่รถนั้น?

ก็ไม่น่าอีกนะแหละ ถ้าไม่มาที่รถทำไมจะ

ต้องลาล้ำมีคนมาส่งเสียกันเล่า? รถถึง

สถานีควนเนียงหยุด ข้าพเจ้าโคกลงคอย

ตั้งตาคู่ว่าจะมีใครลงรถบ้าง เปล่า! รถออก

ข้าพเจ้า ขึ้นเดิน จาก รถ คัน หนึ่ง เรื่อย ตลอด

ชะบวนอีกครึ่งหนึ่ง ไม่มี! หรือข้าพเจ้า

จำหล่อนไม่ได้? อ๊ะ! ลึกไปละ ไม่มีคน

เก็บวาทกรรมข้างซ้ายยังไม่พ้นความสงสัยก็ไป

ไต่โดย—รถถึงพหลุ—เขาชุมทาง—และจน

ออกจากทุ่งสัง เปล่า! ไม่แว่วเลย รู้สึก

ว่าระทมทรวงเสียแล้ว เพราะมีคำเข้าทุก

๒๐ น. เศษ พนักงานรักษารถมาชวน

ไปรับประทานอาหาร พอเดินเข้าประตู

รถระเบียบชั้นที่ ๒ ก็ต้องทรงงงอยู่ก้น

กามเทพเอ๋ย! พระองค์เที่ยวละที่แกล้งยั่ว

เล่นเช่นนั้น— เหนือเกาอี้ริมประตูเข้าข้างขวา

มือ แม่เจ้าของ ผัวฉันน้อยกำลังนั่งก้มหน้า

ก้มคารวะประทานอาหารอยู่ที่เก็บ

“เชิญข้างในเถิดครับ” การก้มหน้า

เคือน

เราพากันเดินเลยไปนั่งที่เกาอี้ว่าง นั่ง

ก้มขวามือรับประทาน ตาคอยจับอยู่ที่แม่คนนั้น

กว่าเมื่อไรหล่อนจะยอมและลงไป ระวังนั้น

ได้ความรู้จากการดูว่า หล่อนเข้าห้องชั้น

ที่ ๒ เลขที่ ๑๘ ขึ้นจากทางใหญ่ไปกรุง-

เทพฯ ที่จริงก็อยู่ติดกับห้องของข้าพเจ้านั้น

เอง ที่หาไม่พบเห็นจะเย็นเพราะไม่สงสัย หา

เลยไปเสียเอง ดังนั้นพอหล่อนยอมลงชั้น

ไปสักครู่ข้าพเจ้าก็ลืม—แยกจากการก้มแน่วไป

ชั้นที่ ๒ ทันที

ไปหยุดตรงห้องเลขที่ ๑๘ ซึ่งมีชายออก

นามผู้เข้าสวย วุฒิชัย ประทับสนธิ ข้าพ-

เจ้า ชักकुมือ เรียบร้อย แล้ว ก็เคาะ ประตู ๓

ส. โพธิ์ศิริ, ส. ศิลปภินท์

เมฆ

จีนโยกมือ คุณควาเอาผ้ากั้น รวยคึก ไปกับ
หมวกคุณก๊วย”

“อ้อๆ แหม! ผมไม่รู้สักเลยจริง ๆ
ครับ ไม่ได้แก่ถึงสักทีได้——”

“กิดันเชือกคะ” หล่อนรีบรับ

“แล้วทำไมคุณไม่ยกผมล่ะ?”

“กิดัน—กิดัน——” หล่อนเอียงอ่าว

“เอาเป็นอันว่าถ้าไม่เพราะผ้านั้นเราก็คง
จะไม่รู้จักกัน” ข้าพเจ้าถลนเกลื่อน

“และกิดแล้ว ก๊วยความยินดีขึง ขอให้
ผมรีบเก็บขึงก็ได้นะ รุกคุณโดยยังเอิญ”
ข้าพเจ้าคงผ่นนถลนโดยละม่อม และ
หยิบนามบัตรคนผาเชือกหน้าอกผ่นหนึ่งจากอก
เสียนให้พร้อมพทว่า

“ขอเสียนเด็กชอวผ่นนี้ ไปรทอย่างรัง-
เกียเลยรับเอาชอวผ่นไปแทน”

หล่อนมอชูก๊วยทำกัน ๆ

“อ้อเขาเลยคะ”

“โอ้คุณ!” ข้าพเจ้าออกเอากอๆ “เพื่อ
เป็นพระลัดถึงความเป็นมิตรในการยังเอิญของ
เรา ไปรทรับไว้เถิดคุณ”

อีกเอิญชอวผ่นขึงแล้วหล่อนก็ขอมรับ

“สมมากร โพธิ์ศิริ” หล่อนอ่านนามบัตร
เขาๆ

“ครับ—เรื่อก สมสัน ๆ ก็ได้—คุณ!

สำหรับคุณ?”

“ขี้วคะ” หล่อนหัวเราะ “ขี้ว รุ-
พงษ์”

“ทรงข้าม” ข้าพเจ้าอูทาน “คุณนะ
สวชออกอย่างนี้”

“ตามใจคุณสวช สวช กิด”

“ไปลงไหนครับ” ข้าพเจ้าเสตาม

“กรุงเทพฯ ตามย้ายหน้าห้อง” หล่อน
ตอบอย่างรู้ ทันทว่าแก่ลงตาม

“แล้วคุณล่ะคะ คุณสมมากร”

“สม, สัน ๆ” ข้าพเจ้าขมคอ “สม
ไปลง กรุงเทพฯ เหมือนกัน คุณเห็นจะมากน
เกีย?”

“คะ เหมือนกับคุณ”

“เฮ้ คุณทราบอย่างไรว่าสมมากรเกีย”

“คุณซึก ที่คุณโยกหมวกลาที่หาคใหญ่
นั้นเป็น พี่ชายของกิดันเอง”

“โอ้โยโย!” ข้าพเจ้าตกใจ “ที่แท้ซึก
ก็สมเป็นเพื่อนรักกันนาน แต่ไม่ยักรู้ ว่า
น้องสาวสวช แต่เฮ!—ซึก วิโรจน์พินธุ์”

หล่อนเจียขมริม หันหน้ามอชออกป็นอก

หน้าค่างกันที ข้าพเจ้าจึงคองมอชตามข้าง
เราเจียขมกันนาน

พ. ศ. ๒๔๗๘

แมงมุมแห่งอารยะมนุญ

“คนพระจันทร์มัวไปเพลินเสียที่ไหนจึง
ยังไม่โผล่มาอีก” ข้าพเจ้าถามก่อน

“จริงนะ ถ้ามีพระจันทร์ช่วยส่องแสง
ให้เห็นวิวัฒนาการตลอดเวลาคงจะน่าดู ไม่น้อย”

หล่อนหันมามอบ

“นั่นนะซี” ข้าพเจ้าพูดกตลกรถเพื่อให้
หล่อนคลายขม “นักกินไวน์แล้วเที่ยว
ถึงคราวเข้าวังสักลั่นเดดโกลดเสียไ้”

“ใครละ” ถามอย่างฉงน

“พระจันทร์น่ะซีคุณ” คอยอย่างเฉยเมย
ที่สัก

“นักกินคุณ?”

“ขอรับ”

หล่อนขมหัวออกมาได้นึกอย่างพยายามจะจำไว้ ข้าพเจ้าพูดต่อไป

“เห็นจะไปไหนสินะหากใครเข้าแล้วจึง
ดื่มสติปัญญาเสียจ้ะ”

“คุณเห็นจะเดินทางโดยรถไฟข่อยๆ”

หล่อนเปลี่ยนเรื่อง

“ครับ บัดศรี” ข้าพเจ้าตอบ

“ก็ฉัน ๔ ปีเต็มๆ เพิ่งมานะแหละ”

ต่อจากนั้นเราคุยกันถึงเรื่องการเดินทางไปคราวนี้ ได้ความว่าหล่อนมีธุระบางอย่าง
กอบรับไว้จะมีโอกาสเยี่ยมญาติในกรุง

เทพฯ เพราะจากมาอยู่สงขลาเสียนาน ส่วน
การที่มาจากสงขลาที่ไหน ข้าพเจ้าเข้าใจ
เขาเองว่าคงมาจากพี่ชาย นายชิต วิโรจน์-
พันธุ์ ผู้พิพากษาที่นั่น

ราว ๒๒ น. พนักงานประจำรถเข้ามาชัก
การเปลี่ยนให้ ข้าพเจ้าจึงลาหล่อนมาห้อง
นั่งลง ขนทนอน ซึ่ง ถูกคิ้วยังไว เรียกรับแล้ว
มองออกไปทางหน้าต่างเบื้องตะวันออก คายน
ดวงจันทร์แรมไขแสงแหวกเมฆมารำไร ส่อง
ให้เห็นเงาไม้ คำ มะเอนม แล่นไล่กันเช่นทิว
เสียงครืน ๆ จาก ล้อรถ ขก วางเหล็ก ตัก กับ
เสียงคราวว้อ ๆ ของลมที่กระพือข้างรถ และ
บางครั้งก็พลัดตกลงมาเข้าทางหน้าต่างรู้สึก
เย็นชื้น ชวนให้วัง โกลดกันลึกลับตอนกลาง
วัน ทร้อนระอุก็จะถูกเย็นไฟไหม้ คับ ปิดให้
เย็นเท่าด้านเสียให้ไ้ เชื่อมมือไปยังกระแจะ
ยังหน้าต่างชั้นเพิงครึ่งบาน แล้วก็เอนตัวลง
นอนคิด-คิด-คิด และ...เพลิน!

ผลออกมาโดยไม่ตั้งใจได้ไม่ทราบ มา
รู้สึกเมื่อไ้ ยืนเสียงกรอกเข้ามาทางหน้าต่าง
แล้ว ๆ ว่า :-

“คุณสมคะ-ข้าวกัมคะ”

ผลถูกดูขึ้น ถกกระแจะหน้าต่างลง โผล่
หน้าออกไ้ก็เห็นหล่อน แม้สวักกำลังขึ้น

ส. โพรซีร์, ส. ศิลปภัณฑ์

เมษ

ขะเง้ออยู่บนข้านสถานี ก็กึกกัณฑ์ต่างห้องที่
ข้าพเจ้านอน

“นี่ที่ไหน?” ข้าพเจ้าถาม

“ชุมพรค่ะ” หล่อนตอบ

“ฮ้า!” ข้าพเจ้าร้อง พลางยกนาฬิกา
ข้อมือขึ้นส่องกับแสงไฟ เห็นเข็มสั้นนอน
แนบนิ่งอยู่เหนือเลข ๓ เข็มยาวเกินไประออยู่
ระหว่างเลข ๕-๖ “เอ๊ะ! ๕! ๖! ๕! ๖! ๕! ๖!
ไปทั้ง ๔ ชั่วโมงละนี่”

“ทานข้าวไหมคะ” หล่อนถามอีก

“อ้อ! ข้าวต้มชมพร อ้า! ก็ชิม
เกือบผมจะลงไปเลยนี่”

คว่ำแปรง—ยาสีฟันมาลงสองสามที ข้วน
ปาก ล้างหน้า เล็บหน้อย แล้วโคกลงเดินไป
กับหล่อน

“รถจะหยุดนาน?” ข้าพเจ้าถาม

“๑๐ นาที” หล่อนตอบ “นี่เสียเวลา
รอกัน ๒ นาทีแล้ว”

“ขอบคุน—ขอโทษ! ๓ นาที สำหรับ
๑ ชาม ผมพอจะทำได้ ถ้าไม่ร้อนจักนี้”

เราพากันเดินมาถึงร้านขายข้าวต้ม ซึ่ง
ห่างจากสถานีเล็กน้อย สังกะแล้วมานั่งคอย
เสียเวลาไปราวห้าเศษ ข้าวต้ม ๒ ชามก็
มาวางตรงหน้าส่งกลิ่นไอหอม

พลางถาม

“นี่ข้าวต้มอะไร?” หล่อนเอ้าขึ้นคน

“ไก่ค่ะ” จันผู้ขายตอบ

หล่อนรุ่มซามออกห่าง พุดเร็ว “ไม่เอา

อ๊ะ! เราข้าวต้มปลา”

“อ้อ” จันร้องอย่างยุ่งใจ “ลือไม่ถึง

—เอ๊ะ!—อ้าวทำมาเลยว่ะ”

“ใครบอกดิ” ข้าพเจ้าขึ้นเสียงช่วย

“ไป—ไปเอาข้าวต้มปลาใหม่เร็ว”

อีกราว ๑ นาที จึงได้ ข้าวต้มปลา ที่ต้อง
การแล้วต่างก็ลงมือรับประทาน คุยสลับไปบ้าง
ไม่ทันหมดชามก็เสียงระฆัง ๓ ห่างพร้อมกัน
หวั่นรถก็เซลดึงสนั่น เป็นการยกเลิกชมพร
หล่อนและข้าพเจ้าต่างลงรถขึ้นพร้อมกัน

“ท้าย! รถออกแล้ว—เร็ว” หล่อนร้อง
อย่างดลิ่ง

“หน่าว้” ข้าพเจ้าสั่งอย่างทหาร มือ
ก็ควักสติกเกอร์ออกชำระ แล้วออกวิ่งตาม

หล่อนไปถึงประตูรถออกไปชานชาลา ก็พอ
รอดพ้นคันสุดท้ายผ่านพ้นไป สบาย ทรูๆก็
ลงนั่งแนมผ้าพับผู้โดยสารอย่างโรยแรง พุด
เสียงสนั่นระคนกับความเหนื่อยหอบ

“ไม่—ทัน คกรวด คุ้ย! นี่จะทำอย่าง
ไรก็”

พ. ศ. ๒๔๗๘

แมงมุมแห่งอารยะมนุษย์

“ข้าพเจ้าระบายน้อยอย่างขี้กวาง “หมก ตัวเอง”
—หนทาง—เฮอ!” แล้วก็มองดูตากัน อีกเขื่อนอยู่นาน ที่ลึกลับทนมความวังและ
“เวร! เวร!!” หล่อนคราง “โอ— คำวอนของข้าพเจ้าไม่ไ้ หล่อนจึงยอมชน
ของ—ของดิฉัน—และ—” เคียงนอน ส่วนตัวข้าพเจ้ามีลงบนเก้าอี้

“และ—ของผมนะ ฮือ!” ข้าพเจ้าครวญ หวายนแล้ว ก้อ—เฮ้อเฮ้อ! บึงเจ้าประคุณมัน
รู้สึกปวดศีรษะเป็นกำลัง ถึงกับต้องเค้นวัน ชวนกันมาช่วยหามเอาไปเสียให้ไ้
เหมือนเสื่อคักงั้น เวียนไป เวียนมา สองสาม
ถัดนี้ นึกขึ้นไ้

“โทรเลข!” ข้าพเจ้าร้องสั้น ๆ “แหม! บึงซุ่มออกอย่างนั้น จะนอนไ้
หรือคะ?” หล่อนโผล่หน้าจากมุ้ง เมื่อไ้
ขึ้นข้าพเจ้าก็ขย่ง “มานอนเคียงบนเตียง
คะ กว้างขวางลงไป”

แน่นอน พาไปหาวนายสถานี ช่วยโทรเลข ใ้หาขยู่ รู้สึกร้อน ๆ หนาว ๆ ฮือ!
ก็กดหน้าไ้ทนถึงงานบรรดเกยของไวไ้ แล้ว
ก็ออกมาหาหรือกัน จะให้ขึ้นไปนอนร่วมเตียง— ฮาย! ข้าพเจ้า
คอยเสียงไม่ปกติ :—

“ทำอย่างไ้ละคะ คุณ?” ถามอย่าง “ข้างเด็กครับ น้าเกลี้ยก ลำหรับผม
ทุกขไ้ มองดูข้าพเจ้าอย่างระลือเช่นทพัง ไม่เป็นไร”

ข้าพเจ้าปล่อย “หาหนอนเด็กครับ “มาเถละคะ” หล่อนเร่ง “เกรง—
ไหน ๆ มันก็ไ้ทนแล้วละ พรงันล่อยคัก นำเกลี้ยกอะไร— ความสำคัญของเราอยู่ที่
ไหม” หัวใจท่างทาก”

เราพากันไปไ้เซ่สรวไฟ เลื่อนูเคราะห์ ผู้หญิง หล่อนกลั้หาญดังเพี้ยนนั้น ครัน
ร้าย เพราะมีห้องว่างอยู่ห้องเดียว และยัง ข้าพเจ้าระทำให้เสาะ ญี่สิบเสียด ก็กระหนกถ้
ร้ายไ้กว่านั้นอีก ก็ยังมีเตียงละเพาะเตียง นอกทางไป ทั้งนั้น พอหล่อนเค้นอีก
เดี่ยว!

“ตกลง!” ข้าพเจ้าบอกหล่อน “คุณ ข้างกัน ไม่ไ้ไ้คยอะไรกันอีก เพราะหล่อน
นอนบนเตียง ผมจะนอนบนเก้าอี้หวายยาว เพ็ญมาทางรถไฟแล้ว เจียงเสียงครู่หนึ่งก็

ส. โพธิ์ศิริ, ส. ศิลปบัณฑิต

เมษ

หทัยอย่างลึบคม แต่ข้าพเจ้านั้นไต่หัดเขิน
ทนมาในรตยังแล้ว ยิ่งมาถนอมอันร่วมเคียง
กับหญิงสาวโดยจะเพราะเขาก่อน จึงทำให้
เกิดไม่เขินสุข ทุรนทุราย หทัยไม่ลง

อา! ถ้าเมฆเราเอ๋ย ไยเล่าพระองค์
จึงกลบมันกาลให้ข้า มาพบกับความขุ่นยากใจ
กลิ่น? นัน! หญิงสาวผู้มีกวงหน้าผ่อง
แก้มเนียนพวง นอนหลับคาพรมขมละไมอยู่
ร่วมเคียงเพียงหมอนกัน รวย ๆ กลิ่นหอม
Lavender เราเร่งความรู้สึก เหลือที่จะบอก
กลิ่นความกระสันต์ อยู่ท่าทางชวนให้ผลอ
สีกคิดไปว่าตัวกำลังครองความสมบรูณ์ คุชู้
ที่ทำการ สมรสใหม่ แล้วพากันมาขึ้นนิมิต
ถ้า ๆ ไคว่ระทอกแซนออกกอดประทะรับขวัญ
ให้ชื่นใจ ครั้นความปลุกคิมขยับกลับเข้า
มาสู่สติแล้ว ความอึดอันทนใจสู่กระทนอยู่
ต่อไปได้ ข้าพเจ้าค่อย ๆ ลุก ย่องลงมาจาก
เตียงนอน ประจงแยกประตูเพียงเบา ๆ
ออกไปยืนฟังลกรอง อยู่หน้าเฉลียง ข้างนอก
อา! โชคมนุษย์นตนะ! ข้างเค็มไปด้วย
ความแปลกประหลาด และพิศวงเสียจริงเจียว
กาลก่อนเคยพบเห็นแก่ทวยชกแห่งอัน มา
บัดนี้ เธอ! บัดนี้ละกระมัง ที่ระคองพอกับท
ของความรัก?

อันม—นันทน อยู่ในวงรีแห่งหนึ่ง
จนวันสร้าง ผู้คนและยวดยานออกทำกิจ
ในวันใหม่ เขาเนยว นันรายใช้เกินมาตาม
ว่าต้องการอะไร จึงรู้สึกตัว—

“น—เนยว!” ข้าพเจ้าทบทวนอย่าง
เขาใจ “ลือคอบุญ ถ้าเห็นคุณหญิงคนละ
ก๊อชอกกับนระ ว่าอื้อไปอะไรเคยกลัย” ตั้ง
มันรับคำแล้ว ข้าพเจ้าก็เรียกกรวดแตกชำลือ
มาคืนหนึ่งให้ไปส่งกลาก เมื่อขอหาของ
ต้องการได้ครบ ก็กลับถึงโฮเกิ้ล พยหล่อน
ยืนอยู่คนเดียว แลเห็นข้าพเจ้ากลับมาเนียง
มากอวยรับทักนโม

“แหม! ทนก่อนก็ไปปลุกก็ฉันทัก—
หทัยเป็นคายนเลยเทียวละ” หล่อนทักว่า
“อู๊ย! นันอะไร ไปหอยเอามาจากไหนมาก
มาย”

วางห้อยของลงแล้ว ข้าพเจ้ายิ้มตอบ “เห็น
คุณหญิงก็ไม่อยากกวน ที่จริงผมไม่ได้หทัย
เลยสักกั้ม พอสว่างก็รีบรดไปซื้อของจำเป็น
เหล่านี้นำเพื่อคุณ”

หล่อนคว้าห้อยออกแก่ ปากพิมพ์ “ขอ
บุญคุณ”

“แปร่ง—ยาสัพพะ—สรว” หล่อนจาวะใน
ข้อของ “ผัวเช็ดตัว—อู๊ย! ผัวชมนส่วยจริง

พ. ศ. ๒๔๗๘

แมงมุมแห่งอารยะมนุษย์

ราคาเท่าไรคะ?”

“นิดหน่อยครับ” ข้าพเจ้าตอบรู้สึกว้า
ห่อดันแถมใส่หน้า—หน้าอื่นครึ่ง ๆ

“ขอบพระคุณอย่างยิ่ง” ถึงพระศร
อย่างนี้ ก็ฉันทักใจ — อายน่าเสียชั๊วะ น
ทางเกงแพร ผ่าขวามา ไหว่ง ของคุณ”

ข้าพเจ้า “เชิญคุณก่อนเถิดครับ”

นั่งอ่านหนังสือพิมพ์รออยู่ราว ๓๐ นาที
ห่อดัน ก็เสิร์ แดงตัวพร่ง ออกมา จาก ห้อง
ข้าพเจ้าจึงไปอายหน้า แดงตัวแล้วออกมา
เห็นห่อดันคุยอยู่กับผู้จัดการ เดินไปนั่งลง
ตรงข้ามกับห่อดัน พอคนเข้าเข้ามาเสิร์ฟ

“ผู้จัดการว่า—ของ ๆ เราเขาจะเก็บค้อย
ไว้ที่กรุงเทพ ฯ” ห่อดันยก “ส่วนเรา
ก็ต้องรอคอยรดคว่นวันเสาร์หน้าอีก ๒ วัน ๆ น
ศุกร์แล้ว”

ข้าพเจ้ายกถ้วยน้ำชาขึ้นดื่ม “อีก ๒ วัน
แหม! น่าเบื่อจริง”

ห่อดัน “—แต่ระน่าเบื่อยิ่งไปกว่าถ้า
ไปรถธรรมดา ค้างเพชรบุรีถนน พรุ่งนี้แหมวัน
ถึงบางกอกน้อย ร้อนทนทานัน ออทนันท
เที่ยวฆ่าเวลาได้” วันนั้นพวกรถไฟเขาจะไป
เสียงขบวนกัน—เราไปกับเขาคงได้—”
หันไปพูดกับผู้จัดการ “ไปรถหน่อนะคะ

เข้าจักรยานให้เรา ๒ คัน”

ผู้จัดการโศกเศร้าใจคำ จึงเป็นอันว่าเรา
สมทบไป เทียบ กับ พวกข้าราชการรถไฟ และ
บ้านเมืองด้วย เมื่ออีกหาของรับประทาน
ผกคึก กับ ท้ายจักรยาน แล้ว ก็ ออก เดินทาง
พร้อมกัน กลับถึงที่พัก ๑๗ น. เคีย กันนั้น
ผู้จัดการโศกเศร้า เปลี่ยนห้องให้ใหม่ เป็นห้อง
กว้าง มี ๒ เตียง แต่ที่คงอยู่ร่วมห้องเดียวกัน
โดยความเห็นของสว ย ห่อดันว่าเพื่อประหยัด
ค่าใช้จ่าย รุ่งขึ้นเราพากันไปเที่ยวช่าวพินัก
อีกวันหนึ่ง หนึ่งตนเอง เช่นที่ที่เทพกามาวัน
สอนให้ข้าพเจ้าผจญรัก และ—พบความ
ช่นยานอย่างประหลาดยิ่งในชีวิต แต่แล้ว
ก็กลับกลายเป็นความเศร้า—โอ้ชีวิต!

หลังจาก การอายหน้าทะเล และ เทียบชม
สวนมะพร้าวที่ช่าวพินักก็กินเวลา ๑๕ น. เคีย
เราจึงชวนกันออกเดินกลับ ระยะทางจาก
ช่าวพินักถึงสถานีนาชะวัง สี่องข้างทาง
เช่นข้าตะเภาเย็นตา ทิวางกลลวไว้ด้วย
ทรายขาวสะอาด ข้างหนึ่งมีหญ้าเส้นสลด
สีทองชนปลอกคลุมและแซมด้วยดอกกรวยเป็น
ระยะ ๆ พระรามคงกำลังออกซื้อเหลื่อง
ชวาม ผากกลืนเกล็ดคลอกกับสลายลมพัดทวน
กระหลยมาเป็นครั้งคราว นาน ๆ ก็พบชาว

ส. โพธิ์ศิริ, ส. ศิลปภัณฑ์

เมษ

น้ำใสเย็น ทั้งธารมีหินสลับกับแก่งจึก
ไว้โดยยรรยง บางแห่งเป็นทาลาคำกว่า
ระคินน้ำจึงมีวนทิวถ้ำถึงลงสู่เบื้องล่างเกิดเสียง
คลอคลอ กับ จักจั่นที่ ร้องแซ่ อยู่บน ต้นไม้
ชายถ้ำลึมน้ำวังเวง กว้างกระวีนวอน ๆ ระเบิด
เขาใหญ่ข้างหน้า เราชวนกันเร่งฝีเท้า
รยบนเนินพระพุทธรูปทุกนา มีถ้ำลึก สวย
หล่อนหยุดชะงัก และมีถ้ำที่ข้าพเจ้าจะ
ไต่ตาม ก็เกิดเสียงคึกคักขึ้นในระยะใกล้
อย่างรุนแรงพร้อมเห็นฝูงพระทนต์ กระยอผู้
ขนาดใหญ่นั่งตัวถ้ำถึงไล่กันรุกหน้าตรงเข้า
มาอีกราว ๒ หลาจะถึงสวย ซึ่งยืนตระหงายอยู่
หล่อนร้องหวัดสุดเสียง สมองไม่ทันจะ
บัญญัติแต่อย่างใด เท้าเร็วทันเวลา ข้าพเจ้า
ก้าวพรวนเกือบถึงตัว และแล้วมือก็รวบร่าง
หล่อนอย่างกระชับชิก พาโคกหินหลักออก
ข้างทาง ด้วยความเร็วและแรงสุดกำลัง
ไปปะทะเจ้ากบฏขอนไม้ผืน ซึ่งทาน้ำหนัก
ความแรงไม่ใคร่ ระวังหักสับขึ้น ทำให้เสียหลัก
ถึงแก่พาดันกลิ้งหลุน ๆ ลงไปสู่ถ้ำลึกอันจร-
जरณที่สุด คุณ! ลงไปลอยคออยู่ในคลอง
สวย ลำต้นน้ำ ห่มก่าถึง ช่อน พย็ อยู่กับ ออก
พยายาม ตะกาย กระเทือก เข้าหาฝั่งใด ด้วย
ความล่าช้า ข้าพเจ้าก็มีส่ววาลลงบน

หากทวยชายคลองอย่างกะปลดกระเปลี่ยน แต่
อาการของหล่อนยิ่งไปกว่า
“สวย” ข้าพเจ้ากระชับพลางใช้มือลูบ
และเสียดมทกระบายลงมากหน้า “คุณเป็น
อย่างไรบ้าง?”
หล่อนซบหน้าอิงไหล่ข้าพเจ้า ทิวสันคง
ลูกนกที่พลกแม่
“เพี้ย!” ครางออกมาเบา ๆ “เราออก
พ้นอันตรายแล้วหรือ?”
“พ้นแล้ว—สวย แต่อาการของคุณ?
—สมเกรง—?”
“เสียขวัญ—รู้สึกใจหวว ๆ นึกหนอยตะ
พิงสักรั้วคงเป็นปกติ”
ข้าพเจ้าขยิบหัวขึ้นนั่งคาง มือค่อย ๆ โอบ
ร่างหล่อนให้เอนเข้ามาอิงกับทรวงอก พลาง
พูดอย่างปลอบโยน “—ระวังกับออกหัวหรือ
จะเอนกับคอกสมักโก พกเสียพละมีแรงจะได้ไป”
หล่อน เลื่อนมือ ขึ้นโอบ รอยคอ แล้วเงย
หน้าขึ้น ฉายไว้ ด้วย ความมี เส้นที่ แกมเศร้า
ดวงตาคลอซึมเศร้ามีแววออกถึงความรู้สึกคุณ
อันสุวิริท ทอดประสานกับตาข้าพเจ้าอย่าง
อ่อนโยน กระเทือนปลายเข้าหัวใจ ขณะก็
หลบลงต่ำ หล่อนพกว่า—
“เป็นบุญของดิฉันที่ได้อาศัยพระคุณของ

พ. ศ. ๒๔๗๘

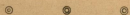
แมงมุมแห่งอารยะมนุษย์

คุณ สวดยะรึกจำไว้ “ไม่ลืมวันตาย”
คนเหลือคน มีก่อนอะไรสองสามก่อนมา
ทุกทีคือ ข้าพเจ้าพยายามกลืนลงไปไม่สำเร็จ
คำพูดจึง ผ่าน ออก มาได้ อย่าง ตะกุก ตะกัก
เต็มที

“สวดย!” เรียกชื่อหล่อนแล้วก็บอกด้วย
สายตา

“---ขอบคุณ! สมชา---” หล่อน
สั่นงันแล้วช่วยหน้าแมงมุมหัวใจ

“สวดย! ---” ข้าพเจ้า คราง
“---สวดย! เป็นพระยานสมกับวัยเด็ก --- สม
รักคุณ, --- สวดย! รักเหลือเกิน”

วันนี้เราบริบทสถานนาชเวงไม่ทันจึง
ต้องเกิดกลับชุมพรซึ่งเป็นระยะทาง ๕ ก. ม.
เต็มๆ แม้จะพลัดแสนพลัดก็ช่างเย็นสุข
เสียเหลือเกิน สวดยยืนอยู่ข้างสาวที่ช่างพัก
ข้างประเวศ เราเดินทางถึงชุมพรเกือบ ๒๐ น.
แต่ข้าพเจ้าไม่รู้สึกเหนื่อยเลย เมื่ออายุนา
วัยประจักษ์อาหารเสร็จแล้ว กรวยเข้าห้อง
หยอดกลั๊กกันจน ๒๔ น. เคียงใจไถนอน ---
และ --- นอนหลับอย่างผาสุก!

ข้าพเจ้ารู้สึก ตัว คน ชื่น เมื่อไถ่ ยืน เสียง
นาฬิกาฆ่าแปดครั้ง พลิกคว่ำพมหมอนอยู่

แนบข้าง ลืมตาแลหาตัวเห็นแค่เตียงเปล่า
สวดยคงคนก่อนออกไปข้างนอก --- สดึกแล้วหม
ทั้งแล้วลุกขึ้นนั่งบอกตัวรู้สึกเมื่อยขบและพลัด
ระโหย ลงจากเตียงเข้าห้องอาบน้ำล้างตัว
เสร็จออกมานอกห้อง พบจันทร์ไข่ ลือซอของ

จกหมายอยู่ในมือ พอข้าพเจ้าจะถามถึงสวดย
จันทร์ซึ่งพักคนก่อนพร้อมกันส่งจกหมายให้

“คุณนายออกไปก่อนทั้งนี้แค่ สามมม เลี้ยว
คืบ---ฝากหลังสั่นไว้ ให้คุณ”

เหมือนถกทบทวนอย่างหนัก ข้าพเจ้า
ยืนงอนอยู่พัก

“สวดย---สวดย, นี่สวดยหนีไป---หนีไป
เสียแล้ว จังจะหนีอะไร---หนีจ๋า!”

“ฮือ!” จันทร์ไข่ทักอย่างไม่เข้าใจ “ฮือ
ไปเลี้ยว นี่หลัลลือฮือ”

คว่ำซองจกหมายจากนั้นแล้วก็ทรุดตัวลง
นั่งบนเก้าอี้ตัวใกล้ที่สุด โดยมีอันสนทนา
เหลืกระมัง ข้าพเจ้าเฝ้าซองออกอ่าน

“สม ของคุณ ---

ก่อนเขียนจกหมายละมุน สวดยได้กรวย
ลงที่เท้าคุณเพื่อขอแลก โทษแล้ว ๓ ครั้ง และ
ไต่ประจักษ์ทรกหัวใจอันหลัดส่งของ สมเพื่อ
ดูแลความแสนรักสุดอาลัยเป็นที่สุด สมชา!

สวดยต้องจำใจจากคุณไปทั้ง ๆ ที่คุณยังหลัด

ส. โพธิ์ศิริ, ส. ศิลปภัณฑ์

เมษ

สนิทกับความระทมทุกข์เป็นอย่างยิ่ง ความ
จำเริญในหน้าที่ ยังคงให้ส่วยต้องแยกตัว
ออกจากคุณ สม! ระกอนว่าค่าเอาอีกตาม
เด็ก ส่วยนรักคุณ รักวังควยหัวใจ สด
ทุกสิ่งที่เป็นสิทธิ์ของส่วยเพื่อสมไ้ทุกโอกาส
ตลอดเวลา ๒๑ ปี ในชีวิตอันถูกขัดคนก้นาง
อยู่เฉพาะเชือกจากักของความอิสระแห่งรส
รัก ส่วยขอสารภาพโดยน้าใส่ใจจริง แสง
รักซึ่งหล่อลื่นมรยควยความปลายนปลม ปน
เขมมมาก อยู่ควยความสุกแสงระปราโมทย์
เช่นนั้น ส่วยเพ่งประกายจากสม—พ่อยอดรัก
คนเท่านั้น—และแนกัทย! ความรู้สึก
อันอบอุ่นชายช้วนและหวานสนทน ระสุกสัน
ตงกคือเมื่อร่วางอันแสนอาภัพของส่วยไ้มออก
ให้มูยขึ้นเท่าถ่านที่ขมไปแล้วกับแผ่นหิน

สมชา! โลกของเรานี้ มากอยู่ควย
ความเคลือบแสง มีเจ้าใหญ่นายยังคย คือ
ราชาและโอรสหลง เงินทองอริยทรัพย์เป็น
เครื่องล้อเครื่องนำทาง เรามองเห็นกันโดย
เฉพาะในแง่หนึ่ง ประทุทองนั้นถูกคยแ่งไว้
โดยกิจวัตรซึ่งเมื่อลตคเขาไปแล้วก็ถูกคยอันเขา
ไว้ ในมุมแห่งความสนหวัง เหมือนลตค
หลงเข้าสู่ห้วงหายนะแห่งธารมณั ครั้นจะ
หันตัวกลับดีส่ายเสียเกินควร ไซ้แก่เท่านั้น

ยังมีสายใยของนิติธรรมเนียมประเพณีผูกมัด
รักไว้ อีกชั้นหนึ่ง ส่วยมีแค่หัวใจเท่านั้น
สำหรับสม และเป็นหัวใจวงเกียวกัโซมอยู่
ในหล่มเลิศจรัก ส่วยขอมอบไว้—ขอมอบ
ให้คักตามสมไปทุกอย่างถ้าว—ตามไปทุกชาติ
ทุกถ้าวเนก ขอเศษแห่งความทั้งใจที่ผ่องแผ้ว
บริสุทธิ์แห่งสฤณผลแก่เรากัวย!

สำหรับในชาตินี้—ในร่างของส่วย ซึ่ง
ไ้ล่ลตคผ่านพ้นเข้าประคแต่ความหมกตหวัง
ชาลิตทอระขันในความเลวี่ สมนอกจาก
ส่วยรักคุณ ส่วยยังแสงระสงสารบุพเพสันนิ-
วาสของเราอย่างมกคัวย รักของเราทั้งนั้น
แล้วยบลง ใน เกม ของ ความเควี่ว และสัน ยัง
กว่าความผ่นขั้วคินไม่ทันลตคกรัง ส่วยขอ
กราบวิงวอน สมลิมเสียเดิคนะพ่อทูลหัว
ลิมส่วย ลิมเสียทุกสิ่งที่เป็นมาแล้ว ึงคัง
กันใหม่ สมยังหนุ่มแน่นมีชีวิตถ้าวไปข้าง
หน้า ขออย่าไ้เสียหัวให้หรือแม่แก่เอา
ความรู้สึกล้วนน้อยมาเสีย—เสียควยเรื่องส่วย
ให้เย็นยาปรกรมตคไปเลย ส่วย รุจีพงษ์?
นักดูให้คักๆ ลิตะสม รุจีพงษ์ เป็นนามสฤณ
ใคร? พระยาสมรยณธินสาร ร่างอันๆ
คัวยะถ่านถินหมากจกัเทากัยคัมสรวา เป็น
เจ้าของโรงเล็บ — โรงสี — และที่นาแทบทุก

พ. ศ. ๒๔๗๘

แมงมุมแห่งอารยมนุชย์

แห่งนั้นใคร? แล้วก็นั่นแหละค่ะที่เห็น
เจ้าของว่างกายสว่นตัวยี้ ฉะเพาะว่างกาย
หรรณหา ในสถานของคุดหมายคนที่ ๕
อนาใจไหมคะ—สมชา! แต่ทำอะไรได้
ซึกิของตูกหญิงอยู่ทำการมีสามิ ถึงมาคร
คำโบราณพูดเพียงว่า “มีสวัสดิคติคนทัว
ตาย” จะไม่มีพิษสงแรงเท่าอธรรมในใจมนุชย์
ก็ตาม—คนอย่างสว! แต่เมื่อพลากเสีย
แล้วจะให้เหมือนกลิ้งตกลงไปในคลองเขยิก
แล้วขึ้นมาฝังจนตัวแห้งอย่างวันทกตยจากอ้าว
พังกักหาได้ ไม่! เพราะเช่นนั้น และโดย
ความจำเ็นเช่นนั้น สวจึงจำต้องกรวยลา
สมไปก่อน ขอสมของสวจงเย็นสุขเหมือน
กิงนอนหลับสนิทซึ่งปรากฏรอยยิ้มอยู่ในหน้า
โโล! รักของสว พ้อขอกใจ สวเห็นหน้า
สมขณะหลับและเขินข้ม สำแดงถึงความ
ผาสุกในความประคองประคองของความรัก ใจ
ของสวก็ระจิกจากลอบ แต่—อนาใจ
ความจำเ็น!

กิงกันชีวิตเสียใหม่เถิดคะสม! สมชา
สวขอเอาใจช่วย การกิงกันของสมจง

ปลอกแคล้วจากการผูกพันอย่างแล้วมา ยว-
สวั พ. ศ. ๒๔๗๘ กำลังคอยสมอยู่ ^{ที่} ^{นั้น}
ขึ้น—อย่าเศร้าใจ สวจากไปแล้ว จากไป
พร้อมกับน้ำตาที่อาบชุ่มเห็นอ่วงอันปราศจาก
หัวใจ

ขอฝากไว้ด้วยความรัก เท่าความรู้ สักใน
ใจจริง และขอวิงวอนสม โปรดอย่าได้ความ
หาสวต่อไปเลย ลาก่อน!

สวั สักนี้จะคอยรัก สวั สักเ็นของสม
กลอดกลาด

สว ”

ย พ้อกับอาการถอนใจอย่างหนักอก
ข้าพเจ้าพ้อทศทายสอของใจกิงเกิม ระลึก
ถึงภาพของหล่อนที่ สักขึ้นอ่อนหวาน นุ่มนวล
ทุกอริยาบถ ข้าพเจ้าสนมมออกมาย่าง
กล้าหาญ นึกถึงหรือ? ใบหน้าอ่อนแกล้ม
แววตาซื่อ—โศก เช่นนั้นจะนำเ็นคุดหมาย
คนที่ ๕ ของพระยาสมบรรด ๑ เงิน! เงิน!
รยกับรัก ข้าพเจ้าพ้อพ้ออย่างอ่อนแรง “สว
เข็ หล่อนดึกใจแมงมุมแห่ง อารยมนุชย์
เสียแล้ว!”

หมายเหตุเบ็ดเตล็ด

อยู่ อยู่ บรรณาธิการ ไทยเซมม บอก ว่า
ข้าพเจ้าต้องเขียนเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพราะ
ไทยเซมมเล่มนี้จะเขียนเล่มสุดท้าย ทำเอา

ข้าพเจ้าโศกสลด กุประหนึ่งว่าจะให้เขียนเป็น
ทำนองไว้อาลัย แต่พอท่านเห็นข้าพเจ้าทำ
หน้าคน ท่านจึงกระซิบบอกว่าไม่ใช่อย่างนั้น
หรอก เมื่อก่อนนั้นคณะไทยเซมมมีกำลังพร้อม
สรรพ แต่เคยวนมนไม่เหมือนครั้งนั้น จึง
ต้องหยุดเสียที ท่อเมื่อไรรวบรวมกำลังได้
พร้อมสรรพก็คงจะค่อยๆทำกันไปใหม่

ดูเอาละที่ท่านทั้งหลาย ท่านบรรณาธิ-
การพดกเหมือนจะตาย แต่ยังไม่มียอมตาย
เพราะท่านมีจิตใจรักไทยเซมมยิ่งนัก ทำ
ให้ข้าพเจ้าและเชื่อว่าชาวคณะเห็นใจ พลอย
สลดโศกสลดด้วย แต่อย่างไรก็ดี เรื่องที่
ข้าพเจ้าเขียนลงฉบับนี้จึงถือว่า ไม่ใช่ เรื่อง
สุดท้ายของไทยเซมม และถึงแม้ว่าพวกเรา
จะรักและเสียสละไทยเซมมสักปานใด ใน
อาการที่ตายเช่นนั้น ก็ยังพากันไว้อาลัยให้ ไม่
ได้ เหมือนอาการตายของอื่น ๆ

ข้าพเจ้าหวังว่าชาวคณะจะเก็บใจประคอง

กันจับปากกาเขียนเรื่องสุดท้าย หวานที่สุด สดก
ที่สุด ข้าพเจ้าเองนึกไว้ว่าจะเขียนเรื่องนั้นเรื่อง
นั้น แต่ครั้นถึงเวลาเข้าจริง เมื่อได้รับคำเตือน

เข้าก็ยังไม่มีเรื่องอะไรจะเขียนเลย แต่ว่าจำใจ
ต้องเขียนเพราะรีบปากแล้ว เพราะฉะนั้นเรื่อง
ของข้าพเจ้าจึงผิดคาด แทนที่จะรักที่สุด อาจ
เป็นเลวที่สุดก็ได้ นี่ยู่ในเขตแห่งพระไตร-
ลักษณ์ พระท่านตรัสว่า อนิจจัง เหมือนกับ
ไทยเซมม

เราชาวคณะไทยเซมม ทำไมจะไม่รู้สึก
เสียสละ ใน การ ที่ ไทยเซมม สลบล ไป คราวนี้
เพราะไทยเซมมได้ทำประวัติการไว้ให้จำพวก
หนึ่งสี่ประเภทด้วยกัน เราไม่อาจจะ
พดหรือว่า เราดีกว่าหนึ่งสี่อื่น ๆ แต่เรา
อาจพดได้ว่าเราไม่เลวกว่าเขา เท่านั้น เป็นพอ
นั่นแหละเป็นประวัติการ

ในการหาเรื่องสู่ท่านอ่าน ถ้าท่านชอบ
เรื่องที่ชวนให้คิดในแนวที่เป็นคติทั้งทางจรยา
และทางเศรษฐกิจ ท่านก็จะได้อ่านของ
ครูเทพ ถ้าต้องการอ่านคึกคึกนานาคาศนา ก็
จะได้ อ่าน ของ นาคะประทีป — เสฐียรโกเศศ

พ.ศ. ๒๔๗๘

หมายเหตุเบ็ดเตล็ด

ถ้าต้องการอ่านคติโบราณและเรื่องที่โลกโน่น
ก็อ่านของอาณานิคม ถ้าต้องการอ่านเรื่อง
บันเทิงเริงใจไปในทางภาษาที่เฉียบแหลมต่าง
ก็อ่านต่างปรุ่กที่อ่านของมรกด นอกจากนั้นยังมี
อีกเช่นอันมากที่ข้าพเจ้ามิได้เขียนชื่อ โดยเหตุ
นี้ถ้าไทยเขมมคอนโคอกเข้าไป จึงทำให้
บรรณาธิการถึงแก่ต้องขึ้น

ชอบ ไม่ใช่เขียนเพราะหวังเงิน แต่ที่ว่ามี
เขียนเกี่ยวกับเศรษฐกิจนั้นก็เพราะว่า คนเรา
ที่อยู่เช่นหมู่คณะย่อมมีความเกี่ยวพันกัน ประ
หนึ่งข้อแห่งสายโซ่ ข้าพเจ้าอ้างเท่านี้เห็น
จะพอ เพราะไม่ใช่เป็นเอกเทศในทางเศรษฐกิจ
ก็

ในการทำประโยชน์ซึ่งเป็นสาธารณะ
ไทยเขมมได้ทำมาแล้ว ถ้าเรารู้ทุกคราว เรา
ร่วมมือ ร่วมน้ำใจกันทำ โดยมิได้คิดถึง
ส่วนตัว ไม่มีใครปรียาก ไม่มีใครขอตัว
ถกมิแต่เสียใจกันใดไม่มีโอกาสได้ร่วมมือ
ด้วย เพราะฉะนั้นเราจึงเห็นออกเห็นใจกัน ถ้า
ไทยเขมมยังอยู่ เราก็มีโอกาสได้วิสาสะ
กัน ความสนิทสนมก็มั่นคงอยู่ แต่ “โอ
กระไรไทยเขมมของเราอ้อ แต่ก่อนเคยขึ้น
ชื่อลือนักหนา แค้นไปไหนระลึกลับเลลัตา
อนิจาอยู่ ๆ มีอันเป็น —”

มีชาวคณะบางคณะกระซิบเป็นเชิง สัพยอก
ว่า การที่ไทยเขมมต้องสลายไปนั้น เห็นจะเป็น
ด้วยบรรณาธิการไปยุ่งในเรื่อง มีหน้าที่ สดาก
กินแบ่งของรัฐบาลกระมัง ข้าพเจ้ากลับเห็น
ว่า ที่บรรณาธิการไปมีหน้าที่เช่นนั้น เป็น
การช่วยเหลือไทยเขมมเสียอีก เพราะเมื่อ
มีคนถูกไต่รังวัลมาก ๆ จะไต่มาจับไทย
เขมมมาก ๆ แต่เหตุผลของข้าพเจ้า
ข้าพเจ้ากล่าวตามสภาพของ หมายเหตุเบ็ด-
เตล็ด ถ้าจะเอากรรมวิทญมาจับก็ไปอีกสถาน
หนึ่ง

อาการของไทยเขมม ถ้าจะพูดให้เหมาะ
สมัยกว่าเป็นโรคเศรษฐกิจ ครอบ ๆ ก็ให้เห็น
ไม่ผิด ผู้ที่ระบไทยเขมมอ่าน ก็ต้องนั่งลง
เศรษฐกิจ ผู้ที่เขียนเรื่องลงไทยเขมมก็
เกี่ยวกับเศรษฐกิจ ทั้งนี้มิใช่ว่าเมื่ออันนัก-
เขียนได้คำเขียนก็เปล่านั้น เราเขียนเพราะเรา

เมื่อเราไปเห็น อนิจา แห่งไทยเขมมเช่นนี้
แล้วจึงเกิดมีปัญหาคำว่า ทำอย่างไรเราจึงจะ
มีหนังสือ ๆ อ่านได้ยาวนาน หนังสือราย-
เดือนทุก ๆ มีมาแล้ว เช่นแต่ก่อนก็มี วิสิริ-
ญาณ ลัทธิวิทยา ทวัญญู ฯลฯ จนถึง
ไทยเขมม แต่หนังสือเหล่านั้น แม้แต่ไทย
เขมมเองก็มีอายุอยู่ไม่ได้นาน ในสมัย

ศิวิลยานนท์

เมษ

การศึกษาที่สูงแล้ว มีถึงชั้นมหาวิทยาลัย
แผนกอักษรศาสตร์ก็มีถึงชั้นปริญญา เมือง
เราน่าจะมีหนังสือ ๆ ตามขึ้นมามาก

ถ้าจะทอขายหนังสือสำหรับสมัยก่อน เช่น
สมัยลัทธิวิทยาศาสตร์หรือทฤษฎีวิทยา ก็พอจะทอให้
ถูกใจ เพราะสมัยนั้นผู้เขียนเป็นผู้นำใน
ราชการทั้งนั้น ความมุ่งหมายที่เขียนเรื่อง
ไม่ใช่เป็นอาชีพ เขียนเป็นงานอดิเรก แค
พอผู้เขียนต่างมีงานการ มากเข้า ไม่มี เวลา
หนังสือนักกายทันทิ และอีกประการหนึ่ง
ถึงจะมุ่งเป็นอาชีพก็ไม่ได้ เพราะคนทอ
อ่านหนังสือไม่มากนัก ขึ้นทำไปก็เสียเปล่า

สมัยนี้คนก็มากขึ้น การศึกษาก็แพร่
หลายขึ้น น่าจะมีหนังสือ ๆ อ่านมากขึ้น
แต่ด้านที่เขียนมุ่งทางนักท่องแห้ง เห็นจะเห็น

ด้วยการอ่านหนังสือก็เพราะต้องการความบันเทิง
เป็นส่วนมาก ในสมัยนี้มีภาพยนตร์เป็น
สิ่งที่เสรีมุกติและความบันเทิง ใครต้องการ

ก็ออกไปโรงภาพยนตร์ เห็นด้วยตา ก็ชิน
ด้วยหู เป็นภาพและเสียงทันอกทันใจ ก็คิดว่า
นั่งอ่านเพื่อสงขารมณให้เห็นภาพพจน์กระมัง

ความเห็นอันจะมี ส่วนจริง หรือ ไม่จริงก็
ตาม ถ้ายรรณาธิการปัจจุบันเห็นด้วย ก็นำ
จะบันทึกไว้เพื่อบรรณาธิการใหม่ ในเมื่อไทย
นิยมพจนานุกรม จะให้ชวนชาวคณะให้เขียน
เรื่องหนังสือเป็นเรื่องราวบอกภัยใจ จะให้ทำให้
ฐานะไทยนิยมมันคงไม่สละข้อย ๆ ถ้า
ไทยนิยมไม่รู้จักเปลี่ยนแปลง มัวแต่ถือคติ
เก่าอยู่แล้วสละข้อย่าพินเสียดีกว่า

ศิวิลยานนท์

อินทวาทิ ต้องห่างเหินกับไทยเขมมวิว
มาเ็นเวลาแรมย เ็นจะมาพยอินทวาทิใน
ขณะนั้น ท่านคงจะรู้สึกแปลกใจเ็นประการ
ที่ ๑ และทั้งท่านจะรู้สึกประหลาดใจเ็น
อินทวาทินเ็นวาทิตสุดท้ายของไทยเขมมวิวเ็น
ประการที่ ๒

ถ้าข้าพเจ้าทักได้ว่า เ็นองค์ความ
ซัดของความจำเ็นหรืออุปสรรคบางอย่างบาง
ประการ เ็นเหตุให้ไทยเขมมพะระวิว
(รายเคื่อน) ต้องถันสูลถในขณะนั้น ก็พอแก่
ความประสงค้อยู่ แต่ข้าพเจ้าออกสงสัย
ว่าเ็นเหตุให้ยั้งความสงสัยอะไรต่างๆหรือ
ไม่หนอ? เมื่อได้เกิดความสงสัยขึ้นแก่ตัว
เองเ็นเ็น จึงจำต้องขอกล่าวอย่างซ้อๆว่า

เ็นองค์ความเงินสคเคอง ค่าบารุงแพง
เ็นเหตุให้ผู้บารุงด้วยกำลังทรัพย์ถนอยลง
เ็นลำดับ ผู้บารุงด้วยกำลังปัญญาความ
คิด ก็ต้องคาคทมิ้เข้าสู่ความซัดแคลนของ
การเงิน ด้วยความซ่มักเขมมกับงานการ
งานชกเเรกต่าง ๆ จึงจำต้องถน ถังถถ
ให้เ็นยลง เ็นองค์ความเขมมเ็นตัว
อักษไรค์ด้วยงานชกเเรก โดยมีได้มีการชอ
การชากันมเ็นสักเเรกเ็นมาโดยตลอด ก็
จำต้องถนอยถนอยลงเ็นธรรมคา ในที่สุด
ก็ต้องลาโรงท้วยความลาชอ เ็นชอใหญ่
ทุกท้วยเ็นโรง คงจะเ็นให้บข้าพเจ้าไม่
มากถนอย ข้าพเจ้าหังไม่ถนอยกับมรรคา
ท่านทได้เคยริเริ่มกับงานชกเ็นคน ซึงกำลัง

ดำเนินอยู่หรือไ้โดยยุคิมาแล้วเป็นส่วนมาก
 คณะ หนังสือไทยเซมม ตลอดจน ยรรควา
 เจ้าของหนังสือรู้สึกเสียกาย เป็นอย่างขง ที่
 จำต้องยุคิหนังสือด้วยความจำเป็นดังกล่าว
 แล้ว ทั้งๆ ที่รู้ยู่กัว่าไทยเซมมวิวิ (ราย
 เกอน) เป็นคนเหตุให้ ท่านทั้งหลาย วัจัก
 ละครไทยเซมม หนังสือไทยเซมมรวมข่าวและ
 โรงพิมพ์ไทยเซมม ตลอดจนงานของโรงพิมพ์
 นั้น เพราะหนังสือไทยเซมมรายเกอน จึง
 ใ้ก็ถึงความหวังไว้ว่า ถ้าโอกาสอำนวย สย

สมัยนิยม พร้อมมือถือนไม่ต้งชันสู้กับโรคการ
 เงินฝักเคื่อง มีเวลาไ้หนึ่งซึกๆ เขียนๆ เป็น
 งานอดิเรกกันไ้อีก เมื่อนั้นจะมาเล่นสนุก
 กันใหม่เช่นเพรงกาล

ในที่สุด ในนามของเจ้าของหนังสือไทย-
 เซมมวิวิ ขอขอบคุณท่านผู้ซึ่งมีอุปการคุณแก่
 หนังสือนี้ ทั้งด้วยกำลัง ทรัพย์และ ้วยกำลัง
 ความคึกให้หนังสือนี้มีอายุยืนนานมาไ้ ๑๑๖
 ปีเต็ม เป็นอย่างมากด้วยความเคารพยั้ง

บรรณาธิการ

สำนักงาน ๑๒๑๑ หน้าวัดราชบพิธ ถนนเฟื่องนคร พระนคร

หลวงสรรพาสาทิจ บรรณาธิการ

ห้างหุ้นส่วนไทยเซมม เป็นเจ้าของ

นายทองทศ ไวทยานนท์ ผู้พิมพ์โฆษณา

พิมพ์โรงพิมพ์ไทยเซมม หน้าวัดราชบพิธ ๑๕/๒/๗๘

